

KONFLIKTEJA, YHTEISYMMÄRRYSTÄ JA MONIPUOLISIA
MERKITYKSIÄ

Digitaalinen media nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa

Saaga Härkönen
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalipsykologia
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Elokuu 2017
Tampereen yliopisto

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

SAAGA HÄRKÖNEN: KONFLIKTEJA, YHTEISYMMÄRRYSTÄ JA MONIPUOLISIA MERKITYKSIÄ. Digitaalinen media nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa.

Pro gradu –tutkielma, 92 s. (3 liites.)

Sosiaalipsykologia

Elokuu 2017

Tutkimuksen aiheena on digitaalinen media nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa. Aikaisempi tutkimus on usein keskittynyt tarkastelemaan digitaalista mediaa joko sen negatiivisten tai positiivisten puolien näkökulmasta. Nuoria ja digitaalista mediaa koskevaa julkista keskusteluakin on leimannut sekä moraalipaniikki että näkemys taitavien diginatiivien sukupolveista. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella monipuolisemmin digitaaliseen mediaan liittyviä merkityksiä, kokemuksia ja keskusteluja, jotka paikantuvat nuoren ja vanhemman väliseen suhteeseen.

Tutkimusaineistona käytettiin eläytymismenetelmän avulla kerättyjä tarinoita. Tarinoiden kirjoittajina olivat 15-vuotiaat nuoret. Tutkimuksellisenä kiinnostuksen kohteena oli, millaisia kertomuksia nuoret pystyvät kuvittelemaan kännykkään sekä nuoren ja vanhemman väliseen suhteeseen liittyen, sekä millaisia erilaisia positioita tarinoissa konstruoidaan nuorelle ja vanhemmalle. Analyysissä hyödynnettiin diskurssianalyysiä erityisesti positioteorian osalta, sekä kertomusten ja kerronnallisuuden tutkimusta fiktiivisen aineiston analysointiin. Tutkimuksen metateoreettinen tausta painottuu ontologiseen sosiaaliseen konstruktionismiin.

Analyysin pohjalta nuorten tarinoista muodostettiin kaksi perustarinaa: konfliktitarina, joissa kännykkä aiheutti nuoren ja vanhemman välille konfliktin, sekä yhteisymmärrystarina, joissa kännykän ympärillä tapahtuva tilanne päättyy nuoren ja vanhemman yhteisymmärrykseen. Näiden kahden perustarinan kategorian sisälle aineistosta muodostettiin tyypikertomuksia, joiden avulla tarkasteltiin spesifimmin konfliktiin tai yhteisymmärrykseen johtaneita tilanteita, sekä nuoren ja vanhemman positiointeja näihin tilanteisiin liittyen.

Tutkimuksesta käy ilmi, että erityisesti vanhempien toiminnalla vaikutti olevan merkitystä siinä, päättyvätkö tilanteet konfliktiin vai yhteisymmärrykseen. Konfliktitarinoista oli konstruoitavissa autoritääristen vanhempien positio, jossa vanhemmat eivät kuunnelleet nuorta. Yhteisymmärrystarinoista puolestaan oli konstruoitavissa ymmärtäväisten vanhempien positio, jossa vanhemmat huomioivat nuoren näkökulman ja ymmärsivät, miksi digitaalinen media on nuorelle tärkeä. Tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan sanoa, että digitaalinen media on nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa moniaineksinen ilmiöalue, joka ei asetu yksiselitteisesti joko positiiviseksi tai negatiiviseksi asiaksi. Tutkimuksesta käy ilmi, että digitaalinen media voi esimerkiksi yhdistää ja erottaa nuorta ja vanhempaa eri tavoin, tuoda nuorelle arvostusta perheessä, aiheuttaa ristiriitoja, sekä synnyttää rakentavia keskusteluja.

Asiasanat: digitaalinen media; kännykkä; nuoret; vanhemmat; sosiaalinen konstruktionismi; eläytymismenetelmä; kertomukset; kerronnallisuus; positiot

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Nuoret ja nuoruus.....	3
2.1. Nuoruuden määrittely.....	3
2.2. Postmoderni nuorisotutkimus.....	6
3. Digitaalinen media.....	7
3.1. Digitaalisen median käyttö.....	8
3.2. Digitaalinen media perheessä.....	9
3.3. Digitaalisen median ja nuorten tutkimisen haasteet.....	12
4. Sukupolvet ja sukupolvien väliset suhteet.....	13
4.1. Sukupolven käsite.....	13
4.2. Perinteinen sosialisatioteoria.....	15
4.3. Uudempi näkemys sosiologiaa.....	16
4.4. Sosialisatio ja media.....	17
4.5. Moraalipaniikkeja ja huonoja vaikutuksia.....	19
4.6. Osaavia diginatiiveja.....	20
4.7. Sukupolvien välinen kuilu.....	22
5. Teoreettiset ja metodologiset valinnat.....	23
5.1. Sosiaalinen konstruktionismi.....	23
5.2. Aineiston tuottaminen ja eettisyys.....	26
5.3. Eläytymismenetelmä.....	27
5.4. Tutkimusmenetelmät.....	29
5.4.1. Diskurssianalyysi ja positiot.....	29
5.4.2. Kertomukset, kerronnallisuus ja narratiivisuus.....	31
5.4.3. Fiktiivisen aineiston analyysi.....	34
5.4.4. Analyysimenetelmän pääpiirteet koottuna.....	35
5.5. Tutkimustehtävä.....	35
6. Analyysi.....	36
6.1. Konfliktitarinat.....	37
6.1.1. Vaikutusyritystarinat.....	37
6.1.2. Vaikutusmahdollisuuksettomien tarinat.....	52
6.2. Yhteisymmärrystarinat.....	62
6.2.1. Sopeutumistarinat.....	62
6.2.2. Kohtaamistarinat.....	67
6.2.3. Yhdistämistarinat.....	71
7. Yhteenveto ja pohdinta.....	73
7.1. Kännykkä nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa.....	74
7.2. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi.....	80
7.3. Lopuksi.....	83
Lähteet.....	85
Liitteet.....	93

1. Johdanto

Tietokoneet, älypuhelimet, tabletit ja Internet ovat olleet jo pitkään osa lasten ja nuorten elämää. Etenkin 2000-luvun alusta saakka esimerkiksi nuorten tietokoneen käytöstä on keskusteltu kiivaasti ja tälle keskustelulle on ollut ominaista voimakkaat vastakkainasettelut moraalipaniikista optimismiin (Suoranta & Lehtimäki & Hakulinen 2001, 71; Sefton-Green 1998, 2). Nuorten digitaalisen median käyttöä koskeva keskustelu onkin usein kahtiajakautunut uhkiin ja mahdollisuuksiin: toisaalta nuoret nähdään digitaalisen median uhreina ja toisaalta osaavina diginatiiveina. Aihealuetta käsittelevissä tutkimuksissa tätä ilmiötä on kutsuttu mediakonfliktiksi, joka käsitteenä kuvaa nimenomaan keskustelun liikkumista kahden vastakkaisen näkemyksen välillä. (Kupiainen 2005, 15; Livingstone & Bober 2006, 93; Sefton-Green 1998, 1–2.) Tällainen kahtiajako on kuitenkin melko tyypillistä silloin, kun nuoret omaksuvat jotakin uutta. Ennen nykyistä älypuhelimien ja Internetin aikaa, samanlainen ilmiö on ollut tutkijoiden mukaan havaittavissa esimerkiksi nuorten metallimusiikin kuuntelun yhteydessä. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 6; Mazarrella 2007, 51–53; vrt. Hoikkala 1989, 159–160.) Viimeaikaisista ilmiöistä mediakonfliktin keskiöön on julkisessa keskustelussa päässyt Pokémon Go -peli. Toisaalta peli nähtiin hyvänä asiana, sillä se sai lapset ja nuoret liikkumaan, mutta toisaalta huolehdittiin sen mahdollisesta addiktoivasta vaikutuksesta ja siitä, aiheuttaako peli onnettomuuksia. (Mulari & Vilmilä & Merikivi 2017, 1–2.)

Siitä huolimatta, että digitaalinen media on jo itsestään selvä osa nuorten arkea, keskustelu sen ympärillä ei siis ole laantunut vielääkään. Pokémon Go -peliä koskevan keskustelun lisäksi mediassa on viime vuosina todettu, että vanhempien mielestä lasten ja nuorten kännykän käyttöä tulisi rajoittaa (HS 15.1.2014), älypuhelin on nuorelle liikenneteriski (HS 6.9.2015), älypuhelimien parissa kasvaneet lapset ja nuoret ovat suurimmassa älypuhelimien ongelmakäytön riskiryhmässä (Yle 2.3.2016) ja joka toinen nuori riitelee kotona vanhempien kanssa älypuhelimien käytöstä (Yle 7.9.2016). Julkisessa keskustelussa korostuukin usein nimenomaan huoli nuorten käyttämän median ja teknologian haitallisista puolista ja mahdollisista riskeistä (Kupiainen 2005, 15; Livingstone & Bober 2006, 94).

Nykylasten ja -nuorten taitavuus informaatio- ja teknologialaitteiden käyttäjinä nähdään usein tutkimuksissa haasteena vanhemmille. On jopa esitetty, että vanhemmat ja nuoret elävät digitaalisen median suhteen erilaisissa mediakulttuureissa. Tämä kulttuurien ero olisi osaltaan luomassa jopa kuilua sukupolvien välille. (Suoranta & Lehtimäki & Hakulinen 2001, 176, 179.) Tällainen näkemys perustuu ensinnäkin siihen, että digitaalisen median kautta lapset ja nuoret näkevät ja oppivat yhteiskunnan

arvoja ja toimintatapoja (em.). Siten nuoret pääsevät jo varhain käsiksi aikuisten maailmaan ja samalla kodin sisälle tulee medioiden kautta myös vanhempien näkemyksiä haastavia arvoja ja normeja. Toiseksi sukupolvien välisiä kuiluja voi synnyttää se, että erilaisia medioita koskevissa perheenjäsenten välisissä keskusteluissa perheen normeja, vallanjakoja ja keskinäisiä suhteita määritellään uusiksi (Kytömäki 1999; Valkonen ym. 2004 sit. Lahikainen 2005, 353).

Toisaalta tutkimuksessa on huomattu, että erottamisen lisäksi medioiden käyttö voi myös yhdistää perheenjäseniä. Media, perheen vuorovaikutus ja lasten hyvinvointi -tutkimushankkeessa tuotiin esille, että media voi viedä huomiota vuorovaikutuksesta perheenjäsenten kanssa, mutta se voi myös koota perheenjäseniä yhteen medialaitteen äärelle (Lahikainen & Mälkiä & Repo 2015). Kuitenkin lapsen varttuessa nuoreksi mediaan(kin) liittyvä yhdessäolo vanhempien kanssa vähenee. Suurin syy tälle voi tutkijoiden mukaan olla se, että nuoremmat eivät saa vielä käyttää erilaisia medioita ilman vanhempia. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 46.) Kun lapset varttuvat nuoriksi, omien medialaitteiden määrä lisääntyy ja vapaus käyttää niitä yksin kasvaa.

Tutkijoiden parissa on oltu huolissaan edellä kuvatun lasten ja nuorten median käyttöä koskevan keskustelun liikkumisesta lähinnä vain kahden eri ääripään välillä. Ongelmana tässä on etenkin se, ettei tällainen huomioi lasten ja nuorten arkisia kokemuksia. Tarvetta onkin kuulutettu sellaiselle keskustelulle, joka laajentuu rajoitusten tarpeesta ja ruusuisista visioista kohti nuorten omaa näkökulmaa. (Mulari & Vilmilä & Merikivi 2017, 2.) Tässäkään tutkimuksessa ei voida ohittaa aiemmasta tutkimuksesta ja julkisesta keskustelusta tuttua keskittymistä digitaalisen median ”hyviin” ja ”huonoihin” puoliin, sillä se leimaa tutkittavaa ilmiötä niin vahvasti. Tässä tutkimuksessa perspektiiviä halutaan kuitenkin laajentaa tarkastelemalla myös sitä, millaisia keskusteluja nuori ja vanhemmat voivat käydä digitaalisen median ympärillä ja millaisena digitaalinen media näyttäytyy vanhemman ja nuoren välisessä suhteessa. Lähtökohtana on se, että kahden eri näkökulman väliltä löytyy monipuolisesti erilaisia digitaaliseen mediaan liittyviä merkityksiä ja nuorten arkea lähentyviä kokemuksia. Tavoitteena on vastata ajankohtaiseen tarpeeseen ja tutkia digitaalista mediaa nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa ensisijaisesti hyvä/huono – jaottelun ylittävänä ilmiönä ja sen lisäksi myös nuorten näkökulmaa huomioiden.

2. Nuoret ja nuoruus

Tässä osiossa on tarkoituksena avata hieman nuoruuden käsitettä ja määrittelyitä. Toisin kuin arkikokemuksen perusteella voisi olettaa, nuoruus on käsitteenä melko kiistanalainen, eikä edes tutkijoiden parissa vallitse välttämättä konsensusta nuoruus-käsitteen sisällön suhteen. Nuoruutta, kuten muitakin ikä- tai elämänvaiheita, voidaan määritellä eri tavoin ja toisaalta niiden paikkansapitävyys voidaan jopa kiistää. Näiden syiden takia tässä osiossa tarkastellaan aluksi perinteisempiä tapoja määrittää nuoruus ja siihen, mitä nuoruuden voidaan ajatella olevan ja millaisia asioita siihen on nähty kuuluvan. Sen lisäksi pohditaan nuoruuden erilaisia määritelmiä, sekä nuoruuden käsitteen ongelmia. Lopuksi paneudutaan joihinkin postmodernin nuorisotutkimuksen näkemyksiin nuoruudesta ja sen tutkimisesta, joihin myös tämän tutkimuksen käsitykset nuoruudesta paikantuvat.

2.1. Nuoruuden määrittely

Nuoriso ja nuoruus ovat ongelmallisia kategorioita, eikä niiden määrittelyyn ole olemassa selkeitä rajoja (Hoikkala, 1989, 22). Raitasen (2007, 187) mukaan nuoruus onkin lapsuuden ja aikuisuuden väliin sijoittuva häilyvärajainen jakso. Nuoruuden kanssa myös limittyvät sellaiset käsitteet, kuten varhaisnuoruus, myöhäisnuoruus ja varhaisaikuisuus, jotka entisestään vaikeuttavat nuoruuden alkamisen ja loppumisen ajankohtien osoittamista (Nurmi ym. 2014, 143).

Nuoruutta voidaan rajata ja määritellä eri tavoin. Nuoruuden alkaminen voidaan paikantaa esimerkiksi puberteetin alkamiseen tai yläkouluun siirtymiseen, riippuen siitä katsotaanko ikävaiheiden siirtymää biologisesta vai sosiaalisesta näkökulmasta (Nurmi ym. 2014, 143). Hämmästyttävän usein huomio kiinnittyy kuitenkin nimenomaan murrosikään ja sen myötä tapahtuvaan biologiseen kehitykseen (esim. Nurmi 2014). Jo 1900-luvun alkupuolella kehityspsykologi Spranger (1932) kiinnitti huomiota tähän fysiologisten muutosten korostamiseen nuoruudesta puhuttaessa (ks. Puuronen 2006, 59). Spranger kritisoi tätä näkökulmaa toteamalla, että nuorisotutkimuksen tulisi huomioida myös nuoruuteen liittyvä ”sisäinen sielun kasvu”, sekä kulttuuriin liittyvä objektiivisen ”henkiluonnon” vaikutus (em.). Toisin sanoen ruumiillisille muutoksille ei tulisi antaa liian suurta selitysvaltaa nuoruuden tutkimuksessa. Nuoruus ei ole pelkkiä biologisia muutoksia, sillä niiden lisäksi nuoruus on esimerkiksi kulttuurisia merkityksiä, joihin sisältyy esimerkiksi nuoruutta määritteleviä rajoituksia ja käsityksiä (Sankari & Jyrkämä 2005, 8).

Nuoruutta on määritelty myös lain kautta. Suomessa nuorisolaki koskettaa kaikkia alle 29-vuotiaita (Nuorisolaki 2017). Lain mukaan nuoruus siis määrittyy ennen kaikkea iän kautta, elämäntilanteesta huolimatta. Kuitenkin kaksi 28-vuotiasta voivat olla hyvin erilaisissa elämäntilanteissa, jos esimerkiksi toisella on perhe ja työpaikka ja toinen on työttömänä ja perheettömänä. Toisaalta Suomen lain mukaan 18-vuotias on täysi-ikäinen, aikuinen, joka on vapaa päättämään omasta elämästään. Tuon ikäisillä on kuitenkin usein vielä toisen asteen koulutus kesken ja elämän sisältö koostuu länsimaissa kaiketi useammin ajanvietosta kavereiden kanssa ja muusta “nuoren” elämästä, eikä niinkään “aikuisuuteen” kuuluvasta perhe-elämästä ja työstä. Lakikaan ei siten ole nuoruuden hahmottamisessa kovin hedelmällinen lähtökohta.

Nuoruutta on tapana määritellä kronologisen iän kautta muuallakin, kuin lakien piirissä. Kronologisen iän kautta tehdyt määritelmät ovat kuitenkin ongelmallisia määrittelevästä tahosta riippumatta, koska sen perusteella muodostetut käsitykset nuoruudesta ovat vähintäänkin vaihtelevia. (Rantamaa 2007, 49.) Kronologisen iän vahvaa asemaa elämänvaiheen määrittelyssä horjuttaa esimerkiksi se huomio, että kronologisen iän lisäksi on olemassa muun muassa psykologinen, sosiaalinen, juridinen, subjektiivinen, symbolinen ja rituaalinen ikä (Rantamaa 2007, 51). Näin esimerkiksi nuorisolain määrittelemä nuoruus paikantuu nimenomaan juridisen iän alueelle, tai nuoruus voitaisi määritellä rituaalisen iän näkökulmasta esimerkiksi rippikoulun käymiseen liittyväksi ikävaiheeksi. Näiden eri ikämääritelmien huomiointi auttaa ymmärtämään sitä, miksi kronologinen ikä ei pelkästään vielä riitä kertomaan yksilön elämästä, elämäntilanteesta tai arjesta paljoakaan.

Usein ikä- ja elämänvaiheet otetaan kuitenkin itsestäänselvyyksinä ilman niiden sopimuksenvaraisuuden huomioimista. Raitanen (2007, 197) kirjoittaa elämänvaiheiden olevan sosiaalisia konstruktioita, jotka vaihtelevat aina kulloisenkin aikakauden ja paikan, sekä yhteisesti jaettujen näkemysten mukaan. Myös Marin (2007, 17–19) huomauttaa, että tämän hetkinen käsityksemme iästä ja elämästä tietynlaisten vaiheiden jatkumona on sosiaalisesti ja kulttuurisesti määritelty. Tällä hetkellä länsimaissa yleisesti ottaen ajatellaan, että lapsuus alkaa, kun lapsi syntyy, jota seuraa yleensä murrosiän alkamiseen paikannettu elämänvaihe, nuoruus. Elämän puolestaan ajatellaan päättyvän, kun elintoiminnot lakkaavat. Laajempi perspektiivi kuitenkin osoittaa, että myös kuolema on sopimuksenvarainen asia ja biologian lisäksi se on myös henkinen ja kulttuurinen tapahtuma. Siten toisenlaisissa kulttuureissa elintoimintojen päättyminen ei yksioikoisesti vielä merkitse kuolemaa. (Em.) Tämä havainnollistaa sitä, miten itsestään selvinäkin pidetyt asiat perustuvat yleensä sopimukseen ja yhteisymmärrykseen, ns. ”konsensustodellisuuteen”. Nykyisin lapsuutta ja nuoruutta pidetään ainakin länsimaissa

itsestään selvinä kehitysvaiheina, mutta historiallinen katsaus auttaa huomaamaan, ettei lapsuutta ja nuoruutta ollut tällaisenaan olemassa ennen teollistumista. Sitä ennen lapset ja nuoret nähtiin pieninä aikuisina, jotka myös osallistuivat aikuisten mukana erilaisiin töihin kykyjensä mukaan. (Mazzarella 2007, 46.)

Elämänvaiheiden näkökulmaan kuuluvat myös käsitykset siitä, millainen on ”normaali” elämä ja mitä sen tulisi pitää sisällään. Elämänvaiheet nähdään siis eräänlaisina tietyssä järjestyksessä etenevinä jaksoina, joiden aikana yksilön tulisi saavuttaa erilaisia biologisia ja sosio-kulttuurisia asioita. (Marin 2007, 19–21.) Tällaisesta näkökulmasta nuoruus päättyy vasta silloin, kun nuoruusvaiheelle asetetut kriteerit on täytetty, eli toisin sanoen silloin, kun yksilö on vakiinnuttanut paikkansa työelämässä, siirtynyt avioliittoon ja hankkii lapsia, eli ”siirtyy aikuisuuteen” (Nurmi ym. 2014, 143.)

Ihmiselämän tarkastelu elämänvaiheiden kautta ei siten ole välttämättä kovin hedelmällistä, sillä nykyisin on yhä selvempää, etteivät kaikki etene elämässään tässä määrättyssä tahdissa, koska ihmisten elämänpolut ovat länsimaissa aiempaa individualistisempia (Marin 2007, 20, 32). Perinteiset aikuisuuden kriteerit ovat liian normatiivisia vastaamaan sitä todellisuutta, jossa työpaikat usein vaihtelevat, eivätkä kaikki perusta perhettä. Nykyaikana on yhä yleisempää, että siirtymävaihe nuoruudesta aikuisuuteen pitkittyy tai voi olla monivaiheinen, eli esimerkiksi parisuhteita ja työpaikkoja on useampia peräkkäisiä (Jokinen 2014, 268). Jokinen (em.) kirjoittaakin, että ihmisiä, jotka eivät ikänsä puolesta ole enää ”nuoria”, mutta jotka eivät täytä näitä perinteisiä aikuisuuden kriteerejä, on yhä enemmän. Heistä voidaankin puhua esimerkiksi ”nuorina aikuisina”. Toisaalta on mahdollista, että tämä perinteinen käsitys aikuisuudesta alkaa muuttua tai on jo muutoskeskeisessä, koska oman näköisen elämän elämiseen on aiempaa enemmän mahdollisuuksia ja useita aikuisuudelle asetettuja odotuksia on mahdollisuus olla noudattamatta (em., 269).

Nuoruuteen ilmiönä liittyy ristiriitoja, sillä samaan aikaan kun nuoruus on nyky-yhteiskunnassa tavoiteltavaa, nuoret nähdään usein ongelmallisena ikäryhmänä (Sankari & Jyrkämä 2005, 8). Vaikuttaakin siltä, että vaikka nuoruus itsessään on ihannoitavaa, nuoret eivät sitä aina ole. Nuoriin on tapana kohdistaa tulevaisuutta koskevia toiveita, joissa nuoret uudistavat yhteiskuntaa ja potentiaalisesti luovat parempaa maailmaa. Toisaalta nuoruus nähdään ongelmana, jota tulee rajoittaa ja ohjata parempaan suuntaan. Hyvän nuoruuden kriteerejä määritellään erityisesti kulttuurisesti ja usein huolta julkisessa keskustelussa herättää (aikuisten näkökulmasta katsottuna) nuorten sopimaton tai vieraalta tuntuva käyttäytyminen. (Raitanen 2007, 187–188.) Nuoruutta onkin kuvattu usein myller-

ryksien ja kriisien aikana, lähinnä siitä syystä, että nuorisokulttuurien uusiutuessa vanhemman sukupolven silmissä nuorten toiminta voi näyttäytyä oudoksuttavalta (Nurmi ym. 2014, 142). Sen sijaan nuoria koskettavat yhteiskunnalliset, nuorista itsestään johtumattomat ongelmat, kuten nuorisotyöttömyys, herättävät julkista polemiikkaa harvemmin. (Rauste-von Wright 1998, 197.) Viime vuosikymmenen aikana esimerkiksi nuorten syrjäytymisestä on puhuttu paljon, mutta rakenteellisten ongelmien lisäksi keskustelussa on usein noussut esiin myös puheenvuoroja ”kotona lojuvista nuorista”. Raitanen (2007, 188) kirjoittaa hieman kärjistäen, että vaikka nuorilta odotetaan kriittistä suhtautumista vallitsevaan järjestykseen, usein määrättyistä kaavoista poikkeamisesta rangaistaan. Tästä esimerkkinä voisivat olla erilaiset nuorten syrjäytymisen ehkäisyn projektit, joissa etenkin opiskelun ja työssäkäynnin merkitystä korostetaan ilman yksilöllisten elämänvalintojen huomioimista.

2.2. Postmoderni nuorisotutkimus

Konstruktivistisen ajattelun myötä koko nuorison olemassaolo on kiistetty, sillä kuten jo edellisessä osiossa tuotiin esiin, yhtenäistä nuorten ryhmää on vaikeaa löytää (Puuronen 1998, 239–240). Nuoruus nähdäänkin postmodernissa tutkimuksessa sosiaalisesti konstruoituna ilmiönä, joka ei ole sidoksissa tarkkoihin ikäraameihin (Mazzarella 2007, 46). Nykypäivänä ajatellaan, että nuoruus on sekä idea että empiirinen ilmiö, ja että nuorisotutkimuksessa diskurssit ja käytännön tason ilmiöt kietoutuvat yhteen (Puuronen 2006, 16–17). Nuorisotutkimus on yksi nuorisodiskurssin tuottaja kaikkien muiden diskurssien joukossa. Sen takia myös tutkimuksen tuottamia diskursseja tulee postmodernin nuorisotutkimuksen ihanteiden mukaisesti tarkastella kriittisesti. (Em. 265–266.) Tämä näkökulma mahdollistaa ”nuorison” tutkimisen riistämättä mahdollisuutta tarkastella nuoruutta myös kriittisestä näkökulmasta.

Nuoret ja nuoruus ovat tutkimuskohteena erityisiä metodologisessa mielessä (Puuronen 2006, 18). Kun tutkimuskohteena ovat nuoret, erityisesti eettisiä kysymyksiä on mietittävä ja tutkimusta on tarkasteltava kriittisesti siinä valossa, millaista tietoa sen on tarkoitus tuottaa ja ketä tällainen tieto hyödyttää (Aapola-Kari 2016; Suurpää 2016.) Esimerkiksi sellaiset tutkimukset, joissa nuoria ja nuoruutta tarkastellaan jollain tavalla ongelmallisena, ovat usein pyrkineet nuorten toiminnan kontrollointiin ja muuttamiseen (Puuronen 2006, 264–265). Nieminen (1998, 220) on tuonut esiin, että nuorten tutkiminen on harvoin nuorten oma intressi, koska yleensä tutkimuksen taustalla on erilaisten

poliittisten liikkeiden tai järjestöjen intressit, kuten järjestöjen omien etujen suojeleminen, nuorten kontrollointi tai jonkin poliittisen ideologian vahvistaminen. Tällainen lähtökohta tutkimukselle voi olla jo alkujaan ongelmallinen.

Tutkimuksessa käytettävät käsitteet eivät myöskään ole neutraaleja, koska erilaiset näkökulmat ja käsitteet tuottavat erilaista tietoa ja niillä on myös konkreettisia seurauksia (Aapola-Kari 2016; Suurpää 2016). Käsitteiden määrittelyyn sisältyy aina vallankäyttöä ja esimerkiksi nuorisokäsitteellä voidaan pyrkiä asettamaan jokin ikäluokka määrättylle paikalle (Puuronen 1998, 240). Nuorisotutkijalta vaaditaan myös avointa omien oletuksiensa avaamista ja omien nuoruutta ja nuorisoa koskevien konstruointien reflektointia (Rauste von-Wright 1998, 200). Koska nuoruus usein määritellään julkisessa keskustelussa jollain tavalla ongelmalliseksi, tutkija saattaa tahtomattaankin uusintaa tätä ongelmalähtökohtaa, tai muita nuoriin ja nuoruuteen liitettyjä stereotyyppioita (Rauste-von Wright 1998, 197–198; Suurpää 2016). Tässä tutkimuksessa pyrkimyksenä on tiedon saaminen ilmiöstä, joka on osa usean nuoren elämää. Tähän ilmiöön sisältyy varmasti myös sellaisia аспекteja, joissa nuoren toiminta voidaan nähdä ongelmallisena, mutta näiden metodologisten suositusten mukaisesti esimerkiksi ongelmadiskurssien kritiikitöntä uusintamista pyritään tietoisesti välttämään.

Tässä tutkimuksessa tutkimuksen nuoria edustavat 15-vuotiaat, jotka osallistuivat tutkimuksen aineiston tuottamiseen. Yhtenäisen ryhmän heistä tekee tämän tutkimuksen kontekstissa kronologinen ikä, vaikka kronologisen iän kautta määrittely onkin sekä kyseenalaista että ongelmallista, kuten edellä on käynyt ilmi. Tutkimuksessa ei kuitenkaan oleteta, että nämä ”nuoret” olisivat samanlaisissa elämäntilanteissa tai välttämättä muutenkaan kokemuksiltaan ja ajatuksiltaan samankaltaisia, tai että heidän tuottamansa aineisto kertoisi nuorten elämästä jotain universaalia. Tutkimuksessa sekä oletukset että tuotettu teksti ”nuorista” pyritään pitämään mahdollisimman paljon ennako-oletuksista vapaana ja niitä tarkastellaan läpi tutkimusprosessin kriittisesti postmodernin nuorisotutkimuksen ihanteen mukaisesti.

3. Digitaalinen media nuorten elämässä

Tässä osiossa avataan digitaalisen median käsitettä ja sitä, miksi sen tutkiminen nimenomaan kännykän (ja nimenomaan älypuhelimien) näkökulmasta on relevanttia. Sen lisäksi nuorten kännykän käytön keskeisiä piirteitä ja määriä avataan, samoin kuin aiempaa tutkimusta siitä, miten digitaalinen media, kuten kännykkä, on osana perheitä, sekä nuoren ja vanhemman välistä suhdetta.

3.1. Digitaalisen median käyttö

Digitaalinen media voidaan muun median lailla määritellä ”merkitysten välittämisen materiaalisiksi käytännöiksi”. Siten se voidaankin nähdä erityisesti sosiaalisena teknologiana, koska se on osa ihmisten toimintaa ja merkityksenantoja. (Kupiainen 2005, 75.) Käsitteenä digitaalinen media on siis enemmän kuin tietty laite, esimerkiksi älypuhelin, koska se on samanaikaisesti myös merkitysten välittäjä ja osa sosiaalisia ja kulttuurisia instituutioita (em.).

Nuorten digitaalisen median käyttöä voi perustellusti tutkia erityisesti älypuhelimien käytön kautta. Kännykkä on nimetty tärkeimmäksi medialaitteeksi useassa eri ikäryhmässä, 7-vuotiaista 19-vuotiaisiin saakka (Mulari & Vilmilä 2016, 127). Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen (2016) mukaan Internet on suosituin media 10–29-vuotiaiden keskuudessa ja sitä käyttää päivittäin 93 prosenttia yli 900 vastaajasta. Internetiä käytetään eniten älypuhelimien kautta ja älypuhelimia käyttää päivittäin yli 90 prosenttia 10–14-vuotiaista vastaajista. Älypuhelimien runsaan käytön syynä onkin todennäköisesti nimenomaan sen tarjoama nettiyhteys, koska älypuhelin on suosituin väline, jolla nettiä käytetään. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 7, 21, 23.) Toisen tutkimuksen mukaan nimenomaan älypuhelimella käytetään myös sosiaalisen median palveluita (95 prosenttia nuorista) (SoMe ja nuoret 2016). Sen lisäksi nuoret lukevat netistä uutisia ja hakevat sieltä tietoa ja tämänkin voi olettaa tapahtuvan pääsääntöisesti älypuhelimien välityksellä (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 29, 31; Rahja 2013, 5).

Myös yhteydenpito kavereihin tapahtuu nykyisin yhä useammin netin välityksellä. Vuonna 2015 noin 75 prosenttia nuorista piti päivittäin yhteyttä kavereihin netin kautta, kun kasvokkain kavereitaan tapasi noin 52 prosenttia nuorista ja noin 40 prosenttia piti yhteyttä kavereihin puhelimitse (Nuorisobarometri 2015, 77–78.) Tutkimuksessa on havaittu, että kännykkä on nuorille tärkeä etenkin vuorovaikutuksen välineenä, jolla pidetään jatkuvasti yhteyttä kavereihin ja ystäviin (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 81). Yhden tutkimuksen mukaan nuorten median käytössä tärkeimpänä pidettiin yhteydenpitoa ystäviin (72 prosenttia vastanneista piti tätä hyvin tärkeänä). Tämä selittääkin osaltaan sen, miksi erilaiset sosiaaliset mediat ovat nuorille niin tärkeitä. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 37–38.) Tärkeimpänä sosiaalisen median palveluna nuoret pitävät tutkimuksen mukaan viestintäsovellus WhatsApp:ia, jonka jälkeen vasta tulevat esimerkiksi Instagram, Snapchat ja YouTube (SoMe ja nuoret 2016).

Kaiken kaikkiaan älypuhelin näyttää olevan se väline, jolla digitaalista mediaa käytetään (ja jonka osa myös kännykkä on). Kännykän välityksellä käytetään Internetiä, luetaan uutisia ja etsitään tietoa. Sen lisäksi nuorten suosimia sosiaalisen median palveluja käytetään kännykällä ja yhteydenpito läheisiin tapahtuu sen avulla. Kännykkä myös nimettiin tärkeimmäksi medialaitteeksi niin lasten kuin nuortenkin keskuudessa. Tästä kaikesta voisi päätellä, että jos halutaan tutkia nuoria ja digitaalista mediaa, se on mahdollista toteuttaa tarkastelemalla digitaalista mediaa nimenomaan älypuhelimien kautta. Älypuhelimien käytön tutkimisen avulla voi kenties päästä helpommin lähelle nuorten arkisia kokemuksia digitaalisesta mediasta, sillä se on sekä käsitteenä että konkreettisena asiana helpommin tavoitettavissa ja havainnoitavissa, kuin käsitteenä ja käytäntönä epäselvemmäksi ja vieraammaksi jäävä ”digitaalinen media”.

3.2. Digitaalinen media perheessä

Tutkimuksessa on huomattu, että julkisen keskustelun lisäksi myös vanhemmat näkevät usein nuorten ja digitaalisen mediaan välisen suhteen kahtiajakoisena. Jako digitaalisiin osajiin ja digitaalisen median uhreihin ei siten ole vain julkista keskustelua värittänyt ilmiö. Perheissä tämä ajattelu näkyy siten, että nuoret saattavat saada digitaalisen ekspertin aseman, mutta vanhemmat myös pyrkivät suojaamaan nuorta sen uhilta. (Livingstone & Bober 2006, 93.) Digitaalinen media vaikuttaa nuorten lisäksi koko perheeseen, kokonaisuutena (Lahikainen 2015, 17–18). Perheessä kaikki sen jäsenet vaikuttavat siihen omalta osaltaan ja siten lapset ja nuoret voivat tuoda uudenlaisia mediasisältöjä ja -kokemuksia perheeseen ja samalla haastaa tai kyseenalaistaa vanhempien asettamia sääntöjä (Bachen 2007, 243). Medialaitteiden yleistymisen kotona ja muillakin elämänalueilla on vaikuttanut siihen, että nykypäivän perheet ovat kasvuympäristöinä erilaisia, kuin aiemmin (Lahikainen 2015, 17–18).

Lapset oppivat ja opettelevat median käyttämistä perheensä kanssa, ja koti onkin keskeinen paikka, jossa mediataitoja aluksi opitaan. Teini-ikäiset kuitenkin siirtyvät useimmiten opettelemaan uusia asioita kavereiden kanssa perheen sijaan. (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 117–118.) Tutkimuksen mukaan 15-vuotiaaksi saakka osa nuorista haluaisi tehdä vanhemman kanssa yhdessä jotain mediaan liittyvää, mutta 15-vuotiaat ja sitä vanhemmat eivät ole juurikaan kiinnostuneita median käytöstä vanhempien kanssa (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 46). Tämä voi selittyä yksinkertaisesti sillä, että nuorena ystävien merkitys korostuu samalla kun vanhempiin aletaan ottaa etäisyyttä, joten tämä kehityskulku ei välttämättä liity median käyttöön sinänsä.

Usein vanhempien mediakasvatus keskittyy nimenomaan median käytön rajoittamiseen, ei niinkään sen sisältöjen käsittelyyn. (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 117–118.) Rajoittaminenkaan ei oikeastaan liity sisältöihin, vaan ennen kaikkea medialaitteiden käyttöaikaan (Bachen 2007, 242). Rahja (2013, 24) onkin kirjoittanut, että vanhempien tulisi ymmärtää mediakasvatuksen olevan laajempi asia, kuin vain käytön rajoittamista. Rajoittamisen lisäksi vanhempien tulisi olla kiinnostuneita nuoren median käytöstä ja kannustaa siinä, sekä luoda ilmapiiri, jossa median käytön hyvistä ja huonoista puolista olisi mahdollista puhua avoimesti (em.)

Nuoret ovat yleisesti ottaen sitä mieltä, että rajoituksia tarvitaan, mutta toisaalta medialaitteiden äärellä oleminen vie usein ajantajun ja vanhempien rajoitukset saattavat tulla nuoren mielestä huonolla hetkellä (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 127). Vanhemmille kännykästä riippuvaisena näyttäytyvä nuori ei välttämättä ole sitä, sillä ajanviettäminen kännykällä ei ole merkki riippuvuuden asteesta. Nuoret saattavat esimerkiksi pitää jatkuvaa yhteyttä ystäviin kännykän välityksellä ja vaikka vanhemman silmiin se saattaa näyttää turhalta ”puhelimessa roikkumiselta”, nuori voi puolestaan kokea viettävänsä aikaa ystävien kanssa. (Noppiari 2014, 51–52.)

Lapsilla ja nuorilla on usein riitoja vanhempien kanssa liittyen median käyttöön tai sen rajoittamiseen. Ristiriitoihin vaikuttaa etenkin se, jos median käyttö on merkittävä osa lapsen tai nuoren vapaa-aikaa ja hänelle tärkeä, sekä se, kokeeko lapsi tai nuori itse käyttävänsä liikaa mediaa. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 48.) Suomessa toteutetusta tutkimuksesta kävi ilmi, että etenkin poikien ajatteluaan käyttävän liikaa mediaa, vaikka tosiasiaassa käyttö ei juuri eroa tyttöjen median käytöstä. Tutkijoiden mukaan todennäköinen syy vanhempien näkemykselle on se, että poika, joka ei ole aktiivisesti harrastustoiminnassa mukana tai harrasta liikuntaa, käyttää vanhempien mielestä mediaa liikaa. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 50.) Pojilta siis odotetaan tiettytyypistä aktiivisuutta ja poikien median käyttö ei siten ehkä näyttäytyisi vanhemmille liiallisena, mikäli pojilla olisi sen rinnalla harrastuksia. Tyttöjen kohdalla vapaa-ajan aktiivisuutta ei näemmä vaadita yhtä paljon.

Digitaalinen media voi muuttaa lapsen ja vanhemman rooleja perheessä, mikäli lapsi tai nuori on vanhempaa taitavampi digitaalisen median parissa. Etenkin teini-ikäiset saattavat olla perheensä ”teknologia guruja” ja sen suhteen asiantuntijan asemassa, kun vanhemmat puolestaan joutuvat oppijan asemaan. (Bachen 2007, 247.) Nuoret tuntevatkin usein mielestään netin maailman vanhempiaan pa-

remmin (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 117–118). Vaikka nuoren ja vanhemman ”perinteiset” roolit kääntyvät ympäri, tämä rooli voi antaa nuorelle sekä itsearvostusta että arvostusta vanhempien taholta.

Aikaisemmin esimerkiksi televisio saattoi koota perheen usein yhteen jonkun ohjelman äärelle ja vielä lasten ollessa pienempiä näin voi olla, mutta mitä vanhemmiksi lapset tulevat, sitä enemmän henkilökohtaisten medialaitteiden käyttö mahdollistuu ja lisääntyy. Kun jokaisella perheenjäsenellä on oma laitteensa ja kaikki viettävät aikaa esimerkiksi omien älypuhelimensa parissa, perheenjäsenten välinen sosiaalinen etäisyys voi kasvaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että perheenjäsenten ollessa omien medioidensa parissa (katsotaan omia ohjelmia, kuunnellaan omaa musiikkia, jne.) perheenjäsenten yhteiset kokemukset voivat vähentyä ja samalla voi vähentyä myös tietojen ja näkökulmien jakaminen. (Bachen 2007, 244.) Myös suomalaisissa tutkimuksissa on huomattu, että medialaitteet voivat viedä perheenjäsenten huomion pois keskinäisestä vuorovaikutuksesta, mutta toisaalta esimerkiksi television ääreen voidaan kokoontua yhdessä (Mulari & Vilmilä 2016, 129). Mulari ja Vilmilä (2016, 129) tuovatkin esiin, että medialaitteiden määrän kasvusta huolimatta television katselu ei ole vielä täysin menettänyt merkitystään ja itse asiassa television katselu on edelleen yleisin median käyttöön liittyvä nuorten ja vanhempien yhteinen ajanviettotapa.

Vaikka kotona ollessa kaikki olisivat omien laitteidensa äärellä, laitteiden yhdistävä vaikutus korostuu silloin, kun perheenjäsenet ovat toisistaan erillään. Medialaitteet yhdistävät perheenjäseniä mahdollistamalla monipuolisen yhteydenpidon silloin, kun perheenjäsenet eivät ole saman katon alla (Bachen 2007, 247). Perheissä kännykkä on erityisesti ”turvatekijä”, jonka avulla perheenjäseniä on mahdollista tavoittaa ja paikantaa. Vaikka nuorille kännykkä on tärkeä ajanvietto- ja yhteydenpitoväline, kännykän hankinta johtaa kuitenkin yleensä juurensa siihen, että lapsi tai nuori on vanhemman tavoitettavissa. (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 81.) Kännykän olemassaolo saattaa mahdollistaa lapsille ja nuorille vapaammat mahdollisuudet mennä ja tulla, kun vanhemmat voivat tarvittaessa kännykän välityksellä kysellä olinpaikkaa ja pyytää tulemaan kotiin. Mutta vapauden mukana tulee vastuu siitä, että kännykkä todella on mukana ja nuori tavoitettavissa. (Noppari 2014, 50.) Puheluiden ja viestien lisäksi erilaisten sosiaalisten medioiden avulla perheenjäsenet voivat pysyä ajan tasalla toistensa kuulumisista ja elämästä. Voisi kuvitella, että etenkin perheissä, joissa esimerkiksi toinen vanhemmista ei pääsääntöisesti asu lasten kanssa, medialaitteiden merkitys lapsen ja vanhemman välisessä suhteessa on merkittävä.

3.3. Digitaalisen median tutkimisen haasteet

Mularin ja Vilmilän (2016, 125) mukaan lapset ja nuoret elävät tällä hetkellä niin medioituneessa kulttuurissa, että median läsnäolo on usein itsestään selvää: siksi lasten ja nuorten omaan kokemukseen pohjautuvaa tietoa ja merkityksiä voi olla haastavaa tutkia. Medioitumisella tarkoitetaan media-laitteiden ja sovellusten jatkuvaa läsnäoloa elämässä, arjessa ja harrastuksissa ja läsnäoloa sosiaalisessa yhdessäolossa ja yhteydenpidossa. (Em.)

Nuorten näkökulmasta jako oikean maailman ja digitaalisen median maailman välillä voi näyttää keinoitekoiselta, koska ne limittyvät toisiinsa ja sen lisäksi digitaalinen media on nuorille osa todellista maailmaa (Noppi 2013, 22). Nuorten sosiaaliset suhteet, harrastukset ja kiinnostavat sisällöt voivat olla saumattomasti osa sekä ”arjen reaali maailmaa” että digitaalista ympäristöä (Rahja 2013, 4). Nykypäivänä nuorten kohdalla voikin miettiä, voiko enää puhua netin ”käytöstä”, koska se on niin arkinen ja jokapäiväinen asia nuorten elämässä. Suurella osalla nuorista on jatkuvasti älypuhelin lähellä, joka puolestaan on kaiken aikaa yhdistettynä nettiin, joten netin ”käyttöä” voi olla vaikeaa erottaa muusta toiminnasta. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 7, 25.) Tämän lisäksi nuoret käyttävät usein eri medioita päällekkäin, eli kännykällä voidaan viestitellä kavereiden kanssa ja selailta sosiaalista mediaa samaan aikaan, kun tabletilla katsotaan Netflixiä tai tietokoneelta netti-tv:tä (Rahja 2013, 5).

Käytön erottelemisen vaikeus näkyi esimerkiksi silloin, kun nuorten käsityksiä (digitaalisen) median liikkakäytöstä on yritetty tutkia. Tutkimuksen ongelmana on ollut se, etteivät jatkuva käyttö ja liikkakäyttö mittaa samaa asiaa. Toisin sanoen nuoret voivat käyttää mediaa, esimerkiksi älypuhelin, jatkuvasti, mutta he eivät silti koe käyttävänsä sitä liikaa. Toisaalta ikätovereiden ei arvioitu hallitsevan median käyttöönsä, joten onkin mahdollista, että nuorten on vaikea havaita liikkakäyttöä nimenomaan omaa käyttöä arvioidessa. (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 33–34.) Vaikuttaisikin siis siltä, ettei nuorten oma käyttökokemus ole sidoksissa aikaan ja koska eri medialaitteet ovat niin tiivis osa nuorten elämää, ovat kokemukset liikkakäytöstä vaikeammin havaittavissa oman käytön kohdalla. Koska digitaalisen median ja esimerkiksi älypuhelinien käyttö on muusta arjesta ja elämästä hankalasti erotettavissa, muistakin kuin liikkakäyttöä koskevista kokemuksista voi olla haastavaa saada tietoa. Tässä tutkimuksessa digitaalista mediaa nuoren ja vanhemman välisen suhteen osana on kuitenkin pyritty lähestymään nimenomaan arkisten tilanteiden näkökulmasta, jossa tarvetta esimerkiksi älypuhelinien käytön erottamiseen muusta elämästä ei ole.

4. Sukupolvet ja sukupolvien väliset kuilut

Sukupolven näkökulman ottaminen tutkimukseen muotoutui keskeiseksi aikaisempaa tutkimusta lukiessa. Suurimmassa osassa tutkimuksista on esillä keskustelua ja pohdintaa koskien sitä, ovatko nuoret uusi diginatiivi sukupolvi, onko sukupolvien välillä digitaalisen mediaan liittyvä kuilu ja mitä digitaalisen median suosio nykylasten ja -nuorten parissa merkitsee suhteessa vanhempaan sukupolveen. Siksi tässä osiossa tarkastellaan sukupolven käsitettä ja sitä, mikä sen merkitys on tämän tutkimuksen kannalta. Sen lisäksi tarkastellaan sukupolvien välistä kuilua kahden yleisen sukupolvien väliseen kuiluun liittyvän keskustelun kautta, joista tässä tutkimuksessa käytetään nimityksiä diginatiivikeskustelu ja moraalipaniikkikeskustelu.

4.1. Sukupolven käsite

Yleinen sukupolven määritelmä on, että sukupolvi koostuu suunnilleen saman ikäisistä ja saman yhteiskunnallisen kokemusmaailman jakavista henkilöistä, jotka ovat tietoisia kuulumisestaan tähän sukupolveen (Hoikkala & Laine & Laine 2005, 10–11). Purhonen (2007, 15–16) on kirjoittanut, että sukupolvella voidaan tarkoittaa esimerkiksi tiettyyn aikaan ja paikkaan syntyneitä ihmisiä, joilla on jokin yhteinen (nuoruuden) kokemus. Samalla käsitteellä voidaan kuitenkin tarkoittaa myös suvun sisäisiä perhesukupolvia, joista yleensä puhutaankin juuri sosialisointin ja vanhempien ja lasten välisten ristiriitojen yhteydessä (em.). Sen lisäksi sukupolvella voidaan tarkoittaa ikäryhmäsukupolvia, jotka ovat tietynä aikana eläviä eri-ikäisiä ihmisiä (lapsia, aikuisia, vanhuksia), ilman, että tässä määrittelyssä he olisivat välttämättä sukua toisilleen, toisin kuin perhesukupolvista puhuttaessa (Marin 2007, 41).

Niin kutsutun ”rakenteellisen-relaationaalisen luokkakäsitteen” näkökulmasta sukupolvien määrittely perustuu erityisesti sukupolvien väliseen suhteeseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi nuorten sukupolvi syntyy suhteessa vanhempien sukupolveen, jolloin sukupolvikategoriat ovat vastavuoroisessa riippuvuussuhteessa. Sitä kautta sukupolvikategoriaa nimeltä ”nuoret” ei voisi olla ilman kategoriaa ”vanhemmat”. Tästä näkökulmasta sukupolven kategoria on riippuvainen erilaisista positioista perheessä. (Alanen 2007, 110.) Esimerkiksi perhesukupolvista puhuttaessa sukupolvien välisiä suhteita voidaan määrittellä vastuun kautta. Perinteisesti vanhempien ja lasten tai nuorten sukupolvien

välisen vastuun on ajateltu olevan nimenomaan vanhempien vastuuta, joka tarkoittaa vastuuta sosiaalista ja kasvattaa. (Marin 2007, 260.) Jos tällainen perinteinen vastuunjako muuttuu, eli esimerkiksi digitaaliseen mediaan liittyvissä tilanteissa nuori onkin opastamassa vanhempaa uuden teknologian kanssa, se voi jollain tapaa horjuttaa perhesukupolvien selkeitä rajoja tämän vastuun suhteen.

Usein kuitenkin erityisesti sama ikä ja yhteiset nuoruuden kokemukset nähdään niiksi tekijöiksi, jotka muodostavat sukupolven (Vehkalahti & Suurpää 2014, 13). Kenties yksi tunnetuimmista sukupolven määritelmistä on ”yhteiskunnallinen sukupolvi”. Siinä sukupolven muodostumisen kannalta keskeiseksi nähdään yhteinen jaettu kokemus, sukupolveen kuuluvien tietoisuus kuulumisestaan tähän sukupolveen, sekä sukupolven erottuminen muun ikäisistä. (Purhonen 2007, 16–17.) Purhosen (em.) mukaan juuri yhteinen kokemus on merkittävä sukupolven määrittelyssä, sillä muussa tapauksessa voitaisiin puhua vain esimerkiksi ikäryhmästä. Tästä syystä nuoria ei voi pitää sukupolvena vain ikänsä takia, vaan keskeistä olisi olettaa, että he jakavat samantyyppisiä kokemuksia esimerkiksi digitaalisesta mediasta ja lisäksi nämä kokemukset eroaisivat aiemmista sukupolvista, kuten vanhemmista. Jaetun kokemuksen vaatimus voi johtaa kuitenkin siihen, että osa sukupolveen potentiaalisesti kuuluvasta joukosta jää ”sukupolvettomaksi”, koska he eivät tunne kuuluvansa mihinkään sukupolveen jaettujen kokemusten kautta (Marin 2007, 43). Nuorten kokemukset esimerkiksi digitaalisesta mediasta voivat olla hyvin erilaisia ja osalle se voi tutumpi, osalle vieraampi, vaikka yleisesti ottaen voisi olla houkutus olettaa, että kaikki nykynuoret ovat taitavia digitaalisen median käyttäjinä.

Sukupolven käsite onkin problematisoitu, sillä käsitteenä sitä voidaan käyttää kuvaamaan hyvin erilaisia merkityksiä. (Purhonen 2007, 15–16.) Alasen (2007, 181–182) mukaan sukupolvi on käsitteenä sukupuolen tapainen: se on yksi kategoria, jonka avulla yhteiskunnan rakennetta ja toimintaa voidaan jäsentää. Käsitteenä sitä ei tulisikaan ottaa esimerkiksi perhesuhteita määrittävänä totuutena, vaan käyttää sitä apuna, kun halutaan ymmärtää esimerkiksi vanhemman ja nuoren välisiä suhteita. Sen lisäksi sukupolvikäsitteen avulla voidaan tarkastella laajempia yhteiskunnan tasolla tapahtuneita muutoksia, kuten nuorten yhteiskunnallisen aseman muutosta, sekä muutoksia vanhemman ja nuoren välisissä auktoriteettiasemissa. (Em.) Sukupolvien tarkastelu voikin auttaa ymmärtämään eri-ikäisten ihmisten välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia (Marin 2007, 44). Epämääräisyytensä vuoksi sukupolven käsitettä käytetään tässä tutkimuksessa lähinnä teoreettisena työkaluna. Sitä käytetään ennen kaikkea ymmärryksen välineenä vanhempien ja nuorten erilaisille ja samanlaisille kokemuksille suhteessa digitaaliseen mediaan.

4.2. Perinteinen sosialisatioteoria

Sosialisaation prosessi on perinteisesti jaettu kahteen osaan: primääri- ja sekundäärisosialisaatioon. Primäärisosialisaatio ajoittuu lapsuuteen ja sen tuloksena lapsesta tulee jonkin yhteiskunnan ja yhteisön jäsen. (Berger & Luckmann 1994, 147–150.) Sekundäärisosialisaatio puolestaan sisältää ne tapahtumat, joissa sosiaalistettu yksilö kohtaa objektiivisen maailmansa eri osa-alueita ja alkaa osallistua “yhteiskunnan dialektiikkaan”. Yhteiskunta on sekä subjektiivista että objektiivista todellisuutta, joten yhteiskunta muodostuu prosessissa, jossa sisäistäminen, ulkoistaminen ja objektivaatio ovat keskinäisessä vuorovaikutuksessa. (Berger & Luckmann 1995, 156–161, 164.) Lapsesta nuoreksi varttuessaan yksilö siis suuntautuu asteittain enemmän kohti ympäröivää yhteiskuntaa ja ryhtyy toimimaan osana sitä.

Sosialisaatiota voidaan tarkastella myös Mannheimin (1952) “tietoisuuden kerrostumisen” käsitteen avulla (ks. Puuronen 2006, 91–92). Tietoisuuden kerrostuminen tarkoittaa sitä, että samaan sukupolveen kuuluvilla on kokemuksia samoista tapahtumista ja asioista ja näin heille muodostuu samalla tavalla kerrostunut tietoisuus. Tietoisuuden kerrostuman perustan luo lapsuuden kokemuksista muodostuva “luonnollinen maailmankatsomus”, jonka pohjalta myöhempien kokemusten merkitykset syntyvät. Luonnollinen maailmankatsomus syntyy ja välittyy vanhemmalta lapselle tiedon, asenteiden ja elämäntapojen muodossa, lapsen tai vanhemman tiedostamatta. Varhaisnuoruuden aikana tapahtuu vastaavanlainen tiedostettu prosessi, jossa reflektoidut ja problematisoidut tietoisuuden osat sulautuvat osaksi luonnollista maailmankatsomusta. Tämä ei ole Mannheimin mukaan lapsuudessa mahdollista, sillä asioita voi tiedostaa ja kyseenalaistaa vasta elämänkokeilujen myötä ja näiden kokeilujen kautta on mahdollista vaikuttaa tietoisuuden uloimpaan kerrostumaan esimerkiksi reflektoinnin avulla. (Em. 289–300.) Luonnollinen maailmankatsomus voi tästä näkökulmasta edustaa primäärisosialisaatiota ja toinen, tiedostettu vaihe, nuoruudessa tapahtuvaa sekundäärisosialisaatiota.

Onnistuneena sosialisatiiona on perinteisesti pidetty tilannetta, jossa subjektiivinen ja objektiivinen todellisuus ovat symmetrisessä suhteessa keskenään. Tästä näkökulmasta onnistunut sosialisatio voi olla helpointa yhteiskunnissa, jotka ovat työn- ja tiedonjaoltaan yksinkertaisia ja jossa identiteetit ovat selkeitä ja ennalta määriteltyjä. On jopa esitetty, että kun yksilöllä on mahdollisuus valita erilaisten todellisuuksien ja identiteettien välillä, sosialisatiion epäonnistuminen on hyvin todennäköistä. (Berger & Luckmann 1995, 185, 193.) Nykyisin nuorten elämän subjektiivinen ja objektiivinen maailma ovat aiempaa enemmän epäsymmetriassa keskenään, mutta nuorten elämässä se voi tarkoittaa monenlaisia asioita (Furlong & Cartmel 1997 sit. Puuronen 2006, 266–267). Nuorilla on tämän myötä

esimerkiksi aiempaa monipuolisemmat mahdollisuudet luoda ja muunnella omaa identiteettiään, ja kulttuurin rajoitusten vähentyessä vaihtoehtoisten elämäntyylien ja tapojen kirjo on lisääntynyt. Esimerkiksi kristinuskon merkityksen heikkenemisen myötä myös traditionaalisen kulttuurin vaikutus yksilön elämään on heikentynyt ja yhteiskunnallistuneen objektiviteetin loitotessa subjektiviteetin merkitys lisääntyy. (Ziehe 1991, 17, 28.; ks. Puuronen 153–154.) Kun esimerkiksi uskonto ei enää tarjoa itsestään selviä perusarvoja ja individualismi on lisääntynyt, nuoret voivat vapaammin ottaa sen tilalle uusia, yksilöllisemmistä tarpeista nousevia aatteita tai ideologioita (Helve 2005, 211–213). Sosialisaation ”epäonnistuminen” perinteisessä mielessä ei siis ole välttämättä lainkaan niin negatiivinen asia, kuin miltä se kuulostaa.

Esiin on kuitenkin noussut huoli siitä, että samalla kun yksilön minuuden rajaton ja loputon kasvu on moderniuden myötä tullut mahdolliseksi, tämän mahdollisuuden rinnalla voi kulkea riski sosiaalisten yhteyksien ja perinteiden kautta välittyvien kollektiivisten siteiden katkeamisesta (Hautamäki & Hautamäki 2005, 167). Tällaista kehitystä ei kuitenkaan voida esittää yksiselitteisesti joko hyvänä tai huonona asiana. Esimerkiksi Arola (1998, 188) on kirjoittanut, että osalle nuorista valintojen kirjo voi tarkoittaa mahdollisuuksia elää oman näköistä elämää, toisille se voi olla ahdistavaa ja kuluttavaa, jos nuori ei tiedä, mitä haluaa tai miten tulisi valita.

Thomas Ziehe (1982) on tutkinut, miten makrotason yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset vaikuttavat mikrotasolla. Hänen näkemyksensä mukaan makrotason muutokset, etenkin muutokset perheen asemassa, ovat luoneet aivan uudenlaisen sosialisaatiotyypin. Keskeistä on biologisen perheen aseman heikentyminen sosialisaatiossa ja se, että perheen rinnalle uusiksi sosiaalistajiksi ovat nousseet niin valtiolliset instituutiot kuin erilaiset kulttuurin tuotteet. (Aittola & Jokinen & Laine & Siironen 1991, 251.) Ziehen ajatukset ovat lähes kolmenkymmenen vuoden takaa, mutta perheen asema sosialisaatiossa on tänä päivänäkin hyvin samankaltainen, kuin Ziehe (em.) kuvailee. Vaikka (ydin)perheen ihannetta vieläkin korostetaan erinäisissä yhteyksissä, perheen kanssa kilpailevien sosiaalistajien määrä on vuosien varrella digitaalisen median yleistymisen ja monipuolistumisen myötä vain lisääntynyt.

4.3. Uudempi näkemys sosialisaatiosta

Perinteisiä näkemyksiä sosialisaatiosta on kritisoitu siitä, ettei se anna lapsen omalle aktiivisuudelle juuri minkäänlaista sijaa. Lapsi nähdään pikemminkin tyhjänä tauluna, jonka vanhemmat (tai

muut ”merkitykselliset toiset”) täyttävät. Nykyisin enenevässä määrin ymmärretään, että myös lapset vaikuttavat vanhempiin, eivätkä nuoretkaan yksioikoisesti omaksu ”ulkopuolelta” asioita, sillä taustalla olevat mekanismit ovat suoraa vaikutuksia monimutkaisempia. (Pirskanen 2006, 93.)

Myöhemmin erilaisia sosialisatioteorioita onkin kehitelty sellaisen ajatuksen pohjalta, että sosialisatio on jatkuva prosessi (Helkama, ym. 2015, 51). Nykypäivänä voidaankin ajatella, että valmiiden mallien siirtämisen sijaan sosialisatio on dynaaminen elämänmittainen tapahtuma. Siksi sosialisatio tulisi nähdä myös läpi elämän jatkuvana prosessina, eikä rajata sitä vain lapsuuteen ja nuoruuteen. (Pirskanen 2006, 93.) Tämän lisäksi voidaan ajatella, että sosialisatioprosesseja on elämän varrella useita, koska yksilö voi sosiaalistua esimerkiksi kaveriporukkaan, opiskelijaryhmään tai alakulttuuriin (Salonen 1997, 166–169 sit. Pirskanen 2006, 93).

Myös ”onnistuneesta” sosialisatiosta voidaan nykypäivänä olla eri mieltä. Margaret Meadin (1971) mukaan länsimaisessa kulttuurissa vallitsee esifiguratiivinen sosialisatian malli, joka tarkoittaa sitä, että jatkuvasti muuttuvassa maailmassa ei voi turvata ainoastaan vanhempien ihmisten näkemyksiin, kun halutaan pärjätä tulevaisuudessa (ks. Raitanen 2007, 189). Sellaista sosialisatiota, jossa nuoret omaksuvat täysin vanhempansa tavat ja näkemykset, voidaan kutsua jälkifiguratiivisen sosialisatian malliksi. Onnistuakseen se kuitenkin edellyttää maailman muuttumattomuutta. Nykyään vallitsevaan esifiguratiivisen sosialisatian aikaan kuuluu se, että nuoret ja vanhemmat muodostavat omat arvonsa ja näkemyksensä, mutta sen lisäksi nuoretkin vaikuttavat vanhempien arvoihin ja kykenevät uudistamaan niitä. (Em.) Tästä näkökulmasta ajatus siitä, että onnistunut sosialisatio edellyttäisi vanhempien arvomaailman ongelmattomuutta siirtymistä nuorelle, näyttää vanhanaikaiselta. ja perustuukin kenties jälkifiguratiivisen mallin ajattelumaailmaan. Myös Raitanen (2007, 189) pitää nykyistä sosialisatiokehitystä toivottavana, sillä osa vanhempien taidoista voi nykyään olla tarpeettomia ja toisaalta vanhemmat voivat oppia nuorilta paljon nykypäivänä tarvittavia taitoja. Tällaisia taitoja voivat nykypäivänä olla etenkin digitaaliseen mediaan, älypuhelimeen ja erilaisiin sovelluksiin liittyvät taidot.

4.4. Sosialisatio ja media

Yksilön sosialisatio ympäröivään yhteiskuntaan siis tapahtuu nuoruuden aikana, jolloin yksilö alkaa myös muodostaa elämäntavallisia näkemyksiään ja maailmankuvaansa (Helve 2005, 205; Nurmi 1997, 257). Nuoren maailmankuvan muodostamisessa suuri vaikutus on nuoren lähipiirillä ja

ympäröivällä kulttuurilla, joihin sosiaalistumisen kautta nuori omaksuu ja arvioi esimerkiksi ympäristön arvoja. Nykyisin erilaiset mediat ovat myös sosiaalistajia ja sieltä löytyvät arvot ja arvostukset ovat osa nuoren maailmankuvan hahmottumista. (Helve 2005, 207.) Toisinaan vanhempien huolta herättääkin se, jos mediassa näkyvät arvot ja mallit ovat ristiriidassa vanhempien tarjoamien arvojen kanssa. Esimerkiksi Kupiainen (2005, 116) on kirjoittanut, että mediakulttuuri on omiaan nostamaan esiin erilaisia arvoristiriitoja, kun vanhemmat voivat yhä vähemmän päättää, mitä arvoja kodin sisällä esiintyy.

Informaatioteknologian tuleminen koteihin tarjoaa erilaisia haasteita ja mahdollisuuksia perheessä tapahtuvalle sosialisatiolle. Lapsen suhde mediaan vaikuttaa tavalla tai toisella myös lapsen ja perheenjäsenten välisiin suhteisiin ja medialaite voi nousta jopa vanhemman kilpailijaksi. (Lahikainen 2005, 345, 352, 354.) Lasten ja nuorten median käyttöön liittyvään huoleen liittyykin usein nimenomaan pelko siitä, että kodin arvot menettävät merkitystään, kun ”vieraat” arvot tulevat koteihin median välityksellä (Kupiainen 2005, 114). Kun digitaalisen median tarjoamat vaihtoehtoiset mallit, ajatukset ja elämänmuodot ovat jatkuvasti läsnä symbolisesti, nuoret ja vanhemmat eivät pysty ohittamaan niitä (Puuronen 2006, 155, 157; Kupiainen 2005, 97; Ziehe 1991, 27). Eri sukupolvien väliset arvoristiriidat voivat tästä näkökulmasta olla yhä yleisempiä, kun sosialisatio ei ole enää niin vahvasti vanhempien käsissä (Ojanen 2007, 164–165).

Joka tapauksessa tässä voi piillä yksi nuorten ja vanhempien välisten ristiriitojen siemen: median välityksellä nuoret voivat päästä vanhempien alueille, saada tilaisuuden ymmärtää joitakin asioita jopa vanhempiaan paremmin, sekä saada erilaisia argumentteja niin vanhempia kuin heidän kasvatuksellisia näkemyksiäänkin vastaan. Kun nuoret tulevat tietoisiksi erilaisista vaihtoehdoista, vanhempien on entistä vaikeampaa saada nuoret vakuuttuneiksi siitä, että vanhempi ymmärtää asioita paremmin. (Puuronen 2006, 155–157; Ziehe 1991, 42–43.) Ehkä vanhempien näkökulmasta tässä voikin olla digitaalisen median tuottama uhka, mutta lähtökohtaisesti nuorten tietojen ja näkemysten lisääntyminen tuskin on huono asia, eikä vanhemmillekaan liene pahitteeksi se, että omia arvoja ja uskomuksia täytyy pohtia ja perustella.

4.5. Moraalipaniikkeja ja huonoja vaikutuksia

Nuoria koskevan moraalipaniikin juurten on nähty olevan 1900-luvun alkupuolella. Teollisuuden jälkeä, kun lapsuus konstruointiin, lapset alettiin nähdä viattomina ja suojeltavina tyhjinä tauluina (tabula rasana), joihin vanhemmat kirjoittavat kulttuurinsa (Mazzarella 2007, 46). Tässä voi nähdä syyn siihen, miksi nykypäivänäkin nuorisokulttuurit ja media aiheuttavat vanhemmissa huolta: viattomia halutaan suojella huonoilta vaikutuksilta ja esimerkeiltä (em., 47–48). Teollistumisen myötä myös nuorten vapaa-aika lisääntyi, ikätoverien kanssa alettiin viettää aikaa entistä enemmän, nuorisokulttuureja syntyi ja kaiken tämän keskellä nuorten median käyttö lisääntyi (Mazzarella 2007, 48; Salasuo & Suurpää 2014, 114). Onnistunut sosialisatioprosessi tarkoitti yhteiskuntajärjestelmään sopeutuvaa nuoruutta, jota vasten ”uudenlainen nuoruus” nähtiin häiriönä (Salasuo & Suurpää 2014, 114). Moraalipaniikit ovat siten yhteydessä myös näkemyksiin (onnistuneesta ja epäonnistuneesta) sosiologiaan.

Huoli digitaalisen median vaikutuksista nuoriin ei sekään ole sinänsä uusi ilmiö, koska sen juurten voi puolestaan nähdä olevan 1930–1960-lukujen moraalipaniikissa, joka tuolloin kohdistui median kautta leviävää populaarikulttuuria kohtaan. Jo silloin ajateltiin, että nuoria on suojeltava median huonoilta vaikutuksilta, samaan tapaan kuin tänä päivänä ajatellaan erityisesti Internetin ja älylaitteiden kohdalla. Uudet mediat ja teknologiat näyttävätkin huolestuttavan ajasta riippumatta kasvattajia ja vanhempia. (Kupiainen 2005, 24; Mazzarella 2007, 48; Tapscott 2010, 19.) Tänä päivänä vanhemmat kokevat neuvottomuutta etenkin älykännyköihin liittyen, koska sen käyttöä ja käytettäviä nettisivuja on vaikea valvoa (Noppi 2014, 24).

Nuoruudesta onkin koko ”nuoruuden” olemassaoloajan puhuttu usein joko ongelmallisena tai erityisen haavoittuvana ikävaiheena, eli toisaalta keskustelu on kulkenut sen välillä, pitäisikö nuoria aina kulloinkin kontrolloida vai suojella (Salasuo & Suurpää 2014, 115). Median vaaroihin liittyvä keskustelu näyttää kulkevan samoilla linjoilla. Nuoria koskevalle moraalipaniikille on tyypillistä esimerkiksi se, että aikuiset pelkäävät menettävänsä kontrollin suojeltavista nuorista. Toisaalta moraalipaniikkeihin liittyy halu saada helppoja ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin, jolloin esimerkiksi mediasta voidaan tehdä helppo yksittäinen syntipukki ”nykynuorten ongelmiin”. (Mazzarella 2007, 49.) Siten esimerkiksi koulusurmien syytä on etsitty raivokkaasti esimerkiksi elokuvista, videopeleistä, Internetistä ja musiikista (Mazzarella 2007, 54; Kiilakoski & Oksanen 2011, 248–249). Näin huomio viedään pois oikeilta ja kompleksisimmilta ongelmilta, joita kussakin yhteiskunnassa elävien nuorten elämässä esiintyy (Mazzarella 2007, 56).

Nuorten on nähty olevan erityisen herkkiä digitaalisen median välityksellä löydettäville äärimmäisille ilmiöille, kuten vaikkapa rasistisesta ideologiasta kumpuaville vaikutteille, koska nuori saattaa vielä olla kyvytön tällaisten asioiden kriittiseen pohdintaan (Salokoski & Mustonen 2007, 23–25). Internet ja sosiaalinen media ovat myös täynnä disinformaatiota, vihaan lietsovia sivustoja, sekä suoranaista manipulointia (Livingstone & Bober 2006, 94). Yhdeksi suurimmista riskeistä digitaalisen median suhteen voikin muodostua se, ettei nuorilla ole riittävästi hyvien mediataitojen kehittymiseen tarvittavaa elämäkokemusta, jonka valossa erilaisia mediasisältöjä voi arvioida ja kyseenalaistaa (Salokoski & Mustonen 2007, 23–25). Näin ollen esimerkiksi väkivaltainen tai pornografinen materiaali on helposti saatavilla, mutta nuorella ei välttämättä ole riittävästi resursseja sen käsittelyyn, mikä saattaa aiheuttaa epävarmuutta ja ahdistusta. Esimerkiksi lasten ja nuorten chateissa ja auttavissa puhelimissa kysytään usein juuri mediassa törmätyihin pornografisiin sisältöihin liittyviä kysymyksiä, mutta vanhemmille digitaalisen median käyttöön liittyvistä ongelmista puhuu vain vajaa kolmannes nuorista (Rahja 2013, 15). Toisaalta nuoret ovat hyvin tietoisia esimerkiksi rahan saamiseen pyrkivistä nettihuijauksista ja myös tieto pedofiliaan liittyvistä riskeistä on kasvanut (Rahja 2013, 14; Salokoski & Mustonen 2007, 24). Joka tapauksessa nuorten digitaalisen median käyttöön liittyy myös todellisia huolia.

Mulari, Vilmilä ja Merikivi (2017, 2,6) ovat kirjoittaneet, että huolipuheen sijaan nuorten mediaharrastuksia pitäisi tukea. Vaikka Internetissä on todellisia riskejä, kaikki median käyttö ei ole huono asia. Huolipuheen sijaan tulisi keskittyä nuoret osallistavaan näkökulmaan, jossa nuoret saavat itsekin määritellä ja arvioida median käyttöönsä ilman, että sitä aina arvioidaan ja määritellään jonkun muun – yleensä aikuisen – taholta (em.). Tässä tutkimuksessa nuorten omaa näkökulmaa digitaaliseen mediaan liittyen on tarkoitus raottaa ainakin jollain tasolla. Sen lisäksi huolipuhetta pyritään välttämään ja näin ollen tarkastella myös digitaalisen median mahdollisia negatiivisia puolia ilman turhaa kauhistelua.

4.6. Osaavia diginatiiveja

Riskipuheesta huolimatta nykypäivän lasten ja nuorten ajatellaan usein olevan digitaalisen median parissa “kuin kalat vedessä”, sillä he käyttävät erilaisia mediavälineitä paljon ja luovat erilaisia merkityksiä elämälleen niiden avulla (Suoranta & Lehtimäki & Hakulinen 2001, 24). Niin mediasta kuin arkipuheestakin tuttua on paljon käytetty diskurssi nuorista ja lapsista osaavina ”diginatiiveina”, jotka

tulevat erilaisten laitteiden kanssa tutuiksi pienestä pitäen ja kasvavat käyttämään digitaalista mediaa sujuvasti (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 6; Hoikkala & Laine & Laine 2005, 18). Diginatiivin ja ”uuden nettisukupolven” käsitteet ovat esiintyneet tutkimuksessa jo ainakin vuosituhaten vaihteesta lähtien. Diginatiivien uudelle sukupolvelle, ajatellaan olevan ominaista nimenomaan kehittyminen uusien digitaalisten medioiden ja laitteiden parissa ja tämä kokemus erottaa heidät aiemmista sukupolvista, jotka ovat joutuneet opettelemaan näiden laitteiden ja medioiden käyttämisen erikseen. (Prensky 2001, 1-3; Tapscott 2010, 14.)

Myöhemmin Prensky (2011), joka ainakin osaltaan teki diginatiivin käsitteen tunnetuksi, on korjannut käyttäneensä käsitettä vain metaforana, joka kuvaa kasvua digitaalisen median parissa ilman dikotomista jaottelua nykypäivän lasten ja vanhempien välillä (ks. Kupiainen 2013). Se, että lapset kehittyvät digitaalisen median parissa ei tarkoita automaattisesti, että he olisivat vanhempia osaavampia. Kupiainen (2013) onkin kirjoittanut diginatiivien olevan myytti, jonka myötä ajatellaan, ettei nykynuorille tarvitsisi opettaa digitaalisessa kulttuurissa toimimista, ja että sukupolvien mukaan yksilöt voitaisi lisätä joko osaajien tai osaamattomien kategorioihin.

Diginatiivin käsitettä on uudempienkin tutkimusten pohjalta haastettu, sillä useissa tutkimuksissa nuorten ei ole havaittu omaavan vanhempia sukupolvia parempia teknologiataitoja ja sen lisäksi taidot vaihtelevat paljon myös nuorten välillä (Kaarakainen 2014, 13, 17). Sen lisäksi tutkimuksissa on huomattu, että nuorten taidot digitaalisen median parissa saattavat olla jopa yllättävän rajallisia (Rahja 2013, 17). Vaikka erilaiset sosiaalisen median kanavat ovat nuorille tuttuja, osalla on ongelmia muun muassa tiedonhaussa ja tiedon arvioinnissa (em., 16–17). Tutkimuksessa nuoret ovat kertoneet etsivänsä tietoa usein Googlen tai Wikipedian kautta ja luottavansa useimmiten ensimmäisenä löytyneeseen tietoon. Tiedonarviointi liittyi lähinnä sivuston ulkonäön vakuuttavuuteen, ei tiedon sisällölliseen arviointiin. (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 117.) Toisaalta on huomioitava, että hyvin todennäköisesti osa nuorista on taitavia myös tiedon kriittisessä arvioinnissa.

Rahja (2013, 22) on ottanut omalta osaltaan kantaa diginatiivin käsitteeseen ja kumonnut sen toteamalla, että käsitteen kyseisen käytön yhteydessä unohtuu nuorten median käytön moninaisuus. Rahjan (em.) mukaan median käyttö, mediataidot ja suhde mediaan ovat loppujen lopuksi yksilöllisiä ja kehittyviä, eikä sen suhteen ole olemassa yhtenäistä joukkoa, vaan vaihtelevuutta löytyy myös eri sukupolvien sisällä. Esimerkiksi vanhemmat joutuvat käyttämään digitaalista mediaa ja erilaisia laitteita yhä enenevässä määrin työpaikoilla ja isovanhemmat ovat löytäneet Facebookin. Myös Bucking-

hamin (2006, 11–12) mukaan digitaalisen sukupolven käsite problematisoituu lähemmässä tarkastelussa. Kuten aiemmin tuotiin esiin, sukupolven käsite itsessäänkin on kompleksinen ja sen määrittäminen, ketkä muodostavat sukupolven ja miksi, on haastava tehtävä. Sen lisäksi sukupolven identifioiminen pelkästään teknologian kautta voi antaa teknologialle kohtuuttoman suuren roolin, huomioidematta esimerkiksi poliittisen tai sosiaalisen kehityksen kontekstia. (Em.)

4.7. Sukupolvien välinen kuilu

Keskustelu sukupolvien välisestä kuilusta teknologin ja digitaalisen median yhteydessä on yleistä. Sukupolvien välisen kuilun käsite ei ole kuitenkaan uusi, vaan sitä on käytetty jo kauan kuvaamaan sitä, kun jokin nuorison trendi pelottaa tai hämmentää aikuisia (Buckingham 2006, 1–2). Hirvi (1998, 148) on jo lähes parikymmentä vuotta sitten pohtinut, että erityisesti teknologia on sukupolvia erottava tekijä nimenomaan siksi, että nuorille teknologisoitunut maailma on ”luonnollinen todellisuus”, kun taas vanhemmat sukupolvet ovat joutuneet opettelemaan siihen.

Myös Tapscott (2010, 19) on sitä mieltä, että ”nettisukupolven” ja aiemman sukupolven välillä on kuilu ja se selittää, miksi esimerkiksi vanhempien voi olla vaikea ymmärtää nuorten erityistä suhdetta digitaaliseen mediaan ja miksi se voi myös aiheuttaa vanhemmissa epävarmuutta. Kuten edellisessä osiossa hieman jo sivuttiin, olisi erikoista olettaa, että ”aiempi sukupolvi” olisi teknologian vaikutuksista irrallaan. Sen lisäksi nuorten välillä on eroja siinä, miten teknologiaa käytetään, samat erot ja yksilöllisyys pätee myös aikuisten suhteen. (Buckingham 2006, 11.) Tapscottin (2010, 32–33) mukaan sukupolvia kuitenkin erottaa nimenomaan se, että vaikka vanhemmat käyttäisivätkin teknologiaa sujuvasti, he eivät ole niin sanotusti ”syntyneet” käyttämään sitä, eikä se ole aina ollut välttämättä niin luonnollinen osa heidän elämäänsä (Tapscott 2010 32–33). Kuitenkin esimerkiksi vuonna 2013 suomalaisessa tutkimuksessa useimmat siihen osallistuneet lapset ja nuoret arvioivat vanhempiansa olevan itseään pätevämpiä mediataidoiltaan (Noppari 2014, 110).

Uusien teknologioiden on television tulosta lähtien pelätty hälventävän lapsuuden ja nuoruuden välistä rajaa, kun teknologian ja uusien medioiden välityksellä yhä nuoremmat pääsevät käsiksi aikuisten tietoon ja kokemuksiin, joihin aiemmin ehkä tutustuttiin vasta nuoruuden aikana tai vasta aikuisuuden kynnyksellä myötä (Sefton-Green 1998, 3). Samaan aikaan kun nuoret ja lapset voivat saada tietoa aikuisten maailmasta digitaalisen median välityksellä ”liian varhain”, tällä ilmiöllä voi olla myös positiivisia vaikutuksia. Yksinään leikkivää aikuista voitaisiin pitää outona, mutta sen sijaan

uuden teknologian aikana aikuisillekin on yleisesti ottaen sallittua käyttää vapaa-aikaansa tietokoneella tai pelikoneilla pelaamiseen. Pelaamisen yhteydessä aikuinen voi olla osana lapsen ja nuoren maailmaa ja tämä voi positiivisella tavalla hälventää rajoja aikuisen ja lapsen tai nuoren välillä, sekä yhdistää eri-ikäisiä. (Sefton-Green 1998, 4.) Keskustelua sukupolvien välisestä digitaaliseen mediaan liittyvästä kuilusta on kuitenkin kiinnostava käyttää jälleen yhtenä lähestymistapana, jonka avulla digitaalisen median roolia osana nuoren ja vanhemman välistä suhdetta voi pohtia siitä huolimatta, ettei kuilun olemassaolo ole välttämättä aktuaalinen ilmiö. Sukupolvien välisen kuilun sijaan tässä tutkimuksessa pyritään kuitenkin näkemään enemmän sitä kirjoa, mitä eri perheiden sisällä voi olla digitaalisen median suhteen.

5. Teoreettiset ja metodologiset valinnat

Tässä osiossa avataan tutkimuksen taustalla olevia teoreettisia ja metateoreettisia näkökulmia, jotka vaikuttavat siihen, millaisista lähtökohdista tutkimusta on tehty. Tässä tutkimuksessa on hyödynnetty useita eri menetelmiä, joten myös käytettyjen menetelmien keskeisiä piirteitä avataan tarkemmin. Lisäksi tässä osiossa avataan konkreettista aineiston tuottamisen prosessia, sekä esitellään tutkimuksen tavoitteet sekä tutkimuskysymykset.

5.1. Sosiaalinen konstruktionismi

Tutkimuksen metateoreettinen näkökulma on relationistinen, eli sosiaalisen maailman nähdään koostuvan erilaisista prosesseista, joissa asiat saavat muotonsa (Niska 2017). Kun esimerkiksi halutaan tarkastella nuoren ja vanhemman välistä suhdetta, sitä voidaan tarkastella nimenomaan sen prosessin (kuten vuorovaikutustilanteen) kautta, jossa suhde rakentuu. Toinen keskeinen näkökulma on sosiaalinen konstruktionismi, jonka merkitystä tälle tutkimukselle pyritään avaamaan tässä osiossa tarkemmin.

Metodologian sekä menetelmän valinnassa sitoudutaan tietynlaisiin käsityksiin todellisuuden ja tiedon luonteesta. Sosiaalisen konstruktionismin juurten voi katsoa olevan fenomenologisessa metodologiassa, jossa ei keskitytä asioiden kausaalisuhteiden etsimiseen tai ilmiöiden alkuperän ja perim-

mäisen luonteen selvittämiseen (Berger & Luckmann 1995, 30). Painopiste on siinä, millaisia merkityksiä asioille annetaan ja millä eri tavoin todellisuutta kuvataan ja tuotetaan kielen kautta. Sosiaalinen konstruktionismi onkin moninainen kattokäsite erilaisille suuntauksille, joille yhteistä on kielen ja sosiaalisen todellisuuden välinen suhde (Kuusela 2002, 51).

Burr (2003) on listannut sosiaalisen konstruktionismin perusoletuksia. Ensinnäkin olennaista on suhtautua kriittisesti myös itsestään selvänä pidettyyn tietoon (Burr 2003, 2–5). Tämä kutsuu tutkijaa katsomaan tarkemmin sitä, mitä kielen avulla tehdään ja miten, eli tulkitsemaan puhetta ja tekstiä syvemmillä, kuin vain pintatason havainnoiteihin luottaen. Siten esimerkiksi nuoria ei tule automaattisesti pitää diginatiiveina, vaikka tällainen näkemys on nykypäivänä yleinen ja laajasti hyväksytty. Toinen perusoletus on se, että käsitykset ovat aina suhteellisia ja kontekstiin sidoksissa. (Em. 3–4). Kuten edempänä on tuotu esiin, esimerkiksi käsitykset määrättyjen elämänvaiheiden (kuten nuoruuden) olemassaolosta ovat sekä suhteellisia että sidoksissa erilaisiin yhteiskunnallisiin tapahtumiin ja aikaan. Kolmas perusoletus on, että totuudeksi hyväksytyt tiedot on sellaista tietoa, jolle annetaan tiedon asema sosiaalisessa toiminnassa. Tietynlaisen totuuden hyväksymisellä on siten aina myös seurauksia toiminnalle. (Em. 3–4.) Tämän takia samalla, kun kulttuurissamme on konstruoitu sellainen asia kuin ”nuoruus”, nuoruus on tullut olevaksi ja näkyväksi ja sitä on mahdollista myös määritellä, rajoittaa ja hallita. Tutkijan voi olla tarpeen pohtia, mitä asioita tutkimuksessa on otettu totuutena, sillä tutkimuksen kontekstissa hyväksytyt totuudet vaikuttavat tutkijan toimintaan. Myös tämän tutkimuksen myötä konstruoidaan yhdenlainen ”totuus” esimerkiksi digitaalisesta mediasta osana nuoren ja vanhemman välistä suhdetta.

Koska todellisuus on sosiaalisesti rakennettu, Gergenin (2009, 5) mukaan mikään ei ole maailmassa absoluuttisesti ”totta”, sillä asiat voisivat olla myös toisin. Tämä melko rajua väitettä avartuu, kun asiaa pohditaan kielen näkökulmasta. Todellisuudesta voidaan esittää erilaisia väittämiä, mutta ne eivät kuvaa sitä, miten asiat tosiasialisesti ovat, sillä myös muunlaisia väitteitä ja näkemyksiä voidaan esittää. Kuitenkaan se, miten joku henkilö uskoo todellisuuden olevan, ei kerro todellisuuden ”todellisesta” luonteesta (Gergen 2009, 6). Eri asiat merkitsevät ihmisille eri asioita ja nämä erilaiset merkitykset juontuvat muun muassa sosiaalisista suhteistamme. Näiden sosiaalisten suhteiden kautta omaksutaan tietynlaiset merkitykset ja sosiaalistutaan konstruoimaan maailmaa tietyllä tavalla. (Gergen 2009, 3–6; Burr 2003, 2–5.) Tämän takia merkitykset voivat vaihdella esimerkiksi alueittain, eri tavoin eri aikakausina, tai eri ihmisten välillä. Tästä syystä esimerkiksi nykyajan suomalaiset ihmiset saattavat yleisesti ottaen konstruoida sateen lähinnä taivaalta tulevaksi vedeksi, mutta aiemmin se olisi saatettu

konstruoida lahjaksi jumalilta. Nämä molemmat sateelle annetut merkitykset ovat tämän tutkimuksen lähtökohdista yhtä totta.

Hyvin yleinen kritiikki sosiaalista konstruktionismia kohtaan nousee näkemyksestä, jonka mukaan se on epätieteellistä (Lock & Strong 2010, 308). Tämä kritiikki perustuu yleensä ajatukseen siitä, että sosiaalinen konstruktionismi kieltää esimerkiksi mielen sisäisten asioiden (kuten kognitioiden) olemassaolon ja väittää vain kielen olevan olennaista. Sosiaalinen konstruktionismi ei kuitenkaan kiellä asioiden olemassaoloa sinänsä vaan esittää, että kun todellisuutta määritellään jollain tavalla, määrittely tapahtuu aina jostakin näkökulmasta (Gergen 2009, 4). Erilaiset merkitykset ja määritelmät eivät myöskään ole ”vain” olemassa, sillä ne myös osallistuvat todellisuuden tuottamiseen (em. 11). Sen lisäksi sosiaalinen konstruktionismi voi painottaa sitä, että esimerkiksi yksilön motivaatiota tutkiessa tutkitaan yleensä sitä, miten sitä kielen kautta konstruoidaan, sillä tutkija ei voi kärjistetyksi ilmaistuna katsoa yksilön pään sisälle, mitä motivaatio ”todella” on. (Niska 2017; Jokinen & Juhila & Suoninen 2004 9-10, 17–23.)

Kielen avulla maailmaa tehdään ymmärrettäväksi ja siksi ihmisten ymmärrys on aina jollain tavalla sidottuna siihen kieliyhteisöön, jonka kautta kyseinen kieli tulee ymmärtämisen välineeksi. Tämän takia kieli ja todellisuus ovat historialliseen ja kulttuurilliseen kontekstiin sidottua ja siksi käsitykset todellisuuden luonteesta voivat vaihdella radikaalisti esimerkiksi kulttuurista toiseen. (Kuusela 2002, 53 sit. Davis & Gergen 1997, Lock & Strong 2010, 6–7.) Vaihtelua voi pienemmässä mittakaavassa tapahtua myös saman kulttuurin sisällä. Esimerkiksi vanhat ihmiset saattavat vielä ajoittain kokea elävänsä aivan erilaisessa todellisuudessa, kuin nykypäivän nuoret, jotka puhuvat ”snäppäilystä, instasta, tubettamisesta” ja muusta digitaaliseen mediaan liittyvästä toiminnasta, joka usealle länsimaiselle nuorelle on arkea, mutta osalle vanhemmista ihmisistä täysin vierasta.

Tämän tutkimuksen lähtökohtana olevaa sosiaalista konstruktionismia voisi kuvata Juhilan (1999, 162–163) käyttämällä ontologisen konstruktionismin käsitteellä. Ontologisen konstruktionismin käsite auttaa hahmottamaan, millaiseksi kielen ja todellisuuden luonne tutkimuksessa ymmärretään. Vaikka tutkimuskohteena on kieli, kielen ulkopuolella olevien ei-diskursiivisten asioiden olemassaoloa ei siis kielletä. Mutta jos noita ei-diskursiivisiä asioita haluttaisiin tutkia, se voitaisiin tehdä tarkastelemalla, miten ne tuotetaan kielen avulla. (Em.) Toisin sanoen tutkija ei yleensä voi tietää mitä yksilö kokee, ennen kuin tätä havainnollistetaan ja kuvataan kielen avulla. Siitä johtuen tässä tutki-

muksessa ei pyritä kiistämään materiaalsen tai muunlaisen todellisuuden olemassaoloa, vaan sen sijaan painotetaan, että tutkimuksen painopiste on ennen kaikkea siinä, miten tuota todellisuutta rakennetaan kielen kautta.

5.2. Aineiston tuottaminen ja eettisyys

Tässä tutkimuksessa aineistona ovat nuorten kirjoittamat tarinat. Tarinoita oli yhteensä 22 kappaletta. Tarinoiden pituudet vaihtelivat, sillä osa oli kirjoittanut vain puolikkaan paperiarkin verran, kun taas osa oli kirjoittanut useamman sivun mittaisia tarinoita. Tarinan kirjoittaneet nuoret olivat tarinankirjoitushetkellä 15-vuotiaita, peruskoulun viimeisellä luokalla. Tämän ikäiset edustavat kronologiselta iältään nuoria melko hyvin, sillä he eivät ole ikänsä puolesta enää lapsia, mutta suurin osa varmasti asuu edelleen huoltajiensa kanssa.

Tutkimukseen osallistuvat nuoret tavoitettiin koulun kautta (liite 1). Aineiston tuottamisen tiimoilta oltiin yhteydessä kaikkiin Tampereen yläasteisiin ja lopulta yhdestä koulusta tavoitettiin opettaja, jonka tunnilla aineistona olevat tarinat oli mahdollista kirjoittaa. Tutkimukseen osallistui lopulta kaksi 9:nnettä luokkaa. Nuorten tavoittaminen tutkimukseen koulun kautta on yleinen käytäntö. Tämä käytäntö ei kuitenkaan ole täysin. Strandellin (2005, 35–36) mukaan koulu ei ole neutraali ympäristö toteuttaa tutkimusta. Tutkijan täytyy esimerkiksi yrittää varmistaa, että nuoret ymmärtävät osallistumisen olevan vapaaehtoista, joten se eroaa siten yleensä kouluissa annetuista tehtävänannoista (Lallukka 2003, 18 sit. Strandell 2005, 35–36). Aineiston tuottaminen toteutettiin osana tavallista koulupäivää. Opettajan ehdotuksesta aineiston keruu tehtiin niin, että opettajalle lähetettiin sähköpostitse ohjeistus oppilaille, sekä molemmat kehystarinat (liite 2 & 3). Sen lisäksi opettajan kanssa käytiin sähköpostitse keskustelua siitä, mikä tutkimuksen tavoitteena on ja kuinka se olisi tarkoitus toteuttaa. Oppilaille annetuissa ohjeistuksissa lukee, että kirjoittaminen ja sitä kautta osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Myös anonymiteetin säilyttämisestä kerrotaan. Tämän tutkimuksen puitteissa anonymiteetin säilyttäminen on hyvin taattu, sillä aineiston tuottamiseen osallistuneista nuorista ei tiedetä muuta kuin koulu, jota tutkimukseen osallistuvat nuoret käyvät. Sen lisäksi aineistona ovat fiktiiviset tarinat, joten tutkimus ei sisällä mitään tunnistettavia tietoja.

Alaikäisten kohdalla on pohdittava sitä, kuka tutkimukseen osallistumisesta saa päättää. Esimerkiksi nuorisotutkimuksen piirissä tähän asiaan on ainakin kaksi erilaista näkökulmaa. Ensinnäkin nuoret

nähdään nykyisin enenevässä määrin myös tutkimuksessa aktiivisina toimijoina, joten nuorilla ajatellaan sen myötä olevan oikeus omaan mielipiteeseen, sekä itsemääräämisoikeus. Toinen näkökulma puolestaan korostaa sitä, että jos nuori on alaikäinen, huoltajalta on pyydettävä lupa osallistumiseen. (Suurpää, 2016; myös Strandell 2005, 34.) Tampereen yliopiston tutkimuseettinen ohje on, että 15 vuotta täyttäneiden kohdalla huoltajan lupaa ei tarvitse kysyä ja alle 15-vuotiaiden kohdalla huoltajien lupaa ei välttämättä tarvita silloin, kun tutkimus tapahtuu osana normaalia koulutoimintaa ja tunnistetietoja ei kerätä. (Tampereen yliopisto; Tutkimusetiikka; Tutkittavien itsemääräämisoikeus.) Tässä tutkimuksessa osallistujat olivat täyttäneet jo 15 vuotta ja sen lisäksi aineiston tuottaminen tapahtui osana koulun normaalia toimintaa. Tutkimuksen yhteydessä nuorilta ei myöskään kerätty tunnistetietoja, eivätkä he kirjoittaneet edes suoranaisesti omasta elämästään, joten tässä tutkimuksessa otettiin linjaukseksi, että nuoret voivat itse päättää osallistumisestaan. Asiasta kysyttiin vielä koulun yhteyshenkilönä toimivalta opettajalta, joka oli sitä mieltä, että tämä järjestely sopii, eikä huoltajien lupaa tarvitse kysyä. Kun aineiston tuottamisesta oli sovittu koulun kanssa, tutkimuslupa haettiin Tampereen kaupungilta.

5.3. Eläytymismenetelmä

Tutkimuksen aineiston tuottamisessa käytettiin eläytymismenetelmää. Eläytymismenetelmä tarjoaa vastaajille mahdollisuuden olla aktiivinen, käyttää mielikuvitusta, sekä tuottaa melko vapaasti käsityksensä tutkittavasta asiasta. Siten eläytymismenetelmä eroaa esimerkiksi haastattelusta, jossa vastaajan täytyy vastata haastattelijan valmiiksi konstruoimiin kysymyksiin. (Eskola 1997, 26–28.) Tutkimusmenetelmän valinta on tehtävä tutkimusongelmasta lähtöisin niin, että tutkimusongelmaa pyritään selvittämään siihen parhaiten sopivan menetelmän avulla (Kananen 2014, 16). Eläytymismenetelmän käyttäminen tässä tutkimuksessa oli perusteltua, jotta nuorten tuottamat merkitykset ja tulkinnot on mahdollista tavoittaa niin, ettei näitä mahdollisuuksia rajata liikaa etukäteen.

Eläytymismenetelmän avulla on mahdollista tuoda näkyviin sellaista arkeen piiloutuvaa tietoa, joka saattaa itsestään selvän asemansa takia olla muulla tavoin vaikeasti havaittavissa (Suoninen & Jokinen 2011, 60; Eskola 1998, 13). Nuorten arkeen tiiviisti sidoksissa oleva digitaalinen media ja kännykkä, sekä niiden rooli nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa voivat olla juuri tällaista arkista tietoa, jota ei välttämättä edes tiedetä tietävän. Jos nuorilta olisi haastatellen kysytty, miten kännykkä voi vaikuttaa nuoren ja vanhemman väliseen suhteeseen, vastausten kirjo olisi voinut paljon kaapeampi, kuin mielikuvituksen avulla tuotetuissa tarinoissa (Eskola 1998, 13).

Eläytymismenetelmästä sanotaan, etteivät sen avulla kerätyt tarinat ole välttämättä kuvauksia todellisuudesta (Rita & Valtanen & Eskola 2003, 127; Eskola 2001, 69). Tarinat eivät ole kuitenkaan todellisuudesta irrallaan, sillä kertomukset ovat aikaan ja paikkaan sidottuja ja kertomisen tavat ovat kulttuurisesti jäsentyneitä: siksi tietyssä kulttuurissa kertomuksissa käytetäänkin usein tietynlaisia tuttuja kertomisen perinteitä (Hyvärinen 2007, 135). Joten vaikka aineistona olevat nuorten kirjoittamat tarinat ovatkin fiktiivisiä, ne eivät ole irrallisia ympäröivästä maailmasta ja osallistuvat omalta osaltaan myös sen tulkintaan (Suoninen 2015, 235, 259).

Käytännössä eläytymismenetelmän käyttäminen tarkoittaa sitä, että vastaajina toimivat nuoret kirjoittivat annettujen ohjeiden mukaan tarinan heille annetun kehyskertomuksen orientoimana. Kehyskertomusten on tarkoitus antaa mielikuvia, ideoita ja ajatuksia, joiden pohjalta tarinan voi kirjoittaa. (Eskola 1997, 5–6.) Tässä tutkimuksessa aineiston tuottamisessa käytettiin kahta hieman toisistaan eroavaa kehyskertomusta. Eläytymismenetelmää käyttäessä on tärkeää, että kehyskertomuksia variaoidaan, jotta tämän variaation vaikutuksia voidaan tarkastella (Eskola 2001, 70; Saaranen & Eskola 2003; Eskola 1998, 10). Siksi kertomuksen kirjoittaville nuorille annettiin orientaatioksi samasta pohjasta kerrottu tarina, jossa yksi asia, eli tarinan nuoren mieliala, muuttuu.

Eläytymismenetelmää käytettäessä kehoitetaan yleensä eläytymään jonkun muun asemaan niin, että tarinakin kirjoitetaan kolmannessa persoonassa (Saaranen & Eskola 2003, 149). Niin tässäkin tutkimuksessa, jossa ohjeena oli eläytyä 15-vuotiaan Kanelin asemaan. Kanelin ikä oli kehystarinoissa 15 vuotta, jotta tarinan päähenkilö on samanikäinen, kuin tarinan kirjoittajat ja kirjoittajat voivat siis eläytyä samanikäisen nuoren asemaan. Kaneli oli nuoren nimenä siksi, että se on sukupuoleltaan melko neutraali nimi, vaikka sitä onkin Suomessa annettu Väestörekisterikeskuksen (Väestörekisterikeskus, Etunimitilasto 2017) mukaan enemmän naisille. Tarkoituksena oli, että kaiken sukupuoliset voisivat eläytyä tarinan henkilön asemaan ilman, että tietty kehystarina suunnataan esimerkiksi vain tytöille ja toinen vain pojille. Tämä nimiratkaisu vaikuttikin olleen suhteellisen toimiva tarkoituksessaan, sillä tarinoissa Kaneli on välillä poika, välillä tyttö. Kahdessa tarinassa nimi oli vaihdettu tutumpaan (Iida ja Salla), joten siinä mielessä perinteisempi nimi, kuten Matti tai Maija, olisi kenties voinut olla osalle kirjoittajista helpompi eläytymisen yhteydessä.

Eläytymismenetelmän avulla tuotetulle aineistolle on tyypillistä se, että kaikki eivät seuraa kehystarinan yhteydessä annettuja ohjeita ja esimerkiksi myönteisestä kehyskertomuksesta saatetaankin kirjoittaa kielteinen tarina (Saaranen & Eskola). Näin on tämänkin tutkimuksen aineistossa, sillä ainakin

yksi ”myönteisen kehystarinan” (jossa nuori lähtee iloisena kotoa) pohjalta kirjoitettu tarina päättyy selkeästi huonosti ja yksi tarina on myös tämän suhteen harmaalla alueella. Nämäkin tarinat on otettu analyysiin mukaan. Analyysi on kuitenkin pääpiirteittäin jaettu niin, että eri kehystarinoiden pohjalta kirjoitetut tarinat ovat analyysissäkin omissa osioissaan.

5.4. Tutkimusmenetelmät

Erilaisten analyysimenetelmän yhdistäminen on eläytymismenetelmäaineiston kohdalla yleistä, eikä yksittäisen menetelmän käyttäminen välttämättä edes onnistu (Eskola 1998, 142). Yksittäiseen analyysitapaan ei siten kannata yrittää selkeydenkään nimissä jumittua, vaan erilaisia lähestymistapoja voi yhdistellä luovasti niin, että lopputulos palvelee tutkimusta. Tässä tutkimuksessa näin onkin tehty ja seuraavaksi tätä yhdistämisen prosessia avataan tarkemmin. Analyysissä käytetyille menetelmille on ominaista se, että ne eivät ole tiukkarajaisia menetelmiä, joten niitä on mahdollista soveltaa kuhunkin tutkimukseen sopivalla tavalla. Siksi on syytä eritellä, mitä mistäkin menetelmästä on otettu analyysin osaksi ja miksi.

5.4.1. Diskurssianalyysi ja positiot

Diskurssianalyysin todellisuuskäsitys on agnostinen, eli asioiden totuus pohjaan ei oteta kantaa: analyysissä tarkastellaan yleensä sekä kerrottuja että kirjoitettuja tarinoita ja niiden todellisuutta (Palonen 1988, 16 sit. Eskola 1997, 96). Tarkoituksena ei ole siten ottaa kantaa siihen, kuinka hyvin aineistona olevat tekstit kuvaavat tekstien ulkopuolista todellisuutta, vaan ne nähdään näytteenä tekstistä, eli itsessään ”todellisuutena” (Alasuutari 1999, 114; Niska 2017).

Diskurssianalyysi on laaja teoreettinen kehys, ei metodi perinteisessä mielessä ymmärrettynä. Kehyksenä se lähinnä vain rajaa tutkimusta tarkastelemaan kielenkäyttöä ja diskursseja sosiaalisessa maailmassa, mutta sitä voidaan soveltaa hyvin eri tavoin. (Potter & Wetherell 1987, 160, 169, 175.) Väljänä kehyksenä se mahdollistaakin soveltamisen kuhunkin tutkimukseen sopivalla tavalla (Ilmonen 2015, 134). Diskurssianalyysi myös antaa välineet erilaisiin tulkintoihin, joten samaakin aineistoa on mahdollista tulkita hyvin eri tavoin diskurssianalyysin sisällä (Juhila 2016, 423–424).

Diskurssi voidaan ymmärtää laajana käsitteenä, joka sisältää kaikenlaiset puheen ja kirjoituksen muodot (Potter & Wetherell 1987, 6–7). Diskurssi on sosiaalisissa käytännöissä muodostuva “säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemi”, joka lisäksi myös tuottaa tuota sosiaalista todellisuutta (Jokinen & Juhila, & Suoninen 2004, 26–27). Diskurssin käsitteen kanssa rinnakkain ja synonyyminä sille käytetään esimerkiksi tulkintarepertuaarin tai merkityssysteemin käsitteitä (Jokinen & Juhila & Suoninen 1993, 26).

Etenkin konstruktionistinen näkökulma diskursseihin esittää, että diskursseilla tehdään asioita ja tietynlaisella kielenkäytöllä on tietynlaisia seurauksia, eli toisin sanoen sillä tuotetaan kulloinkin tietynlaisia todellisuutta (Edwards & Potter 1995, 20–21). Diskurssianalyysin näkökulmasta voidaankin tutkia sitä, miten asioita tehdään ymmärrettäväksi kielenkäytöllä. Kieltä ei kuitenkaan ole tarkoitus erottaa todellisuudesta, sillä se ei ole mahdollista, mutta tutkimusorientaatio kohdistuu nimenomaan kieleen (Jokinen & Juhila & Suoninen 2004 9-10, 17–23).

Kielenkäytöllä on seurauksia, koska se on aina tietynlaisella tavalla tuotettua samalla, kun sillä tuotetaan (Potter & Wetherell 1987, 35). Kielen avulla todellisuudesta siis konstruoidaan erilaisia versioita ja nämä erilaiset todellisuudet ovat aina syntyneet jossakin ajallis-paikallisessa kontekstissa. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2004 9–10, 17–23.) Näistä erilaisista todellisuuden tuottamisen versioista ei ole tarkoitus etsiä ”yhtä ja oikeaa” totuutta, sillä tutkimuksellisesti kiinnostavampaa on tarkastella sitä, miten eri tavoin asioita on mahdollista tehdä ymmärrettäväksi (Suoninen 1999, 18).

Analyysin keskiössä on erityisesti tilanteisen puheen tai tekstin tarkastelu (Jokinen & Juhila & Suoninen 1993, 27–28). Tekstien analyysissä tärkeä näkökulma on puheen funktio ja tietynlaisen todellisuuden tuottamisen resurssit. Näitä tarkastellaan esimerkiksi pohtimalla, millaisia positioita teksteissä tuotetaan ja millaisia resursseja tuottamiseen käytetään. Tiettyä puhetilannetta (tässä tapauksessa tekstejä) tarkastellaan niiden kontekstissa. Kontekstisidonnaiseen tarkasteluun ohjaa näkemys siitä, että yksilöiden tuottamat ajatukset, näkemykset ja tulkinnat ovat ennen kaikkea tilannesidonnaisia, eli ajallis-paikallisia, jolloin niitä ei ole syytä yrittääkään pyrkiä yleistämään koskemaan tekstien ulkopuolista maailmaa. Mitkään konstruoinnit eivät kuitenkaan ole ns. maailmasta irrallisia, sillä ne ovat sidoksissa aikaan ja paikkaan. Siksi on mahdollista olettaa, että nuoret myös käyttävät kulttuurisesti ja sosiaalisesta jaettuina konstruktioita. (Niska 2017; Jokinen & Juhila & Suoninen 2016.)

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan tarinoiden positioita, eli sitä, millaisia asemia on löydettävissä tarinoiden vuorovaikutustilanteissa ja kuinka näitä tuotetaan. Positio-käsitteen pohjalla on Goffmanin

roolin käsite ja rooli onkin ehkä arkikielen kautta tutumpi ja helpompi ymmärtää (ks. Lock & Strong 2010, 320). Rooli on kuitenkin positiota pysyvämpi. (Em.) Harré on aluksi käyttänyt itsekin roolin käsitettä, mutta kritisoinut sitä myöhemmin sen kapea-alaisuudesta. Rooli-käsitteeseen liittyy nimitäin ajatus siitä, että jokainen rooli pitää sisällään siihen kuuluvia sääntöjä, jotka ohjaavat toimintaa roolissa. (Ylijoki 2009, 234–237.) Positiot ja positioinnit ovat kuitenkin vaihtuvia ja vuorovaikutuksen edetessä niitä voidaan ottaa ja antaa jatkuvasti. (Lock & Strong 2010, 320.) Positiot voivat siis muuttua monta kertaa yhden keskustelun tai vuorovaikutusepisodin sisällä (Harré & van Langenhove 1999, 14).

Positiot tuotetaan diskursseissa ja sen lisäksi, että yksilö voi ottaa jonkin position, hänet voidaan positioida myös toisten taholta (Harré & van Langenhove 1999, 16–17). Positiot siis tuotetaan sosiaalisessa toiminnassa (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 46 sit. Parker 1992, 96). Positiot ovat myös yleensä suhteessa toisiinsa, eli jos esimerkiksi vanhempi positioidaan voimakkaaksi, vuorovaikutuksen toisena osapuolena olevan nuori voidaan siten positioida voimattomaksi (Harré & van Langenhove 1999, 1–2).

Positiointiteoria tarkoittaa lyhykäisyydessään konkretian tasolla toiminnan ja puheen mahdollisuuksien ja rajoitusten tarkastelua positio-käsitteen avulla (Harré & van Langenhove 1999, 1). Positiointiteoria on yksi näkökulma, josta sosiaalista maailmaa voi tarkastella ja se on sovellettavissa kuhunkin tutkimukseen sopivalla tavalla, sillä se ei ole tarkkarajainen teoriakehikko (Harré & van Langenhove 1999, 9–10). Teoriakehyksenä se on ennen kaikkea metodologinen position, toiminnan ja tarinankulun yhdistelmä (Harré & van Langenhove 1999, 6).

5.4.2. Kertomukset, kerronnallisuus ja narratiivisuus

Kertomuksellisessa analyysiotteessa ei ole yhtä vakiintunutta menetelmää ja mallia, jonka rajoissa analyysi tulisi tehdä, vaan tätäkin menetelmää voi analyysissa soveltaa tiukemmin tai löyhemmin (Hyvärinen 2010, 90). Kertomusten kautta tutkija voi päästä tarkastelemaan erilaisia näkökulmia valitusta aiheesta ja tutkimusaineistona kertomukset voivat tarjota monipuolista tietoa: Hyvärisen (julkaisematon aineisto, 9–10) mukaan ”kertomukset voivat sisältää monenlaisia diskursseja ja diskurssit puolestaan voivat sisältää monenlaisia kertomuksia”.

Kertomuksillakin on joku tarkoitus, eli voisi ajatella, että vaikka kirjoittajat vastaavat annettuun tehtävänantoon, kertomuksilla tuotetaan myös tietynlaista tarinaa ja sosiaalista todellisuutta (Hyvärinen, julkaisematon aineisto, 1, 17–18). Kertomukset voidaankin nähdä ennen kaikkea kielellisinä resursseina, jonka avulla todellisuutta tuotetaan jonkinlaiseksi (Löytönen, julkaisematon aineisto). Sen lisäksi kertomusten analyysiä voi olla haastavaa yrittää tehdä aineistolähtöisesti kontekstista irrallaan, sillä kertomukset ovat yksi tietämisen muoto, jotka sisältävät kulttuuria vaikutuksia. (Hyvärinen 2010, 94; Hyvärinen 2007, 137.) Aluksi analyysi on tarkoitus tehdä mahdollisimman aineistolähtöisesti, mutta johtopäätöksissä fokus voi siirtyä analysoitavien tekstien ulkopuolelle kulttuuriseen kontekstiin (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 38–39). Toisin sanoen analyysin tuloksia on usein mielekästä pohtia myös siitä näkökulmasta, millaisiin laajempiin kulttuurisiin keskusteluihin tai merkityksenantoihin ne osallistuvat.

Kertomuksen tutkimusta lähellä on narratiivinen tutkimus, jota toisinaan käytetään myös kertomuksen tutkimuksen synonyymina. Narratiivinen analyysi sopii eläytymismenetelmällä kerätyn aineiston analyysiin, koska näiden kertomusten voi tulkita olevan jo itsessään narratiiveja, joita voi tulkita narratiivisesta näkökulmasta (Rita & Valtanen & Eskola 2003, 130; Saaranen & Eskola 2003, 144). Narratiivisuudella voidaan tarkoittaa eri asioita, kuten esimerkiksi tutkimusaineiston luonnetta tai aineiston analyysitapaa (Heikkinen 2001, 118, 122, sit. Saaranen & Eskola 2003, 144). Eläytymismenetelmän ja narratiivisen tutkimusaineiston erona on kuitenkin usein se, että narratiivisessa tutkimuksessa aineistona on useammin kirjoittajien henkilökohtaisia kertomuksia (vrt. Hänninen 2015). Eläytymismenetelmässä kirjoittajia sen sijaan usein pyydetään eläytymään tilanteeseen, joka voi muistuttaa kirjoittajien oman elämän tilanteita, mutta kuitenkin jonkun toisen asemaan eläytyen (Saaranen & Eskola 2003, 149).

Eläytymismenetelmän avulla tuotettu aineisto eroaa narratiivisessa tutkimuksessa käytettävästä aineistosta myös siinä, että eläytymismenetelmässä tarkastellaan kehyskertomusten variointia ja kehyskertomuksia on siksi aineiston tuottamisessa vähintään kaksi, muuten kyseessä ei ole eläytymismenetelmä, vaan ainekirjoitus. (Eskola 1998, 70.) Narratiivisessa tutkimuksessa puolestaan voidaan pyytää vastaajia kirjoittamaan vain yhdestä valitusta aiheesta, tai tutkia tekstejä ja tarinoita ilman variointia.

Narratiivisessa analyysissä analyysin lähtökohtana voivat olla esimerkiksi Fryen (1957) kehittämät tarinatyyppit (ks. Hänninen 2000, 96) romanssi, tragedia, komedia ja ironia, joita Hänninen (esim. 2000) on hyödyntänyt paljon narratiivisessa tutkimuksessaan. Eläytymismenetelmän käyttö kuitenkin

kutsuu etenkin aineistolähtöisyyttä painotettaessa tarkastelemaan aineistosta nousevia tarinatyyppejä. Silloin ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista yrittää sovittaa niitä valmiisiin tarinatyyppeihin. (Saaranen & Eskola 153–154.) Sen sijaan analyysissä voidaan keskittyä tyyppikertomuksiin, joka on aineiston keskeisempien elementtien identifioimista. Narratiivista analyysia mukaillen tarinoista voi muodostaa aluksi ydintarinoita ja ydintarinoista perustarinoita, joiden sisälle mahtuu useampi, samantyyppinen ydintarina (eli tyyppikertomus). (Saaranen & Eskola 2003, 151–153.) Juuri tällaisten vaiheiden kautta tämän tutkimuksen analyysissä on edetty.

Sen lisäksi, että tarinatyyppit muodostetaan tässä tutkimuksessa aineistolähtöisesti, tarinoiden kirjoitetaan myös analyysissä huomioon. Toisin sanoen kaikkia tarinoita ei yritetä väkisin mahduttaa tarinatyyppien sisälle silloin, kun ne eivät näytä sinne sopivan. Diskurssianalyysin pohjalta aineiston moninaisuus ja poikkeavuudet ovat kiinnostavia, eivät ylimääräisiä häiriköitä yhteneväisten tarinoiden joukossa. Siksi tämän tutkimuksen analyysissä erilaisten kertomustyyppien lisäksi myös niihin sopimattomat tarinat ovat osa analyysiä. (Eskola 1998, 137–138, 141–142.)

Kertomuksen käsitteestä on käyty monenlaisia keskusteluja ja sitä on läpi tutkimusten käytetty tarkoittamaan hyvin erilaisia asioita. Esimerkiksi kertomuksen ja tarinan käsitteitä käytetään usein synonyymeina, vaikka kertomuksen tutkimuksen asiantuntijat tekevät toisinaan käsitteiden välille selkeän erottelun. (Hyvärinen 2007, 129, 137; Heikkinen 2015, 151–152.) Kertomus voidaan esimerkiksi nähdä kattokäsitteenä, jonka alle tarina, eli kertomuksen tapahtumien kuvaus, asettautuu. Tarina sisältää teot, henkilöt, sattumukset ja tapahtumapaikat. Tarinan lisäksi kertomukseen sisältyy kerronnallinen diskurssi, joka tarkoittaa kulttuurisesti ja historiallisesti muovautuneita kertomisen tapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset kertomusperinteet, kuten viikinkisaagat tai intialaiset vedat. Siitä huolimatta muun muassa narratiivisen tutkimuksen piirissä käytetään usein tarinan (*story*) käsitettä, vaikka itse asiassa tutkimuskohteena olisi kertomus (*narrative*). (Heikkinen 2015, 151–154.)

Tässä tutkimuksessa käsitteet voivat sekoittua, sillä vaikka analyysissä hyödynnetään kertomuksen tutkimuksen näkemyksiä, eläytymismenetelmän käytöstä johtuen analyysin kohteena ovat kehystarinoiden pohjalta kirjoitetut tarinat. Lisäksi tarinoista muodostetaan tarinatyyppejä. Tietoisena käsitteellisestä ongelmasta analyysissä käytetään tarinan käsitettä. Nuorten kirjoittamat tarinat kuitenkin täyttävät kertomuksen käsitteen tunnusmerkit, sillä ne sisältävät kulttuurisesti tunnistettavia kertomisen tapoja, eli kerronnallisia diskursseja tarinan elementtien lisäksi.

5.4.3. *Fiktiivisen aineiston analyysi*

Hyvänä esimerkkinä keksittyjen tarinoiden käytöstä analyysin aineistona on teos ”Hajoava perhe” (Hyvärinen & Oinonen & Saari, 2015), jossa perhettä tarkastellaan erilaisista näkökulmista Ian McEwanin Rannalla-romaanin avulla. Aineistona fiktion etuna on muun muassa se, että tarinoiden henkilöitä ja heidän toimintaansa voi analysoida melko vapaasti siinä mielessä, että tulkinnan kohteet eivät voi näistä tulkinnoista loukkaantua (Hyvärinen 2015, 12–13). Siten esimerkiksi tarinassa nuorelle huutavien vanhempien toimintaa ei tarvitse sinänsä kaunistella, sillä fiktiivisiä vanhempia ei voi sattuakaan. On kuitenkin muistettava, että tarinat kumpuavat ympäröivästä kulttuurista ja todellisuudesta, eli ”huutavia vanhempia” ei ole keksitty tyhjästä. Sen takia myös huutavien vanhempien toimintaa tulee analysoida monipuolisesti ja myös ymmärtämiseen pyrkivästä näkökulmasta.

Toinen fiktion etu on se, että tarinoissa esitetään henkilöiden ajatuksia, tunteita ja mielenliikkeitä, joihin ei olisi samalla tavalla mahdollista päästä käsiksi esimerkiksi haastatteluaineiston avulla (Hyvärinen 2015, 12–13). Bruner (1986) on tehnyt erottelun tarinoiden toiminnan ja tietoisuuden ulottuvuuksien välille (ks. Mönkkönen 2001, 434; Hänninen 2015, 170). Toiminnan ulottuvuus on tarinassa tapahtuva tekeminen, tekijät ja toiminnan välineet, kun taas tietoisuuden ulottuvuus sisältää tarinoiden henkilöiden mielensisäiset tilat (em.). Tämän jaottelun pohjalta hahmottuu tutkijan mahdollisuus tarkastella kuvattua toiminnan ja tapahtumien lisäksi myös sitä, mitä henkilöt ajattelevat tai tuntevat, koska tarinoiden kautta niissä esiintyvien henkilöiden mielensisäisiin tiloihin on mahdollisuus päästä.

Suoninen (2015, 236) onkin kirjoittanut, että fiktiivisen aineiston kohdalla voi ajatella, että tarinan henkilön pään sisältö ja sosiaalinen kanssakäyminen ovat samaa tekstin todellisuutta, joka ilmenee kielen (eli tekstin) kautta ja siten tutkija voi analysoida myös henkilöiden mielen sisältöjä. Tarinat antavatkin mahdollisuuden toteuttaa analyysiä eri tasoilla, kun tutkijalla voi olla tieto sekä henkilöiden ajatuksista, tunteista ja motiiveista että tarinoissa tapahtuvasta toiminnasta. Tässä tutkimuksessa onkin siten mahdollista samanaikaisesti sitoutua sosiaaliseen konstruktionismiin ja huomioida analyysissä myös henkilöiden mielensisäisiä tapahtumia.

Tarinoiden analyysiä koskee selkeä rajaus: analyysi koskee vain tarinoiden todellisuutta. Toisin sanoen tarinoiden perusteella ei ole tarkoitukseen yrittää selvittää tarinan kirjoittajan intentioita tai pohjata tarinoiden mahdollista pohjautumista todellisiin kokemuksiin, esimerkiksi silloin, kun ne on kirjoitettu minämuodossa. Tällaisissakin tarinoissa tarinan ”minä” ymmärretään tarinan fiktiiviseksi kertojaksi eli yhdeksi henkilöahmoista, ei tarinan kirjoittajaksi. (Hyvärinen 2015, 19–20.)

5.4.4. *Analyysimenetelmän pääpiirteet koottuna*

Tutkimuksen analyysissä ammennetaan diskurssianalyysin näkemyksistä kielen todellisuutta tuottavasta luonteesta, sekä positiointiteoriasta. Tästä näkökulmasta analysoidaan, millaisia tarinoiden todellisuuksia tuotetaan, miten kielen käytön avulla vanhemmalle ja nuorelle positioidaan erilaisia mahdollisuuksia ja millaisia kulttuurisesti jaettuja diskursseja tarinoista on mahdollista löytää. Kertomuksellisuuden ja narratiivisuuden viitekehysten avulla on hahmoteltu fiktiivisen aineiston ja kertomusten analysoinnin mahdollisuuksia ja rajoituksia ja sieltä ovat peräisin myös analyysin osana olevat tarinatyypit.

5.5. Tutkimustehtävä

Tutkimuksessa tavoitteena on tutkia digitaalista mediaa nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa. Tarkoituksena on tuoda monipuolisesti esille digitaaliseen mediaan liittyviä keskusteluja, merkityksiä ja kokemuksia, joita nuoren ja vanhemman välillä voi ilmetä. Kun aikaisempi tutkimus on usein keskittynyt joko digitaalisen median hyviin tai huonoihin puoliin, tässä tutkimuksessa tavoitteena on kuvata moniulotteisemmin sitä, mitä muuta digitaalinen media voi noiden lisäksi olla, tai vähintään tarkastella kyseisen ilmiön molempia puolia. Lisäksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan sitä, millaisia positioita nuorelle ja vanhemmalle tarinoissa positioidaan suhteessa digitaaliseen mediaan.

Näitä edellä mainittuja asioita selvitetään seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

- 1) Millaisia tilanteita ja keskusteluja nuoren ja vanhemman välille on mahdollista syntyä kännykän ollessa osana vuorovaikutusta tai keskustelun aiheena?
- 2) Millaisia kertomuksia nuoret pystyvät kuvittelemaan kännykkään sekä nuoren ja vanhemman väliseen suhteeseen liittyen?
- 3) Millaisia positioita tarinoissa konstruoidaan nuorelle ja vanhemmalle?

6. Analyysi

Analyysi pohjautuu siis nuorten kirjoittamiin tarinoihin. Kirjoituksissa oli tarkoituksena eläytyä kehystarinoissa olevan Kaneli-nuoren asemaan. Osa kirjoittajista on kuitenkin keksinyt tarinan nuorelle erilaisen nimen ja osa tarinoista on kirjoitettu minämuodossa. Analyysin osana olevia aineisto-otteita ei ole siitä huolimatta muokattu sisällöllisesti millään tavalla, mahdollisten epäselvyyksienkään uhalla. Oteissa näkyvät tekstin lihavoinnit ovat kuitenkin analyysin yhteydessä tehty tarkoituksena korostaa analyysin kannalta tärkeitä kohtia. Lisäksi rajausta on tehty sen suhteen, että analyysissä esiintyvät aineisto-otteet ovat sellaisia, jotka on katsottu analyysin kannalta olennaisiksi. Aineisto-otteet eivät siten välttämättä ole kokonaisia tarinoita, sillä analyysi keskittyy etenkin kännykän ympärillä tapahtuvaan nuoren ja vanhempien väliseen vuorovaikutukseen. Siten esimerkiksi sinänsä kiinnostava tarinan aloitus nuoren koulupäivän kulusta on jätetty analyysin ulkopuolelle ja analyysiin on tarinasta otettu kohta, jossa nuori saapuu koulusta kotiin ja keskustelu vanhempien kanssa alkaa. Muuten itse otteita ei ole muunneltu. Analyysi on tehty aineistolähtöisesti siten, että analyysi pyritään muodostamaan aineiston pohjalta, eikä esimerkiksi valmiita tarinatyyppejä ole etukäteen päätetty, eikä aineistona olevia tarinoita yritetä sovittaa jo olemassa oleviin tarinatyyppeihin tai aikaisempiin tutkimustuloksiin. Analyysin tekemistä ohjaavat ainoastaan metodologiset ja menetelmälliset valinnat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.)

Analyysin yksi keskeinen osa on erilaiset kertomustyytit. Lähtökohtaisesti tarinat on tyyppitelty kehystarinan juonirakenteen mukaisesti kertomuksen loppuratkaisun perusteella, jolloin huomioidaan myös kehystarinoitten variaation vaikutus. Nämä ovat 1) konfliktitarinat ja 2) yhteisymmärrystarinat, jotka ovat analyysissä perustarinoita. Niiden lisäksi tarinat on tyyppitelty spesifimmin kertomusten nuoren toiminnasta lähtöisin, koska tutkimuksen painopiste on ennen kaikkea nuoren näkökulmassa. Näitä tyyppikertomuksia on viisi kappaletta: vaikutusyritystarinat, vaikutusmahdollisuuksettomien tarinat, sopeutumistarinat, kohtaamistarinat ja yhdistämisen tarinat. Perustarinat ja tyyppikertomukset eritellään vielä visuaalisesti alla olevan taulukon avulla. Kunkin tyyppikertomuksen ominaisia piirteitä kuvataan analyysin edetessä. Analyysissä nimenomaan kertomusten kirjo on kiinnostavaa, minkä vuoksi mukaan on otettu myös sellaisia tarinoita, jotka eivät sovi minkään tarinatyyppin yhteyteen. Nämä tarinat ovat analyysissä mukana kuvaamassa ennen kaikkea kertomusten kirjoa ja sitä, miten samankaltaiset tarinat voivat päättyä hyvin eri tavalla.

Taulukko 1. Perustarinat ja tyyppikertomukset.

KONFLIKTITARINAT	YHTEISYMMÄRRYSTARINAT
vaikutusyritystarinat	sopeutumistarinat
vaikutusmahdollisuuksettomien tarinat	kohtaamistarinat
	yhdistämistarinat

Tarinatyypin lisäksi analyysissä tarkastellaan tarinan nuoren ja vanhempien positioita. Positioiden tarkastelu tuo analyysiin syvyyttä, kun juonirakenteen lisäksi hahmottuu myös tarinoiden henkilöiden rajoituksia ja mahdollisuuksia. Niinpä analyysi etenee siten, että tarinatyyppien jälkeen jokaisen tarinan olennainen juoni kuvataan ja tyyppikertomuksen kuvailun jälkeen tarkastellaan kunkin tarinan positioita.

6.1 Konfliktitarinat

Konfliktitarinoiden olennainen piirre on se, että vanhemman tai vanhempien ja nuoren välille ei synny yhteisymmärrystä. Tarinat siis päättyvät siihen, että nuori lähtee ärtyneenä, vihaisena tai suuttuneena kotoaan. Tämä loppuratkaisu on kaikissa konfliktitarinoissa sama. Se, miksi yhteisymmärrystä ei pääse syntymään, käy ilmi tarinoiden kulkua ja tarinassa esiintyviä nuoren ja vanhempien positioita tarkastelemalla.

Konfliktitarina on siten nimitys perustarinalle, jonka sisälle mahtuu erilaisia tyyppikertomuksia. Tyyppikertomusten rajaaminen auttaa hahmottamaan vielä spesifimmin tarinoiden kulun ja positioiden kannalta olennaisia asioita, jotka vaikuttavat tarinan lopputulokseen. Analyysissä paneudutaankin tarinoiden antiin erityisesti näitä tyyppikertomuksia tarkastelemalla, joista jokaiselle on analyysissä varattu oma osionsa, jossa kunkin tyyppikertomuksen erityispiirteitä kuvataan tarkemmin.

6.1.1 Vaikutusyritystarinat

Ensimmäiseksi analyysissä tarkastellaan vaikutusyritystarinoita. Vaikutusyritystarinoita yhdistää se, että vanhemmat haluavat puuttua tavalla tai toisella nuoren kännykän käyttöön erinäisistä syistä joh-

tuen. Tarinoista ei kuitenkaan aina käy selkeästi ilmi, onko vanhempien huoli ja puuttumistarve todellinen, eli toisin sanoen auki jää mahdollisuus, että tarinan nuoren näkökulmasta katsottuna vanhemmat vain liioittelevat. Joka tapauksessa näissä tarinoissa nuori on eri mieltä vanhempien kanssa siitä, tarvitseeko kännykän käyttöön puuttua. Keskeistä on se, että näissä tarinoissa nuori yrittää vaikuttaa vanhempien näkemyksiin ja mielipiteisiin, kamppailla eri tavoin niitä vastaan ja kyseenalaistaa niitä. Vaikuttamiseksi on analyysissä katsottu sanallisen vaikuttamisen lisäksi esimerkiksi tarkoituksellinen vaikeneminen, tai ovien paiskomisen kaltaiset mielenilmaukset. Tarinoista on löydettävissä samanlaisia positioita eri tarinoiden nuorille että vanhemmille. Kaikissa näissä tarinoissa esiintyvät ainakin jompikumpi positioista autoritääriin vanhempi ja vastusteleva nuori, sekä huolestuneet vanhemmat ja eri mieltä oleva nuori.

Tarinoiden kulku

Ensimmäinen esimerkki tästä tarinatyyppistä on tarina, jossa nuori selkeästi ja voimakkaasti ilmaisee eriävän mielipiteensä vanhemmilleen ja sanoo vanhemmilleen vastaan. Tarinassa tilanne nuoren ja vanhempien välillä on todella kireä ja koko dialogi käydään huutamalla. Yhteisymmärrys onkin saavuttamattomissa ja tarina päättyy melko ikäviin tunnelmiin.

”Käytät kännykkääsi liikaa! Nykynuoret vain tuijottavat tuijottamistaan näyttöihin. Tyhmistyvät sukupolvelta toiselle!” huusi äiti.

En minä tyhmisty, vaan minusta tulee tietoisempi maailmasta ja sen takia minä jatkan tämän käyttämistä. Tietoja tuhansista e-kirjoista, blogeja toisten ajatuksista, tuhansia tiedepalstoja. Jos menettäisin nämä kaikki, olisin vain tyhjä ruumis.

”Mitä sinä minusta tiedät! En minä soita tai tekstaa paljon, joten enhän minä kuluta saldoa niin paljoa!”

”Pää kiinni! Olemme saaneet tarpeeksemme sinusta! Kotiaarestia viikon!” isä huusi.

Menin huoneeseeni. Vanhemmat huutavat silti seinän läpi. Jatkakaa vaan huutamistanne – ette osaa tehdä mitään muuta, kun olette paniikissa. Minä inhoan teitä, inhoan teidän ajatuksianne, inhoan teidän ulkonäköänne, inhoan teitä läpikotaisin.

Äidin mielestä nuori käyttää kännykkäänsä liikaa eikä äiti ylipäätään ymmärrä sitä, että nykynuoret ovat jatkuvasti kännyköiden ja muiden laitteiden äärellä. Äidin lähestymistapa nuoren liialliseen kännykän käyttöön ei ole alkuunkaan rakentava, sillä hän syyttää samassa puheenvuorossa kaikkia nuoria ”tyhmentymisestä”. Äidillä onkin hyvin voimakas näkemys kännyköiden ja muiden näyttöjen haitallisuudesta. Nuoren näkemys asiasta on puolestaan aivan erilainen. Nuori ajattelee, että hän ei tyhmentyne näyttöjen äärellä, vaan päinvastoin niiden kautta hän tulee tietoisemmaksi maailmasta. Internetin kautta voi lukea kirjoja, tiedepalstoja, sekä saada tietoa muiden ihmisten ajatuksista. Nuorelle näyttöjen välittämä maailma vaikuttaa olevan todella tärkeä, sillä ilman sitä hän kokee olevansa ”vain tyhjä ruumis”. Tämän takia nuori ei halua, eikä aio lopettaa kännykän käyttöään.

Nuori ei kuitenkaan vastaa äidilleen kertomalla, miten itse kokee asian, vaan hän vastaa äidin huutoon huutamalla itsekin. Hän ei yritä esittää äidilleen samoja perusteluita, joilla perustelee itselleen kännykän käytön tärkeyden. Sen sijaan hän vastaa äidin esittämiin väitteisiin vain sanomalla, ettei edes kuluta saldoaan kovin paljon. Ehkä hän jostain syystä olettaa, että äiti on ennen kaikkea huolissaan kännykän käytön kustannuksista?

Seuraavaksi isäkin tulee osaksi riitaa ja huutaa, että vanhemmat ovat saaneet nuoresta tarpeekseen ja nuori saa viikon kotiarestia. Ehkä se, että nuori huusi äidilleen takaisin, on näiden vanhempien näkökulmasta niin paha asia, että sen takia isäkin tulee osaksi riitaa ja määrää nuorelle välittömästi rangaistuksen. Riita kännykän käytöstä on eskaloitunut siihen, että äiti huutaa nuorelle, nuori huutaa äidille ja isä on äidin puolella, huutaen myös nuorelle. Vanhemmat eivät edes yritä keskustella asiasta, vaan sen sijaan he huutavat nuorelle yhdessä.

Isän tultua riitaan mukaan nuori menee huoneeseensa, mutta vanhemmat jatkavat silti huutamista seinän läpi. Ilmeisesti nuori tulkitsee vanhempien huudon johtuvan siitä, että nämä ovat huolissaan ja paniikissa, eivätkä osaa silloin ratkaista tilannetta muuten, kuin huutamalla. Ehkä näille vanhemmille kännykän maailma on vieraampi ja he ovat paniikissa siksi, että kännykkä on nuorelle niin tärkeä asia. Vanhempien tapa reagoida tilanteisiin huutamalla näyttää myös olevan nuorelle tuttua jo entuudestaan. Vaikka nuori periaatteessa siis tulkitsee vanhempiensa huudon johtuvan siitä, että he ovat paniikissa, se ei kuitenkaan näytä saavan nuorta ymmärtäväiseksi huutavia vanhempiaan kohtaan, sillä nuori ajattelee inhoavansa heitä. Selvästikään vanhempien toimintatapa ei ole nuorelle mieluinen, koska se herättää nuorella näin voimakkaita tunteita. Asiasta ei päästä keskustelemaan lainkaan, eikä tässä tilanteessa kännykän käytölle löydetä mitään kompromissia tai ratkaisua.

Toisessa tarinassa nuoren suuri puhelinlasku aiheuttaa kitkaa vanhempien ja nuoren välille. Nuori yrittää eri tavoin (aluksi huumorilla, sitten väittelyllä) vähätellä vanhempien näkemystä siitä, että nuoren kännykän käyttö olisi karannut käsistä.

*Mutta kaikki ei olekkaan niin hyvin kuin Kaneli luulee hänen astuessa kotiovesta sisään. Nimittäin äiti ja isä istuvat keittiönpöydän ääressä ja heidän edessään pöydällä on jonkinlainen **laskua** muistuttava lappu. ”Nuori neiti tulehan tänne istumaan ennen kuin livahdat yhtään mihinkään”, isä sanoo.*

*”What's up guys?” hän jatkaa **yrittäen vähän keventää tunnelmaa**. ”Tämä ei ole nyt ollenkaan hauska asia” äiti sanoo hieman **pettyneeseen ja tiukkaan sävyyn**. ”Ei todellakaan”, isä jatkaa. ”Noo mitä on tapahtunut?” Kaneli kysyy **jo hieman uteliaana**. ”Asia on nyt niin että sinun puhelimen käyttösi on **karannut täysin käsistä**” isä toteaa. ”Aijjaaaaa, **no en mä oo huomannu mitään erityistä**” Kaneli sanoo. ”No et sinä varmaan huomaakaan, kun ei ne sinun puhelin laskusi maksaminen tunnu sinun pussissasi”, äiti sanoo **kireänä**.*

*Kolmikko jatkaa **väittelyä** jonkin aikaa ja **vanhemmat tulevat siihen tulokseen** että Kanelin liittymää vaihdetaan, jotta sen käyttö ei ole niin suurta. Kaneli **tuohuu** asiasta ja lähtee suuttuneena kotoa.*

Nuori tulee kotiin iloisena, mutta kotona nuorta odottavatkin isä ja äiti puhelinlaskun kanssa. Isä aloittaa keskustelun puhuttelemalla nuorta vakavaan sävyyn (”nuori neiti”), mutta nuori ei kuitenkaan vielä ymmärrä, että hän on kenties tehnyt jotain, vaikka isä häntä ankarasti puhutteleekin. Hän huomaa kuitenkin, että tilanne on jollain tavalla painostava tai kireä, koska hän näkee tarpeelliseksi yrittää keventää tunnelmaa. Kevennysyritys ei kuitenkaan onnistu ja nuoren kevennykseksi tarkoitettu heitto ei näytä uppoavan vanhempiin. Vanhemmat ovat hyvin vakavia ja nuoren kevennysyritys saattaa vaikuttaa vanhempien mielestä siltä, ettei nuori ymmärrä tilanteen vakavuutta.

Äiti vastaakin siihen, ettei käsillä oleva asia ole yhtään hauska ja kaiken lisäksi äiti toteaa tämän pettyneeseen ja tiukkaan sävyyn. Nuoren vitsikkyys ei saa vanhempien taholta ymmärrystä tässä tilanteessa. Isäkin myötäilee äitiä vahvistamalla vielä, että tilanne ei ole todellakaan hauska. Nuori ei kuitenkaan vaikuta vieläkään ymmärtävän miten vakava asia vanhempien mielestä on kyseessä. Hän alkaa näiden vanhempien kommenttien jälkeen vasta vähitellen kiinnostua siitä, mitä vanhempien asia koskee. Nuoren suhtautuminen on kuitenkin edelleen melko rentoa.

Isä toteaa, että nuoren kännykän käyttö on karannut täysin käsistä. Tämä toteamus johtuu ilmeisesti pöydällä olevasta puhelinlaskusta. Tässä vaiheessa nuorelle selviää, että keskustelun aiheena on hänen kännykän käyttönsä. Hän ei kuitenkaan vielä näytä ymmärtävän, miksi asia on vanhempien mielestä niin vakava ja hän toteaaakin vähän välinpitämättömään sävyyn, ettei ole huomannut mitään erityistä. Nuoren näkökulmasta hänen kännykän käytössään ei siis ole mitään huomattavaa ongelmaa. Äiti ei tästä vastauksesta ilahdu. Äiti sanookin, että ei ihme jos nuori ei huomaa mitään, koska vanhemmat ovat ne, jotka nuoren laskut joutuvat maksamaan.

Tämän jälkeen kaikki kolme jatkavat väittelyä aiheesta. Nuori ei siis edelleenkään ole samaa mieltä vanhempien kanssa, koska aiheesta nousee väittely. Lopulta vanhemmat tulevat keskenään siihen tulokseen, että nuoren liittymä vaihdetaan käytön rajoittamiseksi. Väittelyn tuloksena ei siten ole säästetty jonkinlaista kompromissia, vaan vanhemmat päätyvät nuoren kännykän käyttöä rajoittavaan ratkaisuun keskenään. Tämä lopputulos ei ole ollenkaan nuoren mieleen, sillä nuori tuohtuu ja lähtee kotoa suuttuneena. Nuori on yrittänyt aluksi vaikuttaa vanhempiensa kireyteen ja näkemyksiin huumorin keinoin ja lopulta väittelemällä heidän kanssaan, mutta sillä ei näytä olevan vaikutusta.

Seuraavassa tarinassa nuori on myös välinpitämätön vanhempien näkemyksiä kohtaan. Tässä tarinassa nuoren sanallista vastustamista ei kuvata, mutta tarinasta käy ilmi, että nuori ei ole kiinnostunut vanhempien sanomisista. Tämä on tulkittavissa mielenilmaukseksi ja se, ettei nuori kuuntele vanhempiaan, on tulkittu vaikuttamisyritykseksi. Toiminnallaan nuori osoittaa, että vanhemmat ovat hänen mielestään väärässä, eikä hänen tarvitse kuunnella heitä.

*Kaneli on ollut **koko aamun** puhelimellansa. Hänen vanhempansa **ei pidä siitä**, että Kaneli on puhelimella **jatkuvasti**.*

*Hän on lähtemässä ulos, kun hänen vanhempansa **alkavat pitämään puhetta** hänelle siitä, että hän on **liikaa puhelimella**, eikä tee muuta. Kanelin mielestä **se ei pidä paikkaansa**, koska hän tekee paljonkin muuta. Vanhemmat **koittavat puhua Kanelille järkeä**, mutta Kanelia **ei kiinnosta**. Kaneli ärsyyntyy ja lähtee ärtyneenä ulos.*

Tarinasta selviää, että nuori on ollut koko aamun kännykällään ja nuori on muutenkin kännykkänsä äärellä jatkuvasti. Vanhemmat eivät pidä tästä ja he alkavat pitää nuorelle puhetta tämän liiallisesta kännykän käytöstä. Vanhemmat eivät yritä keskustella nuoren kanssa, vaan sanovat hänelle, että tämä on kännykällään liikaa, eikä tee muuta. Vanhempien väite on melko yleistävä, että nuori ei muka tekisi mitään muuta, kuin on puhelimellaan. Todennäköisesti tämä ei ihan pidä paikkaansa. Nuori ei

ehkä ymmärrä vanhempien huolta juuri siksi, että nämä esittävät asian siinä muodossa, että nuori ei tee mitään muuta. Koska nuori todennäköisesti tekee muutakin kuin on puhelimellaan, vanhempien väite (ja huoli) vaikuttaa liioitellulta. Nuoren ei myöskään kenties tarvitse ottaa sitä vakavasti, koska se ei pidä paikkaansa. Niinpä tällainen lähestymistapa saa nuoren heti asettumaan vanhempien näkemystä vastaan. Vanhempien vähän liioitteleva aloitus ei saa nuorta ottamaan vanhempien mielipidettä vakavasti, koska vanhempien väite ei nuoren mielestä edes vastaa todellisuutta. Jos vanhemmat olisivat vain sanoneet, että nuori käyttää heidän mielestään paljon kännykkäänsä, aiheesta olisi ehkä saatu enemmän keskustelua aikaiseksi.

Vanhemmat yrittävät seuraavaksi puhua nuorelle järkeä, mutta nuorta ei vanhempien puheet kiinnosta. Hän ärsyyntyy ja lähtee kotoa. Ehkä vanhempien aloitus kerta kaikkiaan vei tilanteen nuoren näkökulmasta sellaiseen suuntaan, että hän asettui jo alusta asti vastarintaan. Vaikka vanhemmat seuraavaksi yrittävät puhua järkeä, nuorta ei kiinnosta. Puheen pitäminen ja sitä seuraavan ”järjen puhuminen” saavat vain nuoren ärsyyntymään. Vanhemmat eivät anna nuoren näkemyksille tilaa, sillä ilmeisesti he tietävät paremmin, miten asia on ja johtavat tilannetta. ”Järjen puhuminen” nuorelle kertoo, että vanhemmat ovat oikeassa ja yrittävät nyt saada nuoren ”järjettömän” näkemyksen muuttamaan.

Neljännessä tarinassa nuori pyrkii vaikuttamaan vanhempiensa näkemykseen rationaaliselta vaikuttavalla perustelulla. Tarinassa vanhemmat valittavat nuorelle, että tämä käyttää kännykkäänsä liian paljon. Vanhemmat ovat päättäneet puuttua asiaan ja he esittävät erilaisia rajoituksia nuoren kännykän käytölle. Nuoren pitäisi tästä lähtien esimerkiksi jättää kännykkänsä kotiin koulupäivän ajaksi. Nuori ei näistä rajoituksista pidä ja hän yrittää kertoa vanhemmilleen, että olisi tarvinnut kännykkäänsä juuri tänään koulussa. Vanhemmat kuitenkin ottavat nuoren kännykän pois häneltä ja nuori lähtee kouluun.

*Vanhemmat **valittavat** siitä kuinka Kaneli käyttää aivan liikaa puhelinta.*

*Vanhemmat **käskevät** Kanelia jättämään puhelimen kotiin koulun ajaksi. Koulun jälkeen Kaneli saisi käyttää max. 2 h puhelinta.*

*Kaneli ei innostu asiasta. Kaneli **kertoo** kuinka hänen olisi pitänyt **juuri tänään** saada näyttää kavereilleen hauska video.*

*Vanhemmat ottavat Kanelin puhelimen. Kello on jo sen verran **ettei Kaneli voi asialle mitään** ja hänen täytyy lähteä.*

Tarinassa ei käy ilmi, onko vanhempien näkemys nuoren liiallisesta kännykän käytöstä paikkansapitävä, mutta huoli voi olla nuoren näkökulmasta liioiteltu, koska vanhemmat nimenomaan ”valittavat” nuoren kännykän käytöstä. Joka tapauksessa vanhemmat ovat päättäneet puuttua asiaan ja he käskivät jättämään kännykän kotiin koulun ajaksi. Sen lisäksi vanhemmat määräävät, että nuori saa koulun jälkeenkin käyttää kännykkäänsä korkeintaan kaksi tuntia. Vanhemmat ovat melko ankaria, sillä he ”käskevät”, että kännykkä jätetään kotiin, nuorelle ei jätetä juurikaan neuvottelun mahdollisuutta. Vanhemmat ovat tehneet päätöksensä, joita nuoren on noudatettava.

Nuori ei innostu näistä vanhempien käskyistä, mikä ei ole ihme, jos oletetaan, ettei hän ole alkujaankaan samaa mieltä vanhempiensa kanssa kännykän käytön rajoittamisen tarpeesta. Nuori yrittääkin vaikuttaa vanhempiinsa. Hän kertoo vanhemmilleen, että hän olisi juuri tänään tarvinnut kännykkäänsä, koska hänen olisi pitänyt näyttää kavereilleen jokin hauska video. Vanhempien käskyt tulevat erittäin huonoon aikaan nuoren näkökulmasta, sillä hän olisi juuri nyt erityisesti tarvinnut kännykkäänsä. Toisaalta nuoren kertoma voi olla myös yritys vaikuttaa vanhempien tekemiin päätöksiin, eli videon näyttäminen itsessään ei välttämättä ole niin tärkeää. Vanhempiin nuoren sanomisilla ei kuitenkaan ole mitään vaikutusta, vaan he ottavat nuoren kännykän. Vanhemmat ovat siis päättäneet pysyä päätöksissään, eikä asiasta edes keskustella. Nuorta ei edes kehoteta antamaan puhelinta, vaan vanhemmat ottavat sen.

Kello on jo niin paljon, että nuoren täytyy lähteä ja hän ei voi asialle mitään. Vaikka vanhemmat vaikuttavat melko ankarilta, eikä nuorella vaikuta olevan mahdollisuutta vaikuttaa vanhempiensa näkemyksiin ja niiden pohjalta tehtyihin ratkaisuihin, tarinan loppu jättää kuitenkin avoimeksi mahdollisuuden, että nuori voisi yrittää vaikuttaa asiaan vielä tulevaisuudessa. Tällä hetkellä hän ei siis voi asialle enää mitään, koska hänen on lähdettävä, mutta kenties taas kotiin tullessaan hän voi uudestaan yrittää.

Seuraavassa tarinassa nuori viettää vanhempiensa mielestä liikaa aikaa kännykkänsä parissa. Vanhemmat eivät myöskään pidä siitä, että nuori ei suostu näyttämään, millä sivustoilla hän käy. Silloin kun nuori on kavereidensa kanssa ulkona, hän ei vastaa vanhempiensa viesteihin ja vanhemmat haluavatkin paikantaa hänen kännykkänsä. Nyt vanhemmat ovat uhanneet ottaa nuoren kännykän häneltä pois ja nuori lähtee ärtyneenä kotoa. Tässä tarinassa nuoren vaikutusyritykset eivät sinänsä liity tarinassa parhaillaan käytävään keskusteluun, mutta nousevat esiin tässä keskustelussa. Tarinan nuori pyrkii vaikuttamaan vanhempien kännykän käyttöön liittyvään kontrolloimiseen. Se, että nuori esimerkiksi ei suostu näyttämään käyttämiään sivustoja, tai vastaamaan ollessaan kavereidensa kanssa,

on tulkittu yrityksiksi vastustaa vanhempien kontrollia, sekä yritykseksi hallita itse kännykän käyttöön päättämällä, milloin haluaa olla tavoitettavissa.

Heidän mielestään Kaneli viettää liikaa kännykällä eikä hän suostu näyttämään millä sivustoilla.

Kun Kaneli on ulkona ystäviensä kanssa, hän ei vastaa viesteihin ja vanhemmat haluaa paikantaa hänen puhelimensa.

Vanhempien mielestä puhelin haittaa myös Kanelin nukkumista ja koulunkäyntiä.

Vanhempien mielestä nuori on liikaa kännykällään ja kännykkä haittaa nuoren nukkumista ja koulunkäyntiä. Näin ei siis välttämättä nuoren mielestä ole, sillä nämä esitetään vanhempien mielipiteinä. Vanhemmat eivät kuitenkaan ole kiinnostuneita siitä, mitä mieltä nuori on asiasta, vaan he ovat uhanneet ottaa häneltä kännykän pois. Vanhemmilla on omat näkemyksensä siitä, minkä verran nuorella saa olla yksityisyyttä ja heidän mielestään nuoren pitäisi näyttää millä sivustoilla käy, mutta nuori ei suostu tähän. Sen lisäksi vanhemmat haluaisivat tietää, missä nuori liikkuu, koska he tahtoisivat myös paikantaa nuoren puhelimen. Nuori taas toisaalta ei vastaa vanhempien viesteihin silloin, kun on kavereidensa kanssa ulkona. Kännykän pois ottaminen tietysti vähentäisi sen käyttämistä, mutta silloin vanhemmat eivät myöskään voisi paikantaa nuorta tai olla häneen yhteydessä, kun hän ei ole kotona.

Seuraava tarina eroaa edellisistä siinä, että tässä vanhemmat antavat nuorelle mahdollisuuden vaikuttaa ja esittää omia näkemyksiään, mutta nuori ei syystä tai toisesta tartu tilaisuuteen. Sen sijaan hän ”vastustaa” vanhempien näkemyksiä suuttumalla ja paiskomalla ovia, joka tietysti omalla tavallaan kertoo nuoren erimielisyydestä. Tässä tarinassa erona edellisiin on siten vanhempien positio, joka ei tässä tarinassa näyntydy autoritääristen vanhempien, vaan neuvottelevien vanhempien positio. Tarina on analyysissä katsottu kuuluvan tähän osioon siksi, että nuoren toiminnan ollessa keskeisenä analyysin painopisteenä, tarina sopii vaikuttamisyhteyden yhteyteen.

Kanelin kännykän käyttö oli erittäin suurta ja se kulkee koko ajan hänen mukanaan aina kun hän on valveilla.

Kanelin vanhemmat haluavat puuttua siihen ja he ehdottavat, että alettaisiin ottamaan sääntöjä kännykän käyttöön. Kaneli suostui keskustelemaan vanhempiensa kanssa aiheesta, vaikkakaan häntä ei vanhempien sanomisesta kiinnostanutkaan.

Vanhemmat kysyvät Kanelilta mitä mieltä hän itse oli kännykän käytön suuresta määrästä, hän ei vastannut juuta eikä jaata asialle. Vanhemmat alkoivat ehdottaa sääntöjä –.

Kaneli näiden sääntöjen kuultuaan suuttui ja lähti ovet paukkuen kotoa.

Tarinasta käy ilmi jo alussa, että vanhemmilla näyttäisi myös olevan todenmukainen näkemys siitä, että nuoren kännykän käyttöön on puututtava, sillä kännykän käyttö on ”erittäin suurta”. Nuorelle tilanne näyttäytyy kuitenkin erilaisena. Vanhemmat haluavat puuttua asiaan, mutta he lähestyvät tätä asiaa valmiina keskustelemaan nuoren kanssa. Vanhemmat aloittavat keskustelun ehdottamalla, että kännykän käyttöön alettaisi ottaa sääntöjä. Vanhemmat eivät siis esimerkiksi määrää, että säännöt on laadittava, vaan tässä tilanteessa vanhemmat lähestyvät näkemäänsä ongelmaa ratkaisuehdotuksen myötä.

Nuorella näyttäisi olevan mahdollisuus valita, suostuuko hän ylipäätään keskustelemaan vanhempiensa kanssa. Vanhempien taholta tähän ei vaikuta olevan mitään velvoitetta. Nuori kuitenkin päättää suostua keskusteluun, vaikka tämä tapahtuu vähintäänkin välinpitämättömästi. Nuori ei nimittäin ole kiinnostunut siitä, mitä vanhemmilla on sanottavanaan. Vanhemmat ovat jo esittäneet oman näkemyksensä siitä, että nuoren kännykän käyttö on heidän mielestään liiallista ja siihen täytyisi jollain tavalla puuttua. Seuraavaksi vanhemmat antavat nuorelle tilaisuuden kertoa, mitä mieltä tämä itse on kännykän käytöstään. Nuorella olisi mahdollisuus kertoa oma näkemyksensä, mutta hän ei oikeastaan vastaa vanhemmille mitään, vaikka voisi nyt esimerkiksi vastustaa vanhempien näkemystä.

Kun nuori ei kerro vanhemmilleen omaa mielipidettään, vanhemmat alkavat ehdottaa konkreettisia sääntöjä kännykän käytön rajoittamiseksi. Vanhemmat eivät edelleenkään sanele sääntöjä, vaan tekevät ehdotuksia, joihin nuoren olisi ainakin periaatteessa mahdollista vaikuttaa. Nuori ei kuitenkaan kommentoi näitä ehdotuksia mitenkään, vaikka ne eivät selvästi ole hänen mieleensä. Hän ei edelleenkään halua osallistua keskusteluun vanhempiensa kanssa, vaan sen sijaan osoittaa mielipiteensä lähtemällä vihaisesti kotoa ovet paukkuen.

Vaikuttamisyritystarinoiden osion päättää yksittäinen tarina, joka on valittu tähän kontrastiksi osion muille tarinoille. Tässäkin tarinassa alkuasetelma on hyvin samanlainen, kuin muissakin tarinoissa. Tarinassa on hieman kyseenalaista se, onko äidin huoli todellinen ja etenkin onko äidin reaktio liioiteltu nuoren ”rikkeeseen” nähden. Tarinassa vanhempi raivoaa nuorelle ja nuori yrittää vaikuttaa van-

hemman näkemykseen, mutta ei onnistu siinä. Olennaista on se, että tarina kuitenkin päättyy onnellisesti ja tämä tarina olikin kirjoitettu sen kehystarinan pohjalta, jossa tilanne päättyy hyvin. Siksi on kiinnostavaa, että tarinassa kuitenkin esiintyy vihainen vanhempi. Toisin sanoen äidin raivoaminen ei välttämättä ole aina huono asia, mikäli asia kuitenkin myöhemmin saadaan sovittua niin, että molemmille jää hyvä mieli.

Tarinassa nuori menee kavereidensa kanssa kaupungille ja hänellä on niin hauskaa siellä, että hän unohtaa laittaa koulupäivän jälkeen kännykkäänsä äänet päälle. Nuori tulee myöhään illalla kotiin ja hänen äitinsä on kotona huolestuneena. Koska nuoren kännykän äänet eivät ole olleet päällä, äiti ei ilmeisesti ole saanut nuorta tavoitettua.

*Hän kuitenkin **unohti** jotakin hyvin tärkeitä koulun jälkeen. Laittaa puhelimelle äänet päälle, sillä koulussa ei saa olla puhelimella.*

*Hänen äitinsä oli keittiön pöydällä. Hän näytti **erittäin huolestuneelta**. Kun äiti huomasi Kanelin, hän kysyi: ”Missä olit ollut? **Miksi puhelin ei ollut päällä?**”*

*”Tiedätkö, että minä olin **hyvin huolestunut** sinusta, että soitin poliisille?!” sanoi äiti raivoissaan. Kaneli **koitti selittää**, että hän oli unohtanut, koska hänellä oli liian kivaa kavereittensa kanssa. Kaneli tiesi, että **hän oli tehnyt väärin**.*

***Raivoissaan äiti otti** Kanelin puhelimen ja **käski** Kanelin menevän nukkumaan.*

*Kaneli heräsi surullisin mielin ja **meni heti pyytämään äidiltä anteeksi**. Äiti halasi Kanelia ja **selitti**, että vanhemmat huolestuvat paljon jos lapsistaan ei ole kuulunut mitään. Äiti antoi puhelimen takaisin Kanelille ja sanoi: ”Muista nyt ilmoittaa menoistasi pikkuiseni.” Kaneli **halasi äitiä takaisin ja vastasi myönteisesti**. Nyt Kanelilla oli hyvä mieli ja hän lähti iloisena koululle.*

Kännykän äänten laittaminen päälle on todella tärkeää, joten ehkä tästä on nimenomaan sovittu vanhempien (äidin) kanssa. Nuori ei kaiken lisäksi tule suoraan koulusta kotiin, vaan menee kaupungille kavereidensa kanssa. Äiti ei ilmeisesti tiedä tästä ja koska ei saa nuorta kiinni, äiti huolestuu kovasti. Kun nuori tulee kotiin, äiti kysyykin tältä heti, miksei puhelin ole ollut päällä. Äiti on ollut niin huolissaan, kun ei ole tavoittanut nuorta, että on soittanut jopa poliisille. Kaiketi nuori on tähän asti muistanut ilmoittaa menoistaan tai ainakin muistanut pitää kännykkäänsä äänet päällä, koska tilanne on herättänyt äidissä näin paljon huolta.

Äiti on keittiössä ollessaan näyttänyt todella huolestuneelta ja nyt hänen huolensa purkautuu raivona. Nuori yrittää selittää äidilleen, että hän unohti laittaa äänet päälle kännykkään, koska hänellä oli niin hauskaa kavereidensa kanssa. Vaikka kyseessä on tahaton unohtaminen, eikä tahallaan tavoittamattomissa oleminen, nuori kokee tehneensä väärin. Nuoren kertomus siitä, että kyseessä oli vain unohtaminen, ei saa äidiltä mitään vastausta, eikä selitys liennyt äidin raivoa. Sen sijaan äiti ottaa nuoren kännykän ja käskee nuoren nukkumaan. Äiti ei ilmeisesti raivoltaan kykene keskustelemaan asiasta, eikä sillä hetkellä välitä siitä, että lähettää nuoren kesken riidan nukkumaan. Sovintoa ei yritetäkään tehdä.

Nuori herää seuraavana aamuna surullisena ja menee heti pyytämään äidiltään anteeksi, koska oli eilen unohtanut tehdä niin. Edelleen on selvää, että nuori on tehnyt virheen, jota täytyy pyytää anteeksi, vaikka tuollainen unohtus voisi käydä kenelle tahansa. Äiti ei ole enää vihainen, vaan haluaa nuorta ja selittää eilistä käytöstään kertomalla, että se johtui huolesta. Äiti ei kuitenkaan pyydä raivoamistaan anteeksi nuorelta, tai esimerkiksi tuo esiin sitä, ettei nuori ole oikeastaan tehnyt mitään väärää. Nuori ei sellaista odotakaan, sillä ilmeisesti hänen näkökulmastaan äidin reaktio on ollut oikeutettu. Äiti antaa nuorelle tämän kännykän takaisin, ja kehottaa hellästi nuorta nyt jatkossa muistamaan ilmoittaa menoistaan. Nuori haluaa äitiä ja vastaa myöntävästi ja viimeistään nyt riita on kokonaan sovittu. Nuorella on hyvä mieli ja hän lähtee kotoaan iloisena.

Tarinoiden positiot

Kuten jo vaikutusyritystarinaosion alussa todettiin, lähes kaikista tarinoista on löydettävissä *positio-parit autoritäärinen vanhempi ja vastusteleva nuori, sekä huolestuneet vanhemmat ja eri mieltä oleva nuori*. Ensimmäisessä tarinassa autoritääriset vanhemmat eivät todellakaan kuuntele nuorta, vaan sen sijaan huutavat tälle ja käyttäytyvät nuorta kohtaan todella epäoikeudenmukaisesti. Vanhempien ankaruudesta huolimatta nuorella on mahdollisuus vastustaa vanhempiaan, vaikka sillä ei olekaan vaikutusta. Tarinassa äiti aloittaa nuorelle huutamisen tuomalla vahvasti esiin näkemyksiään kännykän käytön negatiivisista puolista. Nuori on eri mieltä äidin kanssa ja esittää rationaalisen perustelun ainakin siihen, ettei kännykän käyttö saldon perusteella ole liiallista. Hän uskaltaa vastata huutavalle äidille itsekin huutamalla. Isä komentaa nuorta todella rumasti olemaan hiljaa ja lisää vielä perään, että vanhemmat ovat saaneet nuoresta tarpeekseen. Tämän lisäksi isä vielä määrää nuorelle kotiarestia viikoksi. Tämä vaikuttaa kovalta rangaistukselta siitä, että nuori on huutanut äidille takaisin, kun äiti

on ensin huutanut hänelle, sillä nuori vain vastasi äidin aloitukseen yhtä epärakentavalla tavalla takaisin. Isän puuttumisen jälkeen nuori yrittääkin jättää riidan taakseen ja lähtee omaan huoneeseensa. Hän on yrittänyt tuoda omaa näkökulmaansa asiaan, mutta häntä ei ole kuunneltu ollenkaan ja päinvastoin häntä on käsketty olla hiljaa. Vaikka nuori on poistunut tilanteesta, vanhemmat eivät siltikään lopeta huutamista, vaan jatkavat sitä seinän läpi. Nuori ajattelee inhoavansa vanhempiaan ja kaikkea heissä. On selvää, että vanhempien huutaminen ei ole vienyt tilannetta kohti ratkaisua ja vaikuttaa siltä, että tarinan nuoren vanhemmat eivät ymmärrä hänen kännykän käyttöönsä ollenkaan.

Saman tarinan vanhempien käyttäytymiseen tuo inhimillisyyttä positiointi *huolestuneista vanhemmista ja eri mieltä olevasta nuoresta*. Nuori ajattelee tarinassa, että vanhemmat huutavat siksi, että he ovat paniikissa. Aiemmin äiti on tuonut esiin mielipiteensä siitä, että nuori käyttää kännykkäänsä liikaa ja kännyköiden käyttö tyhmentää nuoria. Vanhempien huutaminen voi siis johtua siitä, että he ovat huolissaan nuoresta. Jos äiti todella ajattelee, että kännyköiden käyttö tyhmentää nuoria, hänellä on mielestään todellinen syy olla huolissaan omasta lapsestaan. Tarinan nuoren näkökulmasta tilanne vaikuttaa olevan entuudestaan tuttu, sillä nuorella on näkemys siitä, että vanhemmat eivät osaa tehdä paniikissa muuta, kuin huutaa. Nuoren mielestä kännykkä ei kuitenkaan tyhmennä häntä, vaan tekee tietoisemmaksi. Sen lisäksi nuori ei mielestään ainakaan kuluta saldoaan liikaa, koska ei soittelle tai viestittele paljon, joten ainakaan kännykän käytön maksujen suhteen vanhempien huoli on nuoren näkökulmasta aiheeton. Vaikka nuori tunnistaa, että vanhemmat ovat huolissaan, hän ei silti vaikuta ymmärtävän vanhempien tapaa käsitellä asiaa huutamalla.

Toisessa tarinassa *autoritääristen vanhempien ja vastustelevan nuoren positiot* nousevat siitä, että vanhemmilla on mahdollisuus olla ottamatta huomioon nuoren näkökulmia ja mielipiteitä. Toisaalta nuorella on mahdollisuus yrittää vastustaa vanhempien näkemyksiä ja ratkaisuja, sekä mahdollisuus yrittää vaikuttaa. Lopputulokseen nuoren yrityksillä ei kuitenkaan ole vaikutusta. Tarinassa isä puhuttelee nuorta heti aluksi melko ankaraan sävyyn ja äiti on kireä. Vanhemmat päättävät vaihtaa nuoren liittymän kännykän käytön rajoittamiseksi, vaikka tämä ratkaisu ei ole ollenkaan nuoren mieleen. Vanhemmat eivät ota huomioon sitä, että nuoren näkökulmasta kännykän käytössä ei ole ongelmaa, sillä heille puhelinlasku on riittävä syy puuttua asiaan. Tilanteesta ei myöskään keskustella tai neuvotella, vaan väitellään ja väittely päättyy siihen, että vanhemmat tekevät oman ratkaisunsa, joka ei ole nuoren mieleen. Nuoren välinpitämättömyys on mahdollista tulkita jo alun alkaen keinoksi, jolla hän pyrkii mitätöimään vanhempien sanomisia. Nuori ei ota vanhempien huolta kovin tosissaan ja vaikuttaa välinpitämättömältä, joka voi olla yksi keino osoittaa vanhemmille, että heidän huolensa ja harmistuksensa on nuoren näkökulmasta turhaa. Toisaalta, vaikka nuori ymmärtäisikin vanhempien

huolen, välinpitämättömyys ja vitsailu voi olla yksi keino yrittää vaikuttaa vanhempiin, eli osoittaa, ettei nuoren kännykän käyttö ole niin suuri ongelma, kuin vanhemmat luulevat. Nuori myös pystyy väittelemään vanhempien kanssa aiheesta, ollessaan eri mieltä heidän kanssaan. Vaikka väittely ei johda mihinkään, nuori on kuitenkin yrittänyt vaikuttaa vanhempien päätöksiin. Tästä huolimatta vanhemmat tekevät päätöksen keskenään, mistä nuori suuttuukin.

Huolestuneen vanhemman ja eri mieltä olevan nuoren positiot näkyvät toisessa tarinassa siinä, että vanhempien kerrotaan olevan huolissaan, mutta nuori ei puolestaan ota vanhempien huolta tosissaan, tai on eri mieltä sen aiheellisuudesta. Tarinassa vanhemmat ovat todella vakavia, puhuvat pettyneeseen ja tiukkaan sävyyn ja heidän mielestään nuoren kännykän käyttö on liiallista. Vanhempien huoli perustuu ennen kaikkea puhelinlaskuun, joka on vanhempien mielestä liian suuri. Voi olla, että nuoren mielestä vanhempien huoli on aiheeton. Nuori yrittää keventää vitsikkäästi kotona vallitsevaa kireää tunnelmaa. Hän ei aluksi ole edes kiinnostunut, mitä asiaa vanhemmilla on, vaan kiinnostuu asiasta vasta sitten, kun vanhemmat ovat tehneet selväksi, että kyseessä on vakava asia. Koska nuori ei itse maksa puhelinlaskujaan, hän ei välttämättä itse ole edes hoksannut, kuinka paljon hän kännykäänsä käyttää. Kun vanhemmat kertovat nuorelle huolensa, nuori ei vaikuta ottavan sitä todesta, vaan toteaa, ettei ole itse huomannut tällaista ongelmaa. Nuoren erimielisyys vanhempien kanssa tulee esille viimeistään siinä, kun he alkavat väitellä asiasta.

Kolmannessa tarinassa *autoritäärisen vanhemman ja vastustelevan nuoren positiot* näkyvät erityisesti siinä, että vanhemmat kertovat nuorelle, miten asiat ovat. Nuoren näkemys asioista on erilainen, mutta hänen näkemystään ei huomioida. Vanhempien mielestä nuori on liikaa kännykällään, eivätkä he pidä siitä. Vanhemmat päättävät puuttua asiaan ja he alkavat pitää nuorelle puhetta siitä, että tämä on kännykällään liikaa. Vanhemmat siis kertovat nuorelle, millaista tämän kännykän käyttö on ja nuoren osa olisi kuunnella tätä puhetta. Sen lisäksi vanhemmat tehostavat näkemyksen paikkansapitävyyttä väittämällä, että nuori ei tee mitään muuta, kuin on kännykällään. Kun nuori ei ole samaa mieltä vanhempiensa kanssa, vanhemmat yrittävät puhua nuorelle järkeä, eli taas vanhemmat kertovat, mikä on oikea näkemys ja nuoren pitäisi hyväksyä se. Vanhemmat eivät näytä olevan kiinnostuneita nuoren näkemyksistä. Nuoren mielestä vanhempien näkemys ei kuitenkaan pidä ollenkaan paikkaansa. Hän ei ota vanhempien mielipidettä kännykän käytöstään vakavasti, koska hänen oma näkemyksensä siitä on erilainen. Kun vanhemmat edelleen yrittävät saada nuorta hyväksymään oman näkemyksensä, nuorta ei kiinnosta. Se, että nuorta ei kiinnosta vanhempien puheet voi kertoa siitä, että nuorella on myös mahdollisuus vastustaa vanhempien näkemyksiä. Nuori ärsyyntyikin, kun vanhemmat yrittävät muuttaa hänen mielipidettään ja hän lähtee kotoa ärtyneenä.

Neljännessä tarinassa *positioparia* huolestuneet vanhemmat ja eri mieltä oleva nuori ei esiinny lainkaan. Sen sijaan tarinan *autoritäärisen vanhemman ja vastustelevan nuoren positiot* löytyvät. Vanhemmilla näyttäisi olevan määräysvalta siihen, millä ehdoilla kännykkää käytetään. Vanhempien näkemyksestä ei myöskään neuvotella, vaikka nuori saattaisikin olla siitä eri mieltä sen todenmukaisuudesta. Vanhemmat käskevät ja sanelevat, miten tähän heidän mielestään liialliseen kännykän käyttöön puututaan. Nuori ei kuitenkaan heti hyväksy vanhempien antamia rajoituksia, sillä hän yrittää vaikuttaa asiaan kertomalla, että kännykkää olisi juuri tänään tarvittu. Vaikka vanhemmat siis ovat melko autoritäärisiä, nuori käyttää yhden puheenvuoron yrittäen vaikuttaa asiaan. Vanhemmat eivät huomioi ratkaisussaan sitä, mitä nuori heille kertoo, vaan he ottavat kännykän pois nuorelta. Nuorella ei ainakaan tässä kohdassa ole mahdollisuutta vaikuttaa vanhempien päätöksentekoon.

Seuraavassa tarinassa *autoritääriset vanhemmat* ovat myös päätyneet rajoittamaan nuoren kännykän käyttöä omien mielipiteidensä pohjalta, kuuntelematta nuorta. Vanhemmilla on selkeät näkemykset siitä, miten nuoren tulisi toimia ja tässä tarinassa nuoren vastustus vanhempia kohtaan ei olekaan niinkään sanallista, vaan hän tekee sen toimimalla vastoin vanhempien tahtoa. *Vastusteleva nuori* ei vastaa vanhempien viesteihin, eikä hän suostu näyttämään millä sivuilla käy. Hän ei siis suostu noudattamaan vanhempien hänelle asettamia sääntöjä. Siksi vanhemmat ovatkin päätyneet uhkaamaan, että he ottavat nuorelta kännykän kokonaan pois. Vanhemmat ovat nimenomaan esittäneet uhkauksen ja kaiketi odottavat, että jotain muutosta tilanteeseen on tapahduttava, tai muuten kännykkä otetaan pois. Vanhemmat ovat päätyneet tähän ratkaisuun omien mielipiteidensä pohjalta, eivätkä he keskustele asiasta nuoren kanssa. Uhka kännykän poisottamisesta ärsyttää nuorta, joten kenties se tuntuu jollain tavalla epäoikeudenmukaiselta. Nuoren näkökulmaa tai mielipiteitä ei huomioida, eikä hän edes yritä tuoda niitä sanallisesti esiin. Se, että nuori ei vastaa vanhemmille, eikä näytä millä sivustoilla käy, voi toimia protestina sille, että vanhemmat haluaisivat niin kovasti valvoa nuoren kännykän käyttöä ja menemisiä.

Huolestuneiden vanhempien ja eri mieltä olevan nuoren positiot tulevat tässä samaisessa tarinassa ikään kuin rivien välistä luettaviksi. Vanhempien mielestä nuori on liikaa kännykällään ja heidän mielestään se haittaa nuoren nukkumista ja koulunkäyntiä. Tässä tarinassa ei selviä, onko vanhempien huolenaiheet todellisia, eli käyttääkö nuori todella liikaa kännykkäänsä ja haittaako se koulunkäyntiä. Vaikka tämä olisi vain vanhempien näkemys, heille huolenaiheet ovat todellisia. Nuoren näkökulmasta vanhemmat saattavat ylireagoida tai liioitella huoltaan. 15-vuotiaasta nuoresta voi tuntua urkkimiselta, kun vanhemmat haluavat tietää, millä sivustoilla tämä käy. Vanhempia tämä voi kuitenkin

huolestuttaa, ehkä vanhemmat pelkäävät, että nuori käy jollain tavalla epäsovivilla sivustoilla. Nuori ei myöskään vastaa vanhempien viesteihin, kun on ulkona kavereidensa kanssa. Vanhemmat saattaisivat olla vähemmän huolissaan, mikäli nuori vastaisi heille. Nuoren näkökulmasta voi silti olla liioiteltua, että vanhempien pitäisi aina tietää mitä hän tekee ja missä hän liikkuu. Vanhemmat haluaisivat ehkä paikantaa nuoren kännykän juuri siksi, että he saisivat tietää, missä nuori liikkuu ja he voisivat siltä osin ainakin olla rauhallisin mielin.

Viimeisen varsinaisen vaikutusyritystarinan positiot erosivat edellisistä siinä, että tarinassa esiintyy *neuvottelevien vanhempien positio kapinoivan nuoren position* kanssa. Vaikuttaisi siltä, että vanhemmat yrittävät puuttua nuoren kännykän käyttöön ennen kaikkea neuvottelemalla asiasta nuoren kanssa. Vanhemmat tekevät ehdotuksia ja kysyvät nuoren mielipidettä. Vanhemmat eivät kuitenkaan saa nuorta osallistumaan keskusteluun. Se, että nuori ylipäättään oli suostunut keskusteluun, kertoo siitä, että hänellä olisi ollut myös mahdollisuus olla osallistumatta. Keskusteluun suostuminen on kuitenkin vain näennäistä, sillä nuorta ei kiinnosta vanhempien näkemykset, eikä häntä kiinnosta edes vastata vanhemmilleen. Onko tarinan nuoren vaikeneminen välinpitämättömyyttä vai vastarintaa? Toisaalta nuori ei ole kiinnostunut vanhempiensa sanomisista, joten passiivisuus keskustelussa voi olla vain mielenkiinnon puutetta. Toisaalta nuoren passiivisuus voi olla aktiivista osoitusta siitä, että vanhempien sanomiset ovat yhdentekeviä. Vanhempien yrityksistä huolimatta nuori ei osallistu keskusteluun silloinkaan, kun hän suuttuu, vaan hän mieluummin lähtee kotoaan mielenosoituksellisesti ovet paukkuen.

Kontrastiksi otetussa yksittäisessä tarinassa todellakin on *löydettävissä huolestuneen vanhemman positio*, mutta poikkeuksena muista tarinoista, tästä tarinasta on *löydettävissä samaa mieltä olevan nuoren positio*, sillä tarinan nuori on vanhemman kanssa samaa mieltä siitä, että vanhemman huoli on oikeutettua. Vaikka nuori ei ole tehnyt tahallaan mitään väärää, hän näyttää olevan valmis ottamaan syyt niskoilleen ja äidin huolesta johtuva suuttumus on siten oikeutettua. Tarinassa äidillä ei selvästikään ole käynyt mielessä, että nuori olisi vain unohtanut laittaa äännet päälle kännykkäänsä. Äiti on kaikesti tottunut siihen, että nuori on aina koulun jälkeen tavoitettavissa. Nuori yrittää selittää äidille, että oli unohtanut laittaa äännet päälle, koska hänellä oli niin hauskaa. Hän on kuitenkin äidin tapaan sitä mieltä, että on tehnyt jotain väärin, vaikka ei ole tahallaan tehnyt mitään. Nuori ei myöskään ilmaise, että äidin reaktio olisi ollut jotenkin kohtuuton. Sen sijaan nuori näyttää olevan itsekin sitä mieltä, että on tehnyt virheen, jota on myöhemmin pyydetävä anteeksi. Äidin suuri huoli purkautuu raivona. Rangaistukseksi siitä, että nuori ei ollut ollut tavoitettavissa, äiti ottaa nuorelta kännykän pois, vaikka se ei ainakaan ratkaise tavoitettavuuden ongelmaa. Vaikka nuori kertoo inhimillisestä

unohduksestaan, äiti ei lepy. Äiti ikään kuin oikeuttaa raivoamistaan sillä, että on ollut niin huolissaan. Siitä huolimatta äidiltä ei näytä heruvan ymmärrystä nuoren unohdukselle. Toisin sanoen äidin raivoaminen on huolen takia ymmärrettävää, mutta nuoren unohdus ei ole ymmärrettävää siinä valossa, että hänellä oli vain todella hauskaa kavereidensa kanssa ja siksi asia unohtui. Äiti odottaa edelleen, että kännykän äänten on oltava päällä ja nuoren tavoitettavissa.

Toisaalta tarina päättyy onnellisesti, sillä aamulla äitikin on leppynyt. Tarinan lopussa äiti on lempeä ja nuori iloinen. Äkkipikaisen ja ylihuolehtivan äidin kuva pehmenee, kun äiti selittää käytöstään nuorelle. Ainakaan nuorelle ei jää epäselväksi se, miksi äiti raivosi. Äiti kertoo nuorelle, että raivoaminen on johtunut huolesta ja periaatteessahan tämä kertoo vain siitä, että äiti välittää nuoresta paljon. Ainakaan äidille ei ole yhdentekevää, jos nuoresta ei koulun jälkeen kuulukaan mitään. Nuori pyytäkkin anteeksi äidiltään, mutta ei odota edes äidin pyytävän raivoamistaan anteeksi häneltä. Äiti myös antaa nuorelle takaisin eilen tältä ottamansa kännykän ja puhuttelee nuorta hellästi ”pikkuiseksi”. Nuori haluaa nyt puolestaan äitiään. Äidillä ja nuorella vaikuttaa kaiken kaikkiaan olevan läheiset välit: he voivat halailia toisiaan, mikä ei ehkä murrosikäisen ja vanhemman suhteessa ole mitenkään itsestään selvää. Koska nuori on äidin kanssa samoilla linjoilla siitä, että virhe oli hänen, hän lähtee iloisena kotoa, kun asia on saatu äidin kanssa sovittua.

6.1.2. Vaikutusmahdollisuuksettomien tarinat

Näissä tarinoissa käy ilmi, että vanhempien huoli ja puuttumistarve nuoren kännykän käyttöön on todellinen, toisin kuin aiemmissa tarinoissa. Nuori kuitenkin on vanhempien kanssa eri mieltä. Sen lisäksi keskeinen ero edellisiin tarinoihin on se, että nuori ei yritä tai voi vaikuttaa vanhempien näkemysmiin. Nuorelle ei joko vanhempien taholta anneta tilaisuutta vaikuttaa, tai hänellä ei muuten ole vaikutusmahdollisuutta. Kaikissa tarinoissa esiintyvät joko autoritäärisen vanhemman ja vaikutusmahdollisuuksettoman nuoren positiot, tai huolestuneen vanhemman ja eri mieltä olevan nuoren positiot (tai molemmat). Vaikka vanhemmilla on useita syitä olla huolissaan, nuorten reaktiot (esimerkiksi suuttumus, ärtymys, vihaisuus) kertovat siitä, että nuori ei ainakaan täysin ole vanhempien kanssa yhtä mieltä siitä, miksi kännykän käyttöön tarvitsisi puuttua.

Tarinoiden kulku

Ensimmäisessä tarinassa nuorella on syntymäpäivät. Hän on toivonut jo pitkään kännykkää syntymäpäivälahjaksi ja saakin sen. Hän on todella iloinen uudesta kännykästään ja käyttää sitä jatkuvasti. Jatkuva kännykän käyttö johtaa kuitenkin siihen, että nuori tulee kännykästään riippuvaiseksi. Vanhemmat huolestuvat tästä ja eräänä päivänä he pyytävätkin nuoren keskustelemaan asiasta kanssaan. Vanhemmat huutavat nuorelle, että jos he olisivat tienneet, mihin kännykän ostaminen johtaa, sitä ei olisi edes ostettu lahjaksi. Tämän kuultuaan nuori puolestaan suuttuu vanhemmilleen ja lähtee kotoaan vihaisena.

*Ja Iida sai lahjaksi kännykän hän käytti sen jälkeen **tosin paljon** puhelinta. Hän oli **riippuvainen** ja hänen vanhempansa olivat **huolestuneita**.*

*Eräänä päivänä hänen vanhempansa **pyysivät** Iidan keskustelemaan asiasta.*

*Vanhemmat **suuttuivat ja huusivat**, että emme olisi ostaneet sinulle kännykän, jos tietäisimme, että sinusta tulisi niin **riippuvainen**. Iida lähti kotoaan **vihaisena, eikä kuunnellut vanhempiaan**.*

Nuoresta tulee riippuvainen puhelimestaan ja vanhemmat huolestuvat tästä, eli toisin sanoen vanhempien huolelle on todellinen syy. He haluavat keskustella nuoren kännykän käytöstä, koska se on mennyt jo riippuvuuden puolelle. Vanhemmat pyytävätkin nuoren keskustelemaan asiasta, mutta varsinaista keskustelua ei kuitenkaan näytä syntyvän, sillä vanhemmat suuttuvat ja alkavat huutaa nuorelle. Vanhempien huoli on muuttunut suuttumukseksi, vaikka onkin hieman epäselvää, kohdistuuko varsinainen suuttumus nuoreen vai kännykkään. Nuoreen suuttumus kuitenkin puretaan, vaikka riippuvuus tuskin on nuoren omaa syytä.

Nuoresta vanhempien reaktio onkin jollain tapaa vääränlainen, sillä nyt nuori puolestaan suuttuu vanhemmilleen. Kenties suuttumus tuntuu nuoresta kohtuuttomalta. Suuttumuksensa johdosta nuori ei suostu enää edes kuuntelemaan vanhempiaan, vaan hän lähtee vihaisena pois kotoaan. Vanhempien toiminta ei auttanut saamaan haluttua keskustelua aikaiseksi, sillä huutaminen sai nuorenkin vihaiseksi.

Toisessa tarinassa nuoren kaveri on lähtenyt ulkomaille, mutta nuori kuitenkin pitää häneen yhteyttä kännykkänsä avulla. Hän soittelee kaverilleen joka päivä ja kertoo kuulumisiaan. Muutaman päivän päästä kotiin tulee puhelinlasku, joka on näiden ulkomaille soittelun takia tavallista suurempi. Nuoren

isä järkyttyikin laskusta ja kertoo siitä myös äidille. Vanhemmat pohtivat keskenään ratkaisua asialle, jotta puhelinlasku ei enää tulevaisuudessa olisi yhtä suuri. Lopulta he tulevat siihen tulokseen, että nuoren kännykän nettiyhteys katkaistaan kuukauden ajaksi. Vanhemmat kertovat ratkaisustaan nuorelle, joka järkyttyy tästä tiedosta ja lähtee ärtyneenä kotoaan. Nuorta ärsyttää eritoten se, että ilman nettiyhteystä useat hänen kännykkäsovelluksensa eivät toimi.

Kanelin kaveri lähti ulkomaille, hän kuitenkin soitteli hänelle päivittäin ja kertoi kuulumisia.

Muutaman päivän päästä Kanelin isälle tuli puhelinlasku, se oli järkytys isälle.

Kun Kaneli tuli kotiin hänen vanhempansa kertoivat hänelle, että hänellä ei ole nyt kuukauden puhelimesta nettiä, se oli järkytys nyt sitten Kanelille. Kaneli lähti ärtyneenä kotoa sillä nyt monet hänen sovelluksensa eivät toimi ellei hänellä ole wifiä.

Vanhemmilla on konkreettinen syy, miksi he haluavat puuttua nuoren kännykän käyttöön: tämä on ulkomaille soitellessaan saanut aikaan suuren puhelinlaskun. Vanhemmat kuitenkin keskustelevat asiasta ainoastaan keskenään, eikä nuorta oteta mukaan keskusteluun. Sen lisäksi vanhemmat vain kertovat nuorelle, että hänen kännykästään katkaistaan nyt nettiyhteys, mutta he eivät kerro, miksi näin tehdään. Nuori järkyttyikin tästä ilmoituksesta. Tilannehan olisi voitu ratkaista esimerkiksi niin, että vanhemmat olisivat vain pyytäneet nuorta lopettamaan soittelemisen ulkomailta lomailevalle ystävänsä, tai he olisivat voineet ehdottaa muitakin keinoja laskun pienentämiseksi. Nuoren näkökulmaa ei kuitenkaan tarinassa kuulla ollenkaan.

Nettiyhteyden katkaisu tarkoittaa nuorelle sitä, että nyt hänen kännykkänsä monet sovellukset eivät toimi. Siksi vanhempien tekemä ratkaisu ärsyttää häntä. Nuori ei kuitenkaan kerro vanhemmilleen, miten nettiyhteyden katkaisu vaikuttaa hänen elämäänsä, eikä hän muullakaan tavoin yritä vaikuttaa vanhempiensa tekemään ratkaisuun. Sen sijaan nuori lähtee ärtyneenä kotoaan, vaikka oli juuri saapunut sinne.

Kolmannessa tarinassa nuori viettää kännykkänsä parissa paljon aikaa, jopa suurimman osan päivänsä. Hän käyttää kännykkäänsä erilaisiin tarkoituksiin, esimerkiksi sosiaalisten medioiden, kuten Snapchatin ja Instagramin käyttöön. Sosiaalisen median käytön lisäksi nuori soittelee ja viestittelee paljon ja puhelinlaskut alkavat olla tämän takia jo melko suuria. Koska kännykän käyttö vie hänen ajastaan suurimman osan, hän ei ehdi esimerkiksi käydä pihalla kavereidensa kanssa. Myös koulussa

nuorella menee huonosti, koska hän on mieluummin kännykällään, kuin tekee läksyjään. Kännykkä kuitenkin vaikuttaa jo monella eri tavoin negatiivisesti hänen elämäänsä. Vanhempien mielestä nuoren täytyy alkaa panostaa kouluun, tai muuten kännykkä otetaan häneltä pois. Nuori suuttuu tästä, koska kännykkä on hänelle niin tärkeä.

*Kaneli viettää puhelimella päivästänsä **suuremman osan**. Hän snäppäilee, on instagramissa ja muissa sosiaalisissa medioissa.*

*Kaneli **ei käy pihalla** kavereiden kanssa, koska on **juuttunut** puhelimeen. Puhelinlaskut alkavat olemaan jo suuria viestejen ja puhelujen takia. Kanelilla **menee huonosti koulussa**, koska hänen mielestä ei jää aikaa läksyille, **vaikka on sen ajan puhelimella**.*

*Jos hän ei ala panostaa niin **puhelin lähtee pois**. Kaneli oli **tosi suuttunut**, koska puhelin oli hänelle **tosi rakas**. Puhelin **alkaa tuhota** hänen elämää jos jatkaa.*

Nuori ei kykene itse rajoittamaan kännykän käyttöönsä. Hän on juuttunut kännykkäänsä, siitä on vaikea irrottautua. Tästä kärsivät sekä ajanvietto kavereiden kanssa että koulun käynti ja puhelinlaskutkin alkavat olla suuria. Vanhemmat ovat päättäneet puuttua tilanteeseen. Vanhempien näkökulmasta etenkin se, että nuorella on alkanut mennä koulussa huonosti kännykän käytön takia, on puuttumista vaativa asia. Vanhempien huoli onkin todellinen, sillä kännykkä vie aikaa nuoren läksyjen teolta, muiden tarinassa mainittujen haittojen lisäksi.

Vanhemmat esittävätkin nuorelle vaatimuksen siitä, että jos nuori ei ala panostaa koulun käyntiin, niin kännykkä otetaan häneltä pois. Nuori ei kuitenkaan itse näytä ainakaan täysin ymmärtävän, että hän käyttää kännykkäänsä liikaa, sillä hän suuttuu siitä mahdollisuudesta, että kännykkä otetaan pois häneltä. Hän on siis vanhempien kanssa eri mieltä siitä, että onko tällaiselle toimenpiteelle syytä. Tarinassa kerrotaan, että jos nuoren kännykän käyttö jatkuu ennallaan, niin kännykkä alkaa tuhota hänen elämäänsä, niin paljon negatiivisia seurauksia sillä on. Tästä huolimatta kännykän käytölle asetetut ehdot suuttuttavat nuorta. Kännykkä on nuorelle rakas, joten voi olla, ettei halua nähdä siitä muodostuneita ongelmia ja uhka sen pois ottamisesta saa nuoren suuttumaan.

Neljännessä tarinassa vanhemmat ovat huomanneet, nuori on päivisin väsynyt ja ärtynyt. Vanhemmat eivät tiedä mistä tämä johtuu. He haluaisivat jotenkin parantaa tilannetta, mutta eivät tiedä miten. Eräänä arki-aamuna äiti kuitenkin huomaa nuorelle viestiä lähettäessään, että nuori on ollut kännykäl-

lään aamuyöllä, vaikka seuraavana päivänä on koulua. Vanhemmat eivät kuitenkaan heti puutu asiaan, vaan he alkavat tarkistaa joka aamu, milloin nuori on viimeksi ollut kännykällään. Tiukentuneen valvonnan seurauksena vanhemmat myös löytävät nuoren sosiaalisista medioista kuvia energiajuomista. Eräänä päivänä nuori tulee taas kerran koulusta kotiin väsyneenä ja vanhemmat päättävät ottaa hänet puhutteluun. He ilmoittavat tietävänsä nuoren valvojan öisin ja takavarikoivansa tästä lähtien puhelimen yöksi arkisin, jotta nuori saa nukuttua. Nuori hermostuu tästä ja lähtee ärtyneenä kotoa.

Eräänä arki-aamuna Kanelin äiti lähettämässä pojalleen töistä viestiä, kun hän huomasi pojan olleen WhatsAppissa viimeksi paikalla neljältä yöllä. Neljältä yöllä vaikka pojalla on seuraavana aamuna koulua?! Seuraavan viikon Kanelin vanhemmat tarkistivat joka aamu ajan, milloin hän oli viimeksi ollut paikalla viestittelyohjelmissa. He myös löysivät Kanelin someista kuvia energiajuomista.” Kun Kaneli yhtenä päivänä tuli koulusta kotiin – väsyneenä, kuten aina – ja ilmoitti menevänsä ottamaan päiväunet, vanhemmat päättivät ottaa poikansa puhutteluun. He ilmoittivat, että tietävät pojan valvojan monesti melkein koko yön ja lintsaa koulusta oppitunteja. Vanhemmat sanoivat Kanelille takavarikoivansa pojan puhelimen tästä lähtien yöksi arkena jotta hän saa nukuttua yönsä ja näin pärjäävänsä koulussakin paremmin.

Kun äiti huomaa, että nuori on ollut myöhään yöllä vielä kännykällään, hän ei kuitenkaan puutu tilanteeseen välittömästi. Sen sijaan vanhemmat alkavat seurata, onko nuori muinakin öinä kännykällään, eikä vain tämän yhden kerran. Vanhemmat ilmeisesti tarkkailevat myös aiempaa enemmän nuoren käyttämiä sosiaalisia medioita, sillä nyt he löytävät sieltä kuvia energiajuomista. Ehkä nuori niiden voimin valvoo öitään, tai sitten yrittää niiden avulla paikata väsymystään päivisin. Vanhemmat päättävät puuttua asiaan vasta sitten, kun nuori tulee jälleen väsyneenä koulusta ja aikoo mennä päiväunille. Vanhemmille on jo runsaasti todisteita siitä, että nuoren kännykän käyttö ei ole aivan hallinnassa ja he ottavatkin jo valmiiksi ankaran asenteen. Keskustelu ei enää riitä, vaan he päättävät ottaa nuoren puhutteluun. Vanhemmat ilmoittivat nuorelle tietävänsä, että nuori valvoo usein melkein koko yön ja sen lisäksi lintsaa koulusta oppitunteja. Tämä on tässä vaiheessa vanhemmille siis ilmoitusluontoinen asia, eivätkä he ole kiinnostuneita siitä, miksi nuori tekee näin. Sen lisäksi he ovat jo päättäneet ratkaisunsa ja he sanovat nuorelle takavarikoivansa tämän kännykän yöksi pois. Vanhemmilla on perustelunsa tälle ratkaisulle, sillä he haluavat, että nuori saa yönsä nukuttua ja sen myötä pärjää myös paremmin koulussa.

Nuori kuitenkin hermostuu tästä vanhempien tekemästä ratkaisusta. Nuori ei selvästikään kykene hallitsemaan kännykän käyttöönsä, sillä hän ei malta nukkua öisin sen takia. Tämä on johtanut väsymyksen lisäksi koulusta lintsuamiseen. Nuorelle vanhempien pitämä puhuttelu voi kuitenkin tulla yllätyksenä ja sen lisäksi nuorelle ei anneta suunvuoroa, sillä vanhemmat ovat jo päättäneet, miten asiassa toimitaan. Puhuttelu ei myöskään anna nuorelle tilaisuutta kertoa omaa näkemystään, vaan sen sijaan hän hermostuessaan lähtee kotoa. Kotoa lähteminen voikin tässä tapauksessa olla sanaton protesti vanhempien tekemälle ratkaisulle, sillä nuorihan oli juuri ennen puhuttelua tullut koulusta ja ollut menossa päivänille.

Viidennessä tarinassa nuoren paras ystävä on lähettänyt hänelle WhatsAppiin hauskan kuvan. Yhdessä he nauravat tuolle kuvalle ja juttelevat siitä. Nuori lupaa itselleen, ettei juttele ystävänsä kanssa enempää, kuin viisi minuuttia. Jossain vaiheessa nuorta alkaa väsyttää ja hän katsoo kelloa ja huomaa, että kello onkin melkein jo viisi aamulla. Aamulla nuori on todella väsynyt, eikä hän halua herätä, kun äiti kutsuu häntä aamupalalle. Niinpä äiti tulee yläkertaan herättämään nuorta, mutta kun äiti näkee hänet, äiti suorastaan pelästyy: niin väsyneeltä nuori näyttää. Nuoren pikkuveli on oven pielessä ja paljastaa sieltä äidille, että nuori on mennyt nukkumaan vasta aamuyöstä. Äiti suuttuu tästä, rankaisee nuorta ja nuori lähtee ärtyneenä kotoa.

Kaneli naurooi ja jutteli kaverinsa kanssa kyseisestä kuvasta. Hän lupasi itselleen, että hän juttelee vain viisi minuuttia. Kanelia alkoi väsyttää ja hän katsoi kelloa.. Kello näytti 04:53!! ”Apua!” hän huusi.

Kaneli ei halunnut herätä, kun äitinsä kutsui aamupalalle. Äitinsä tuli yläkertaan herättämään Kanelia, mutta kun hän näki Kanelin hän pelästyi. Kaneli näytti niin väsyneeltä, että hänen silmänsä menivät koko ajan kiinni. Kanelilla oli myöskin suuret silmäpussit.

”Äiti... arvaa monelta Kantsu meni nukkuun”, kuiskasi Kanelin pikkuveli oven pielestä, kun äiti oli auttamassa Kanelia ylös. Kanelin pikkuveli näytti äidille puhelimesta Kanelin viimeistä online tilaa watsapista.

Äiti oli hirveän vihainen Kanelille. Kanelin äiti laittoi Kanelin arestiin ja otti hänen puhelimensa.

Nuori on päättänyt, että juttelee kaverinsa kanssa WhatsAppissa vain hetken. Juttutuokio kestää kuitenkin paljon suunniteltua kauemmin, sillä nuori itsekin säikähtää sitä, kuinka paljon kello jo on.

Itselle tehdyistä lupauksista huolimatta nuori ei ole pystynyt irrottautumaan kännykästään menneeseen ajoissa nukkumaan. Koska nuori on valvonut kännykällään melkein aamuun asti, hän ei aamulla haluaisi herätä ja äiti joutuu tulemaan herättämään häntä. Nuori on niin väsynyt, että äiti säikähtää ja äidin on autettava nuorta ylös. Nuoren väsymys kuvataan tarinassa eri tavoin todella voimakkaaksi/suureksi. Nuoren pikkuveli on puolestaan huomannut, että tämä on ollut kännykällään myöhään ja hän kertookin tästä äidille. Todisteeksi hän näyttää äidille, milloin nuori on ollut viimeksi paikalla WhatsAppissa. Nuori ei voi yrittää väittää vastaan, sillä WhatsAppin viimeisin paikallaoloaika on paljastanut hänet. Tästä tiedosta äiti tulee todella vihaiseksi ja laittaa nuoren arestiin, sekä ottaa pois hänen puhelimensa.

Viimeisessä tämän osion tarinassa nuori on juuri saanut mopoauton ja ajokortin siihen ja hän ajeleekin nyt mopoautollaan paljon. Eräänä päivänä hän on taas ajelemassa, kun hän päättää kesken ajelun ottaa kaverinsa kanssa kuvan kännykällään heistä. Juuri silloin äiti ajaa vastaan ja näkee tämän tapahtuman. Äiti puuttuu tilanteeseen välittömästi.

*Eräänä päivänä hän on **ajamassa ja ottaa puhelimensa esille**. Kaneli ottaa kaverinsa kanssa kuvan. Mutta silloin äiti ajaa toista kaistaa vastaan ja **näkee tämän tapahtuman, jolloin hän soittaa Kanelin kotiin ja antaa kovan puhuttelun puhelimen käytöstä ajaessa.***

Tällä kertaa kännykän käyttöön puuttumisen syynä ei ollut käytön määrä, vaan väärä paikka. Nuori käyttää kännykkäänsä samalla kun ajaa. Äiti kuitenkin näkee tämän ja soittaa heti nuorelle, että tämän on tultava kotiin ja kotona äiti pitää nuorelle ankaran puhuttelun. Mitään konfliktia tästä ei synny, eikä nuori ärsyynny äidin puhuttelusta. Ehkä tässä tapauksessa on selvää, että nuori on toiminut väärin (koska on rikkonut lakia) ja äidin puuttuminen on täysin oikeutettua.

Tarinoiden positiot

Vaikutusmahdollisuuksettomien tarinoissa esiintyivät samantyylliset positioparit, kuin edellisen osion vaikutusyritystarinoissa, mutta sillä erolla, että *autoritääristen vanhempien kanssa on vaikutusmahdollisuukseton nuori*. Positiopari huolestuneet vanhemmat ja eri mieltä oleva nuori löytyvät osasta näistäkin tarinoista. Näiden tarinoiden nuorilla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa vanhempien näemyksiin, tai vastustaa niitä.

Ensimmäisessä tarinassa *huolestuneet vanhemmat* ovat syystä huolissaan, sillä nuori todella on riippuvainen kännykästään. Vanhemmat välittävät nuoresta ja huolestuvat, kun näkevät, että tämä on tullut riippuvaiseksi. Riippuvuus on haitallista, koukuttavaa ja liiallista, joten tarinassa nuorella on ongelma. Nuori ei kuitenkaan taida itse olla asiasta samaa mieltä, tai hän ei välttämättä tiedosta itse asiaa. Joka tapauksessa vanhempien lähestymistapa ei edes avaa sellaista keskusteluyhteyttä, että nuori ymmärtäisi vanhempien huolen syyn.

Vaikka *huolestuneet vanhemmat* ovat huolissaan syystä, tarinasta löytyy myös *autoritääristen vanhempien positio*, joiden huoli purkautuu huutamalla. Tästä myös nuori suuttuu. Vanhemmat eivät siis kerro nuorelle olevansa huolissaan, eivätkä yritä keskustella esimerkiksi riippuvuuteen johtaneista syistä nuoren kanssa, tai yritä keksiä ratkaisuja tilanteelle. Sen sijaan he huutavat ja sanovat, etteivät olisi ostaneet koko kännykkää, jos olisivat tienneet ”näin käyvän”. Nuori oli toivonut kännykkää pitkään lahjaksi ja oli todella iloinen saatuaan sen vihdoin. Koska kännykkä on epäilemättä nuorelle hyvin tärkeä, ei ole ihmeäkään, että hän suuttuu, kun vanhemmat huutavat katuvansa koko kännykän ostamista. Nuori ei edes halua kuunnella vanhempiaan, koska hänkin suuttuu, kun häntä kohtaan käyttydytään vihaisesti. Nuori lähteekin vihaisena kotoaan, sillä hän ei ehkä pysty ilmaisemaan vanhemmilleen erimielisyyttään muulla tavoin. Koska myöskään mitään keskustelua ei synny, *vaikutusmahdollisuukseton nuori* ei pääse keskustelemaan vanhempien kanssa asiasta, tai vaikuttamaan vanhempien näkemyksiin, tai selittämään, miksi kännykkä on niin tärkeä hänelle.

Toisessa tarinassa puolestaan vanhemmat ovat melko autoritäärisiä ja he tekevät päätöksensä ilman nuoren näkemyksen huomioimista. *Autoritäärisillä vanhemmilla* kuitenkin on syy puuttua kännykän käyttöön, eli heitä järkyttänyt suuri puhelinlasku. *Vaikutusmahdollisuuksettomalla nuorella* ei ole edes mahdollisuutta yrittää vaikuttaa vanhempien päätökseen, vaikka hän onkin eri mieltä siitä, onko päätös hyvä. Tarinassa vanhempien tarve puuttua nuoren kännykän käyttöön on lähtöisin nuoren omasta toiminnasta ja kännykän käyttöön puuttumiseksi tehtävät ratkaisut vaikuttavat nimenomaan nuoren elämään, mutta vanhemmat eivät kuule nuorta missään vaiheessa. He voivat tehdä päätöksen vanhempina yhdessä ja kertoa sitten nuorelle tekemänsä ratkaisut sen enempää perustelematta. Nuori järkyttyy siitä, että vanhemmat ovat päättäneet (hänen näkökulmastaan) noin vain katkaista nuoren kännykästä nettiyhteyden kuukaudeksi. Nuori ei voi ymmärtää tätä ratkaisua, koska vanhemmat eivät kerro tämän toimenpiteen syitä nuorelle. Hän ei välttämättä ole edes tajunnut, että ulkomaille soittelu maksaa paljon enemmän. Nuori näkee vain sen, että nyt hänen mahdollisuutensa käyttää tiet-

tyjä sovelluksia on kuukauden ajan evätty. Nuorella ei näytä olevan mahdollisuutta vaikuttaa vanhempien päätöksentekoon. Kun vanhemmat kertovat katkaisevansa kännykän nettiyhteyden, nuori ei kysy miksi näin tehdään, tai yritä muuttaa vanhempiensa mieltä, vaikka vanhempien ratkaisu tuleekin hänelle yllätyksenä. Ratkaisu myös ärsyttää häntä, mutta sitäköön, tai ärsytyksen syitä, hän ei kerro vanhemmilleen.

Kolmannessa tarinassa *autoritääristen vanhempien positio* nousee siitä, että vanhemmat asettavat ehdon kännykän käytölle. He haluavat, että nuori alkaa panostaa koulunkäyntiin ja mikäli nuori ei tee näin, häneltä otetaan puhelin pois. Vanhemmat eivät kuitenkaan näytä kertovan nuorelle huolestaan, tai neuvottele asiasta nuoren kanssa. Mikäli koulu ei ala sujumaan, seuraa rangaistus, eli kännykkä otetaan pois. Jos nuori alkaa panostaa koulun käyntiin, seuraa palkinto, eli kännykkä saa jäädä. Vanhemmat asettavat nuorelle ikään kuin vaihtoehdot, joiden myötä seuraa vaihtoehtoiset ratkaisut ja nuori voi itse valita, kummin hän valitsee. Nuoren näkökulmasta vanhempien esittämät vaihtoehdot tuskin näyttävät kovin reiluina, koska hän on todella suuttunut. Ehkä kännykän menettäminen näyttää pikemminkin uhkauksena. Koska kännykkä on nuorelle todella rakas, uhka sen poisottamisesta suuttuttaa häntä. *Vaikutusmahdollisuukseton nuori* ei kuitenkaan suuttumuksestaan huolimatta yritä neuvotella vanhempiensa kanssa asiasta tai sanoa vastaan, tai vaikuttaa muulla tavoin.

Neljännän tarinan *autoritääriset vanhemmat* ovat päättäneet puuttua nuoren kännykään käyttöön ja he tekevät sen jämerästi. He ottavat nuoren puhutteluun ja kertovat omat näkökulmansa ja perustelunsa ilman, että nuori saa sanoa mitään tähän väliin. He myös kertovat takavarikoivansa puhelimen, eikä muista vaihtoehtoisista ratkaisuista keskustella. Vanhemmat tekevät päätöksen omien näkökulmiensa pohjalta, nuorta kuulematta. Nuoren näkökulmasta puhuttelu voikin tulla aivan yllättäen. Vanhemmat ilmoittavat hänelle, miten asiat heidän mielestään ovat samaan otteeseen sanovat, että tästä lähin nuoren kännykkä takavarikoidaan yöksi. Vaikka vanhemmat perustelevat ratkaisunsa, se vain ilmoitetaan nuorelle, eikä hän pysty mitenkään vaikuttamaan asiaan. Sen lisäksi käy ilmi, että vanhemmat ovat tarkkailleet nuoren kännykän käyttöä hänen tietämättään, sekin saattaa olla osasy syy ärtymykseen. Kaikesta tästä voi tulla nuorelle kuva, että vanhemmat ovat hänen selkänsä takana ensin tarkkailleet tilannetta ja sitten keskenään päätyneet kännykän takavarikointiin. *Vaikutusmahdollisuuksettoman nuoren positio* näkyy siinä, että vaikka nuori hermostuu, hän ei yritä puhua vanhemmilleen, tai muutenkaan vaikuttaa asiaan.

Toisaalta tämän saman tarinan vanhemmat ovat huolissaan, koska he ovat pistäneet merkille, että nuori on väsynyt ja ärtynyt. He tahtoisivat jotenkin parantaa tätä tilannetta, mutta eivät tiedä miten,

koska he eivät tiedä mistä tämä kaikki johtuu. Vanhemmat löytävät kuitenkin pian syyn nuoren väsymykselle, kun he huomaavat tämän olevan kännykällään öisin. Vanhemmat eivät ole äkkipikaisia, sillä he seuraavat tilannetta jonkin aikaa, eivätkä perusta näkemystään vain tuohon yhteen kertaan, kun nuori jäi kiinni yöllisestä kännykän käytöstään. Vanhempien huoli on todellinen, sillä nuori ei todella malta pysyä kännykästään erossa ja nukkua öisin. Vanhempien huoli on perusteltua monella tavalla, sillä nuori todella ei malta pysyä kännykästään erossa nukkuakseen. Hän joutuu myös turvautumaan energiajuomiin jaksakseen ja nukkumaan päivänia. Tarinasta voisi myös päätellä, että nuoren koulusta lintsaminen liittyisi myös tähän väsymykseen. Liiallinen kännykän käyttö siis haittaa nuoren koulun käyntiäkin. Nuori ei kuitenkaan suuttumuksensa perusteella näytä ymmärtävän, miksi kännykkä aiotaan takavarikoida häneltä. Tarinassa esiintyy siis myös *positiopari huolestuneet vanhemmat ja eri mieltä oleva nuori*.

Seuraavassa tarinassa äidistä positioituu *autoritäärinen vanhempi*, koska hänen suuttumukseensa riittää pelkästään tieto siitä, että nuori on ollut yöllä kännykällään. Häntä ei kiinnosta miksi näin on, tai oliko tämä vain tällä kertaa sattunut vahinko. Äiti ei keskustele asiasta nuoren kanssa, vaan määrää välittömästi seuraukset valvomisesta: nuori joutuu arestiin ja äiti ottaa hänen kännykkänsä pois. Äiti puuttuu liialliseen kännykän käyttöön saman tien parhaimmaksi näkemällään tavalla. Nuorelle ei anneta tilaisuutta keskustella asiasta tai selittää, että valvominen ei edes ollut tarkoituksellista. Sen lisäksi äiti määrää rangaistuksensa edes keskustelematta nuoren kanssa ja nämä rangaistukset vaikuttavat melko suurilta siihen nähden, että nuori on vain valvonut. Äiti ei perustele arestia tai kännykän poisottamista nuorelta. Pelkkä kännykän poisottaminen olisi ehkä vielä saattanut olla ymmärrettävää siinä valossa, että se oli valvomisen syynä, mutta kotiaresti siihen päälle vaikuttaa aika ankaralta. Nuorella ei ole mahdollisuutta vaikuttaa asiaan, vaikka häntä ärsyttääkin kovasti, joten hänet on positioitu *vaikutusmahdollisuuksettomaksi nuoreksi*.

Tästä huolimatta tässäkin tarinassa esiintyy myös *huolestuneen vanhemman ja eri mieltä olevan nuoren positiot*. Äiti aivan ”pelästyy”, kun näkee miten väsynyt nuori on. Kun äiti saa tietää, että väsymys johtuu siitä, että nuori on ollut lähes koko yön kännykällään, hän suuttuu. Äidillä kuitenkin on syy huolensa, sillä hän näkee, miten epätavallisen väsyneen näköinen nuori on. Selvää on, että nuori ei ole itse kyennyt kontrolloimaan kännykän käyttöönsä, koska hän juuttui sen äärelle paljon aiottua pidemmäksi aikaa. Nuori ei kuitenkaan vaikuta ymmärtävän äidin asettamia rangaistuksia, joten hänet on mahdollista positioida vanhemman huolesta eri mieltä olevan nuoren positioon.

Osion viimeisen tarinan positiot poikkeavat tämän osion aiemmista tarinoista. Tarinassa nuori ei yritä vaikuttaa äidin näkemyksiin, mutta hän ei edes ole eri mieltä sen suhteen, että on toiminut väärin. Äiti on siis syystä huolissaan ja ankara. Tarinassa *esiintyvät autoritäärinen vanhempi, sekä huoleton nuori* ja myöhemmässä vaiheessa *huolestunut vanhempi ja vanhemman kanssa samaa mieltä oleva nuori*. Tässä tarinassa vanhemman välitön puuttuminen ja puhuttelu ovat kenties rikkeeseen nähden kohtuullisia. Nuori käyttää kännykkää ajaessaan, kun hän ottaa kuvan itsestään ja kaveristaan kesken ajamisen. Tarina ei kerro, tekeekö nuori näin tietäen, että se on väärin, vai eikö hän vain hoksaa tilanteen vakavuutta. Koska nuori ajaessaan ottaa kännykän esille ja ottaa kuvan, vaikuttaa, että nuori toimii vain ajattelemattomasti, ei tahallaan välinpitämättömästi. Kun kännykkä on muutenkin jatkuvasti mukana eri tilanteissa ja sillä otetaan kuvia muutenkin kaikkialla, ei mopoauto ehkä ole kuin vain yksi uusi hauska tilannekuvan paikka. Äiti suhtautuu kuitenkin asiaan vakavasti ja tässä tapauksessa äidin reagointi on aivan oikeutettu: kännykän käyttö liikenteessä voi johtaa vaaratilanteisiin. Nuorikaan ei äidin kovasta puhuttelusta ärsyynny, sillä ilmeisesti tarinassa on niin selvää, että tällä kertaa puhuttelu oli ansaittu.

6.2. Yhteisymmärrystarinat

Yhteisymmärrystarinat ovat analyysiosion toinen perustarina, jonka yhteyteen on luokiteltu erilaisia tyyppikertomuksia. Näissä tarinoissa nimensä mukaisesti nuoren ja vanhemman välille syntyy yhteisymmärrys. Tarinoissa kännykkä saattaa yhdistää nuorta ja vanhempia, tai sitten potentiaalinen konfliktitilanne, jossa nuoren kännykän käyttöön halutaan puuttua, ratkeakin. Tarinat päättyvät siihen, että nuori on iloinen ja tyyppikertomusten avulla tähän loppuratkaisuun johtaneita syitä tutkitaan tarkemmin.

6.2.1. Sopeutumistarinat

Näissä tarinoissa alkutilanne on melko samanlainen, kuin edellisen osion konfliktitarinoissa. Nuoren kännykän käyttö vaatii puuttumista ja vanhemmat ovat siis syystäkin huolissaan siitä. Tilanne ei kuitenkaan johda riitaan, vaan nuori sopeutuu vanhempien näkemykseen kännykän käytön ongelmallisuudesta ja suostuu vapaaehtoisesti kännykän käyttöön puuttumiseen. Keskeinen erottava tekijä aiempien tarinoiden suhteen on ensinnäkin vanhempien lähestymistapa asiaan. Toisaalta myös tari-

noiden nuoret ovat yhteistyöhaluisia, eivätkä kapinoi vastaan. Tarinoissa esiintyvätkin ymmärtäväisen vanhemman ja ymmärtäväisen nuoren positiot: molemmat osapuolet pyrkivät ymmärtämään toisen näkökulmaa.

Tarinoiden kulku

Ensimmäisessä tarinassa nuori käyttää kännykkäänsä niin paljon, että on riippuvainen siitä. Hän ei pysty keskittymään koulussa ja vanhemmista tuntuu, että kännykkä on hänen ainoa kaverinsa. Vanhemmat ovat huolissaan ja haluavat puhua asiasta nuorelle. Vanhemmat puhuivat nuorelle kännykän käytöstä rauhalliseen sävyyn ja saavat nuoren miettimään, mitä kaikkea tämä on menettänyt kännykän käyttönsä seurauksena. Nuori lähtee keskustelun jälkeen iloisena kotoa hakemaan kaveriaan, jotta voi pitkästä aikaa viettää aikaa kännykän sijaan kaverinsa kanssa.

*Salla on yksin huoneessa puhelin kädessä. Oikeastaan hänellä **ei ollut hyvää syytä** miksi hän käyttää **paljon kännykkää**, vaikka on katsonut instan läpi ja vastannut kaikille wapissa ja on selaillut myös snapchatissä.*

*Hän **ei voinut keskittyä** tunnilla, koska Salla oli **niin riippuvainen**, että syyttä hän oli käyttämässä puhelinta.*

*Sallan vanhemmat olivat **tosi huolestuneita** hänestä, koska asia tuntui siltä, että Sallan **ainoa kaveri on hänen puhelimensa**. Hänen vanhempansa halusivat puhua asiasta Sallalle. Eräänä iltana Sallan vanhemmat kutsuivat Sallan olohuoneeseen, **jotta he pystyisivät puhua** asiasta.*

*Vanhemmat aloittivat keskustelun ja sanoivat mitä **haittoja** puhelimen liikaa käytöstä on ja mitä hyötyä puhelimesta voi olla. Vanhemmat selittivät yhdessä asian **niin hyvin ja rauhallisesti**, että Sallalla ei tulisi paha mieli ja että **ymmärtäisi asiat hyvin**.*

*Keskustelun jälkeen Salla miettii vielä itsekseen. Miettii mitä hän on menettänyt siinä ajassa, kun hän on ollut puhelimella. Hyvät ystävät perheillat ja vapaat ajat. Salla **ymmärsi mitä haittoja on ollut** ja haluaisi kaverinsa takaisin. Hän lähti keskustelun jälkeen iloisena hakemaan hänen kaverinsa, jotta se voi vihdoinkin viettää aikaa hänen kanssaan.*

Vanhemmat ovat todella huolestuneita nuoren kännykän käytöstä, koska heistä esimerkiksi tuntuu, että kännykkä on nuoren ainoa kaveri. Vanhempia ei siis huoleta esimerkiksi se, että kännykkä vaikuttaa nuoren koulunkäyntiin, vaan erityisesti huoli kohdistuu nuoren kaverisuhteisiin. Vanhemmat ovat aiheesta huolissaan, sillä ei pysty irtautumaan kännykästä silloinkaan, kun varsinaista syytä sen käytölle ei edes ole ja on todellakin kännykästään riippuvainen.

Vanhemmat aloittavat keskustelun kertomalla sekä kännykän käytön hyvistä että huonoista puolista. Kännykän käytöstä ei siis edes yritetä lähtökohtaisesti tehdä vain huonoa ja riippuvuutta aiheuttavaa (kuten monessa muussa tarinassa), vaan siitä huolimatta, että vanhemmat haluavat puuttua asiaan, he tuovat esiin myös kännykän hyviä puolia. Tällainen keskustelun aloitus ei edes kutsu vastustamaan, koska asiasta puhutaan eri näkökulmista ja vanhemmat tuovat esiin todennäköisesti myös niitä syitä, miksi kännykkä on nuorelle niin tärkeä.

Vanhemmat selittävät asiansa rauhallisesti ja mahdollisimman hyvin, jotta nuori ymmärtäisi, mitä vanhemmilla haluavat hänelle kertoa. Vanhemmat eivät missään vaiheessa huuda, tai suutu ja nuori kuunteleekin keskittyneesti, mitä vanhemmilla on hänelle sanottavanaan. Vanhempien puheet saavat nuoren miettelijäksi. Hän alkaa itsekseen pohtia, mitä kaikkea on menettänyt kännykän käyttönsä seurauksena. Sinä aikana kun hän on vain ollut kännykällään, hän olisi voinut olla ystävien kanssa, viettää perheilloja ja muutenkin vapaa-aikaa. Nuori ymmärtää, että kännykän käyttö on ollut haitaksi hänen sosiaalisille suhteilleen.

Vanhempien taktiikka on selkeästi toimiva, vanhempien rauhallinen asioiden selittäminen sai nuoren pohtimaan kännykän käyttöönsä ja lopulta oivaltamaan itse, että on käyttänyt kännykkäänsä liikaa. Vanhempien ei tarvinnut keksiä sääntöjä tai rajoituksia käytölle, sillä nuori puuttuu oivalluksensa myötä siihen itse. Nuori puolestaan on valmis kuuntelemaan, mitä vanhemmilla on sanottavanaan, eikä hän esimerkiksi väitä vastaan. Nuori on valmis pohtimaan vanhempien esiin tuomia asioita, eikä tyrmää niitä heti kättelyssä. Toisaalta vanhemmat eivät edes lähesty asiaa pelkästään ongelmien kautta. Näin vanhemmat ikään tarjosivat nuorelle erilaisia näkemyksiä kännykän käyttöön liittyen pohdittavaksi, mutta eivät varsinaisesti edes vaatineet, että kännykän käyttöä on vähennettävä, vaikka se olikin puheen tarkoitus. Nuori lähtee keskustelun jälkeen iloisena kotoaan hakemaan kaveriaan, kun on tajunnut, että kännykkä on vienyt liikaa hänen aikaansa.

Toisessa tarinassa nuori ja vanhemmat keskustelevat nuoren kännykän käytöstä. Vanhempien mielestä nuori käyttää kännykkäänsä ehkä liikaa, joskin vanhempien näkemykset hieman eroavat siinä,

mikä on liikaa. Isän mielestä nuoren pitäisi käyttää puhelintaan vähemmän, mutta äidin mielestä nuori voi käyttää puhelintaan kuten ennenkin, kunhan annetut ehdot täyttyvät. Isällä on ratkaisu nuoren kännykän käytön vähentämiseksi ja hän ehdottaa, että nuori ottaisi käyttöön sovelluksen, joka seuraa kännykän käytön määrää. Nuori innostuu tästä ja haluaa ottaa sovelluksen käyttöön, mutta lupaa vähentää joka tapauksessa kännykän käyttöä ja sen jälkeen hän lähtee iloisena kotoa.

Kanelin vanhempien mielestä Kaneli käyttää ehkä vähän liikaa puhelinta.

*Isän mielestä Kanelin pitäisi käyttää vähemmän aikaa, mutta äiti on sitä mieltä, että saa käyttää niinkuin aina ennenkin **kunhan keskittyy kouluun ja muistaa liikkua ja ettei ihan aina tarvitsis istua puhelimen ääressä. Isä selittää uudesta sovelluksesta, joka kertoisi kuinka monta tuntia päivässä Kaneli olisi käyttänyt puhelinta. Kaneli innostuu siitä sillä oli kuullut että myös hänen kaverinsa käyttävät sitä. Vanhemmat sopivat ettei sovellusta ladattaisi käytön ajan käyttämiseen vaan sen takia että Kaneli itse huomaisi milloin olisi hyvä hieman irtoutua puhelimesta.***

Kaneli lupaa että vähentää joka tapauksessa. Hän lähtee iloisena kotoa.

Nuoren kännykän käyttö ei ole aivan täysin karannut käsistä, mutta vanhempien mielestä nuori voisi käyttää vähemminkin kännykkäänsä. Toisaalta äiti on sitä mieltä, että kännykkää voi käyttää entisen lailla, kunhan nuori myös keskittyy koulunkäyntiin ja muistaa liikkua. Äidille näyttäisi olevan tärkeintä, että opiskelu sujuu ja nuori muistaa välillä myös liikkua, eikä vain istu kännykkänsä äärellä. Isä on miettinyt sopivaa ratkaisua kännykän käytön vähentämiseen ja hän kertookin nuorelle uudesta sovelluksesta, jonka avulla omaa kännykän käyttöään voi seurata. Isällekään ei näytä älypuhelinien maailma olevan vieras, sillä hän on tietoinen uusista sovelluksista ja sellainen on isän mielestä hyvä ratkaisu asiaan. Jos älypuhelimet ja sovellukset olisivat isälle vieraampia, hän tuskin olisi ehdottanut sellaista kännykän käytön rajoittamista.

Nuori innostuu isän ehdotuksesta ja tämä sovellus on hänelle jo entuudestaan jollain tavalla tuttu, koska hän on kuullut, että myös hänen kaverinsa käyttävät tätä sovellusta. Se, että kaverit käyttävät jo tätä, voi olla yksi syy siihen, miksi nuorikin haluaa ottaa sovelluksen käyttöönsä. Nuorta ei ärsytä se, että vanhemmat haluavat puuttua hänen kännykän käyttöönsä, sillä puuttuminen tehdään nuoren omista kiinnostuksen kohteista lähtöisin, eli uuden sovelluksen avulla. Sen lisäksi vanhemmat eivät halua nuoren käyttävän sovellusta siksi, että vanhemmat saisivat tarkkailla nuoren kännykän käyttöä.

Tarkoituksena on, että sovelluksen avulla nuori voi itse tarkkailla käyttöä ja huomata sen avulla, milloin kännykän äärellä on kenties oltu jo riittävästi. Vanhemmat antavat vastuun puuttumisesta loppupeleissä nuorelle itselleen ja osoittavat, että heidän mielestään nuori pystyy ottamaan kännykän käytön rajoittamisestaan itse vastuun.

Nuorelle tämä sopii hyvin ja vanhempien lähestymistapa asiaan on ollut jo tässä vaiheessa toimiva, koska nuori lupaa jo valmiiksi vanhemmilleen vähentää kännykän käyttöään. Keskeistä vanhempien lähestymistavassa näyttäisi olevan se, että he eivät lähesty asiaa uhkailuilla tai säännöillä, vaan ratkaisu asiaan löytyy nuorelle tärkeästä kännykän käytöstä. Toisin sanoen vanhemmat puuttuvat asiaan nuoren ”omilla aseilla”, eli uudella sovelluksella, joka palvelee sekä nuoren kännykän ja sovellusten käytön tarvetta että auttaa myös seuraamaan käyttöä. Nuori lähtee kotoaan iloisena ja vanhemmat saivat, mitä halusivat.

Tarinoiden positiot

Molemmissa tarinoissa esiintyy *siis positiopari ymmärtäväiset vanhemmat ja ymmärtäväinen nuori*. Ensimmäisessä tarinassa vanhemmat haluavat puhua nuoren kännykän käytöstä, koska he ovat hyvin huolissaan. Vanhemmat aloittavat keskustelun puhumalla kännykän käytön hyvistä ja huonoista puolia ja kaiken lisäksi pitävät huolen siitä, että selittävät asiat niin rauhallisesti ja hyvin, että nuori varmasti ymmärtää ja ettei nuorelle tule paha mieli. Pääasiallisena tavoitteena ei vaikutakaan saada nuorta vähentämään kännykän käyttöään, vaan ennen kaikkea saada nuori ymmärtämään vanhempien asia ilman paha mieltä. Vanhemmat eivät myöskään puheensa päätteeksi esitä mitään vaatimuksia kännykän käytölle, vaan he antavat nuoren miettiä itsekseen. Nuori pohtiikin asioita rauhassa itsekseen ja lopulta ymmärtää, mitä haittaa kännykän käytöstä on ollut. Hän lähtee iloisena kotoa, keskustelusta on jäänyt hyvä mieli.

Toisessa tarinassa vanhemmat ymmärtävät, että kännykän käyttö on nuorelle tärkeää, eivätkä he edes yritä ehdottaa, että se otettaisi häneltä pois. Nuori puolestaan ymmärtää vanhempien kannan, eikä koe tarvetta vastustaa sitä. Vanhemmat pystyvät lähestymään kännykän käytön rajoittamista nuoren näkökulmasta käsin niin, että ratkaisu on myös nuorelle mieluinen. Äidin mielestä kännykän käyttö saisi jopa pysyä ennallaan, kunhan nuori vain huolehtii koulun käynnistä ja liikunnasta. Vanhemmat eivät missään vaiheessa pyri varsinaisesti kontrolloimaan nuoren kännykän käyttöä, sillä vastuu kontrolloinnista annetaan nuorelle, jonka tarkoituksena on nyt sovelluksen avulla alkaa seurata sitä. Vanhempien

ajatuksena on, että kun sovellus näyttää, kuinka kauan nuori on jo ollut kännykällään, nuori osaa itse pitää tauon kännykästään. Nuori ei ole ollenkaan harmistunut siitä, että vanhempien mielestä hän käyttää liikaa kännykkäänsä, vaan hän lupaakin vähentää sitä joka tapauksessa.

6.2.2. Kohtaamistarinat

Näissä tarinoissa vanhemmat ymmärtävät nuoren kännykän ja sosiaalisen median käyttöä, mikä tekee nuoren iloiseksi. Tarinoissa nuori ja vanhemmat kohtaavat ja vanhemmat iloitsevat siitä, että nuorella on tällainen iloa tuova asia elämässään. Kaikissa tarinoissa toistuu ymmärtäväisten vanhempien ja iloisen nuoren positiot.

Tarinoiden kulku

Ensimmäisessä tarinassa nuori on iloisella tuulella, sillä hänen vanhempansa ovat kehuneet häntä. Kehut ovat liittyneet kännykän käyttöön, mutta kehujen aihetta ei kuitenkaan avata tarinassa tämän enempää. Nuoren tekee iloiseksi myös se, että vanhemmat ovat sitä mieltä, että kännykän ja somen käyttö on tärkeää ja hyödyllistä.

*– hänen vanhempansa olivat **kehuneet** häntä kännykän käyttöön liittyvissä asioissa. Vanhempien mielestä kännykän ja somen käyttö **on hyödyllistä ja tärkeää.***

Vanhemmat vaikuttavatkin hyvin ymmärtäväisiltä, kun eivät valita kännykän käytöstä vaan nimenomaan kehuvat nuorta sen käyttöön liittyen. Sen lisäksi vanhempien mielestä kännykän ja somen käyttö on tärkeää ja koska nämä asiat ovat varmaankin nuorelle itselleen tärkeitä, siksi hän ilahtuu, kun vanhemmat ymmärtävät sen.

Toisessa tarinassa nuori tykkää eräästä bändistä todella paljon ja kuunteleekin kyseisen yhtyeen musiikkia suurimman osan ajastaan. Ikätoverit eivät ymmärrä nuorta tämän fanituksen takia, eivätkä edes hänen vanhempansa ymmärrä häntä. Nuorta myös kiusataan koulussa sen takia, että hän pitää kyseisestä bändistä niin kovasti, eikä hän tunne ketään muuta, joka pitäisi tästä bändistä. Eräänä päivänä nuori kuitenkin löytää netin keskustelupalstan kautta henkilön, jonka kanssa hänellä on paljon

yhteistä. Tämäkin henkilö tykkää tästä bändistä ja lisäksi he ovat saman ikäisiä. Lopulta he päättävät tavata ja nuori kertoo tästä äidilleen. Äiti ilahtuu, kun kuulee että nuori on löytänyt ystävän ja äiti suhtautuu todella positiivisesti siihen, että sosiaalisen median kautta voi löytää ystäviä. Nuori lähtee iloisena kotona.

***Kukaan** ei oikeastaan ymmärrä Kanelia. Ei edes hänen vanhempansa. Kanelia kiusataan koulussa asian takia eikä hän tunne ketään joka pitäisi bändistä.*

*Eräänä päivänä Kaneli kuitenkin eksyy netissä eräälle **keskustelupalstalle** jolta käy ilmi että eräs nimimerkki tykkää bändistä. Kaneli innostuu ja laittaa käyttäjälle viestin, jonka jälkeen **he alkavat puhua**.*

*Noin kuukauden kuluttua **he päättävät tavata** ja Kaneli kertoo siitä äidilleen. **Äiti on iloinen** kuullessaan että Kaneli on löytänyt ystävän. Hän sanookin että **on onni että sosiaalinen media on keksitty**: ystäviä voi löytää mistä vain! Kaneli lähtee tapaamiseen iloisena.*

Äiti on iloinen nuoren puolesta, kun tämä on löytänyt itselleen ystävän, eikä äidin mielestä ystävien löytäminen sosiaalisen median kautta ole mitenkään omituista tai vaarallista. Päinvastoin, äiti ilmaisee, että on hienoa, kuinka ystäviä on mahdollista löytää myös tuota kautta. Äidin suhtautuminen on hyvin ymmärtäväistä, kun nuori kertoo lähtevänsä tapaamaan nettituttuaan. Äiti ei kyseenalaista, ett-eikö netissä tavattu ystävä olisi ihan yhtä hyvä ystävä kuin reaali maailmassa tavattu. Joku toinen vanhempi olisi saattanut kieltää nuorta lähteä tapaamasta ”tuntematonta”. Nuori osasi kaikesta myös odottaa, että äidin suhtautuminen asiaan on hyvä, koska hän kertoo asiasta äidilleen, eikä ystävää tarvitse tavata salaa. Nuori lähtee iloisena kotoa, kun äiti oli ottanut osaa häneen iloinsa uudesta ystävästä.

Netin kautta löydetyn ystävän merkitys korostuu tarinassa, sillä nuorta kiusataan koulussa, eikä kukaan ymmärrä häntä. Hänelle tämä jokin bändi on todella tärkeä, mutta kukaan muu ei ymmärrä tätä asiaa, eikä hän tunne muita, jotka tykkäisivät samasta bändistä. Siksi onkin hienoa, että hän löytää netin kautta samanikäisen ihmisen, joka tykkää samasta bändistä. Vaikka nuori ei olekaan löytänyt hengenheimolaisia esimerkiksi koulusta, hän löytää sellaisen kuitenkin netin kautta. Nettituttavuus voi siirtyä myös netin ulkopuolelle, kun nuori aikoo nyt tavata tämän uuden ystävänsä. Nuoren iloa lisää se, että äiti on myös iloinen hänen uudesta ystävästään.

Kolmannessa tarinassa nuori haluaisi kännykkäänsä ympärivuorokautisen netin, jotta voisi olla netissä kaikkialla, eikä ainoastaan kotona tai koulussa. Hän on pyytänyt tätä vanhemmiltaan monta kertaa, mutta he eivät vielä tähän suostuneet. Tämä ärsyttää nuorta, koska hänen ystäväilläänkin on nettiyhteys puhelimissa. Eräänä aamuna vanhemmat kuitenkin pyytävät nuorta juttelemaan kanssaan asiasta.

Hän pyysi vanhemmilta monta kertaa, mutta he eivät suostuneet. Häntä ärsytti todella paljon, koska hänen ystävillä oli netti. Eräänä aamuna vanhemmat pyysivät hänet juttelemaan asiasta, jonka jälkeen 15-vuotias nuori Kaneli lähtee kotoaan iloisena ja onnellisena.

Nuorelle on tärkeää, että hän voisi olla kaikkialla kännykällään netissä, eikä vain kotona tai koulussa. Hänen ystäväilläkään on nettiyhteys kännykässä, eikä nuori tietenkään halua olla ainoa, jolla sitä ei ole. Nuoren pyynnöt eivät kuitenkaan ole kaikkuneet kuuroille korville, koska vanhemmat pyytävät hänet keskustelemaan asiasta kanssaan. Keskustelun voisi päätellä menneen hyvin, sillä nuori lähtee kotoaan iloisena ja onnellisena. Ehkä vanhemmat alkoivat myöntyä siihen, että nuori saisi nettiyhteyden kännykkäänsä, tai ehkä jopa lupasivat, että nuori saa netin kännykkäänsä. Tai sitten pelkästään jo se, että vanhemmat suostuivat keskustelemaan asiasta, sai nuoren hyvälle tuulelle, eli tärkeää on ylipäättään se, että nuori tulee kuulluksi.

Edeltävissä tarinoissa vanhemmat ymmärtävät nuorta ja nuoren kännykän käyttöä ja nuori tulee tämän asian suhteen ymmärretyksi ja kuulluksi. Huonosti päättyvissä tarinoissa oli puolestaan kertomus, jossa vanhempi ei ymmärrä nuorta. Vaikka loppu ei ole kovin dramaattinen, on kiinnostavaa, että kun onnellisesti päättyvissä tarinoissa nuorten kännykän ja somen käyttöä ymmärretään, niin huonosti loppuva kehystarina houkuttelee kirjoittamaan siitä, kuinka vanhempi ei ole kovin ymmärtäväinen. Siksi kyseinen yksittäistarina on nostettu tähän vastakohtaiseksi esimerkiksi.

Tarinassa nuori aikoo kavereidensa kanssa järjestää yllätyssyntymäpäiväjuhlat yhdelle ystävälleen. Juhlien järjestelyssä on mukana useita henkilöitä ja sitä varten on perustettu ryhmäkeskustelu WhatsAppiin. Ryhmäkeskustelussa suunnitellaan yhdessä kaikenlaista juhliin liittyvää, esimerkiksi juhlan tarjoiluja ja lahjoja. Nuori päättää eräänä päivänä koulun jälkeen lähteä käymään kaupungilla etsimässä lahjaa ystävälleen. Hän löytääkin lahjan ja kotiin palattuaan hän ottaa kuvan lahjasta ja lähettää sen ryhmäkeskusteluun kysyäkseen muiden mielipidettä. Lahjasta syntyykin ryhmässä kovasti keskustelua ja jossain välissä nuoren äiti alkaa ihmetellä, miksi tämä on kännykällään ja nauraa. Nuori

näyttää nyt äidilleen ostamansa lahjan ja äiti alkaa kauhistella. Äidin mielestä lahja ei ole sopiva ja äiti sanookin, että sosiaalisesta mediasta saa huonoja vaikutteita. Niinpä nuori joutuu lähtemään takaisin kauppaan ja palauttamaan lahjan.

*Kun hän tulee kotiin, hän ottaa lahjasta kuvan ja lähettää sen ryhmächattiin kysyäkseen mielipidettä siitä, mistä syntyikin kova keskustelu. Jossain vaiheessa äiti **alkaa ihmetellä**, miksi Kaneli on kännykällään ja nauraa. Kaneli näyttää äidille lahjaa jonka on ostanut ja äiti **alkaa kauhistella** ”Mistä sinä tuon olet löytänyt? Ei tuo sovi lahjaksi.*

*Kaneli kertoo ostaneensa sen lahjaksi ihan vitsillä, täyttäähän hänen ystävänsä jo 16 vuotta. Äidin mielestä se **ei kuitenkaan ole sovelias ja valittaa** kuinka somesta saa **huonoja vaikutteita**.*

Nuoren ostama lahja herättää ryhmäkeskustelussa keskustelua, mutta ilmeisesti keskustelu on ihan hauska, sillä nuori nauraa kännykkänsä äärellä. Ehkä nuoren ystävätkin pitävät lahjaa hauskana ideana. Äiti ei kuitenkaan ymmärrä lahjan huumoriaspektia, sillä hän alkaa suorastaan kauhistella, kun nuori näyttää lahjan hänelle. Äidin mielestä lahja on sopimatonta. Nuori yrittää selittää äidilleen, että lahja on ostettu huumorimielessä, eikä sitä ilmeisestikään ole tarkoitus ottaa niin vakavasti, kuin äiti näyttää sen ottavan. Äiti on kuitenkin sitä mieltä, että lahja ei sovelias ja hän samassa puheenvuorossa hän valittaa, että sosiaalisesta mediasta saa huonoja vaikutteita. Äiti on siis kaiketi sitä mieltä, että tällainen epäsovelias lahjaidea on todennäköisesti saatu jollain tavalla sosiaalisesta mediasta, vaikka sellaista ei käy missään vaiheessa ilmi. Siitä huolimatta äiti tekee sosiaalisesta mediasta syyllisen, eikä ota huomioon, että nuori olisi voinut keksiä lahjaidean itse, tai saanut ”huonoja vaikutteita” vaikkapa aikakauslehdistä tai muusta, kuin sosiaalisesta mediasta. Tämä varmaankin kertoo jotain äidin suhtautumisesta sosiaaliseen mediaan ylipäätään.

Tarinoiden positiot

Tämän osion tarinoissa positioituvat *ymmärtäväiset vanhemmat ja iloinen nuori*. Ensimmäisessä tarinassa *ymmärtäväiset vanhemmat* ovat tarinan keskiössä. He ensinnäkin kehuvat nuorta ja lisäksi ymmärtävät, miksi kännykän käyttö on tärkeää. Ymmärtäväiset vanhemmat ovat syy nuoren iloisuuteen. Myös toisessa tarinassa ymmärtäväinen vanhempi on syynä iloiseen nuoreen. Äiti ilahtuu, kun nuori kertoo löytäneensä ystävän netistä ja tuo esiin, että sosiaalisen median keksiminen on hyvä asia.

Äiti ymmärtää, että sosiaalisesta mediasta voi esimerkiksi löytää ystäviä ja äiti on iloinen nuoren puolesta. Nuori puolestaan on iloinen äidin reaktiosta ja hän lähtee tapaamiseen iloisena.

Kolmannen tarinan vanhemmat ovat ymmärtäneet, että nettiyhteyden saaminen on nuorelle tärkeä asia ja he haluavat keskustella siitä nuoren kanssa. Vanhemmat ovat siis kuulleet nuoren pyynnöt ja kenties ymmärtäneet toistuvista pyynnöistä johtuen, että asia on nuorelle tärkeä. He pyytävätkin nuoren keskustelemaan asiasta, eli enää nettiyhteyden hankinta ei ole ehdottomasti kiellettyä vanhempien taholta. Keskustelun jälkeen nuori on iloinen, sillä ainakin häntä on kuultu ja kenties myös nettiyhteydestä on nyt sovittu.

Kontrastina olevassa yksittäisessä tarinassa sen sijaan huolestunut vanhempi ei ymmärrä laisinkaan nuoren ystävälleen ostaman lahjan hassua puolta. Äidin mielestä lahja on sopimatonta, eikä äidin mieltä muuta se, että nuori kertoo lahjan olevan vitsi. Äiti tekee sosiaalisesta mediasta syyllisen tähän sopimattomaan lahjaideaan, koska äidin mielestä sieltä saa muutenkin huonoja vaikutteita. Äidin suhtautuminen johtaa siihen, että lahja on palautettava. Nuori puolestaan ei ole samaa mieltä äidin kanssa. Hän on keksinyt mielestään hauskan lahjaidean ja lahja naurattaa häntä ja kavereita ryhmäkeskustelussa. Hän yrittää selittää kauhistelevalle äidillekin, että lahja on ostettu ”vitsillä”, eikä sitä ole tarkoituskaan ottaa kovin vakavasti. Nuori kuitenkin lähtee palauttamaan lahjaa, sillä äidin mielipiteeseen hänen selityksellään ei ole vaikutusta. Tarinan positioiksi onkin nimetty edelliseen tämän osion tarinoihin heijastaen *ymmärtämätön vanhempi ja eri mieltä oleva nuori*.

6.2.3. Yhdistämistarinat

Näissä tarinoissa kännykkä ei ole vain keskustelun aiheuttaja, vaan se on konkreettinen tekijä, joka tarinoissa yhdistää nuorta ja vanhempaa. Kännykkä mahdollistaa yhteydenpidon, mutta myös siihen liittyvä toiminta voi olla yhdistävänä tekijänä. Tarinoiden positiot ovat kuitenkin erilaiset.

Tarinoiden kulku

Ensimmäisessä tarinassa nuoren äidin vanha kännykkä on mennyt rikki ja äiti päättää ostaa uuden puhelimen. Hän päättää kaupassa, että ostaa uudemman mallin, vaikka ei olekaan varma, miten sellaista käytetään. Nuori huomaa kotiin tultuaan, että äiti on ostanut uuden kännykän. Äiti kertoo, että

hänen vanha kännykkänsä meni rikki ja hän osti siksi uuden, mutta nyt hän ei osaa käyttää tätä uutta kännykkää. Nuori päättää auttaa äitiään uuden kännykän kanssa. Äiti kiittää nuorta opittuaan lopulta käyttämään puhelintaan ja nuori on iloinen, kun oli auttanut äitiään.

*Kaneli meni katsomaan, mitä äiti touhuu ja huomasi, että äidillä oli uusi, hieno, hänen unelmapuhelimensa. Äiti oli kertonut Kanelille, että hänen vanha puhelimensa meni rikki ja hän osti uuden. Nyt hän **ei vaan osannut käyttää sitä**. Kanelilla ei ollut mitään kiirettä minnekään, joten **hän päätti auttaa äitiään** asetuksissa, jotta äiti oppisi käyttämään puhelinta.*

*Lopulta, kun äiti oli oppinut kaiken hän **kehui ja kiitti Kanelia**. Kaneli lähti iloisena kotoa sillä oli **auttanut äitiään** uuden puhelimen käytössä.*

Kun äiti kertoo, ettei osaa käyttää uutta kännykkäänsä, nuori päättää auttaa äitiään. Äiti ei suoranaisesti pyydä apua, mutta nuori on selvästi äitiään osaavampi uusien kännyköiden kanssa ja niinpä haluaa auttaa. Nuori opettaa äitiään käyttämään kännykkää niin kauan, että äiti on oppinut kaiken. Kännykän äärellä vanhemman ja lapsen ”perinteiset” roolit kääntyvät tässä toisinpäin, kun vanhempi asettautuu autettavan ja opetettavan asemaan ja tässä asetelmassa nuori on tietävämpi ja opastaa vanhempaa. Tämä asetelma ei kuitenkaan näyttäydy kummallekaan ongelmallisena ainakaan kännykän suhteen, sillä nuori on mielellään avuksi äidilleen ja äiti puolestaan on kiitollinen nuorelle tämän avusta. Äiti kehuu ja kiittää nuorta, kun nuori on saanut opetettua hänelle kaiken tarvittavan. Äiti kaiketi arvostaa sekä nuoren apua että nuoren näppäryyttä kännyköiden kanssa. Nuori on iloisella tuulella siksi, että on auttanut äitiään. Nuori pystyi olemaan asiantuntijana uuden kännykän suhteen ja auttamaan äitiään ja kaiken lisäksi sai tästä äidiltä arvostusta ja kiitosta.

Toisessa tarinassa nuori on saapunut myöhään illalla kotiin, väsyneenä harrastuksiensa jälkeen. Kehtään muuta ei ole kotona, sillä vanhemmat ovat vielä töissä. Nuori tekee iltatoimensa ja niiden jälkeen hän lysähtää sängylleen odottelemaan unen saamista. Yhtäkkiä hänen taskustaan kuuluu pirinää, koska äiti lähettää nuorelle töistä hyvänyönviestin. Viesti saa nuoren hymyilemään.

***Ketään ei ollut kotona**, sillä vanhemmat olivat töissä.*

*Iltatoimien jälkeen hän lysähti sängylle ja jäi siihen makaamaan. -- Pirinä kuului hänen taskustaan. Se oli hänen puhelimensa. Äiti oli lähettänyt viestin, jossa luki: ”Hyvää yötä rakkaani. Nuku hyvin!” Kaneli **hymyili**.*

Nuori on yksin kotonaan laittamassa nukkumaan, mutta vanhemmat voivat silti kännyköiden välityksellä toivottaa hyvät yöt ja osoittaa välittävänsä. Äidin viesti kertoo siitä, että äiti on ajatellut nuorta, vaikka hän onkin töissä. Äidin viesti on lisäksi hyvin kaunis ja viesti saakin nuoren hymyilemään. Tuollainen pieni viesti voi merkittävästi katkaista yksinäisyyden ja muistuttaa siitä, että vanhemmat välittävät, vaikka eivät olekaan läsnä.

Tarinoiden positiot

Ensimmäisessä tarinassa positiot on nimetty *apua tarvitseväksi vanhemmaksi ja avuliaaksi nuoreksi*. Tarinassa äiti ei osaa käyttää uutta kännykkäänsä ja hän tarvitsisikin siinä apua. Onneksi nuori osaa käyttää uudenlaisia kännyköitä ja hän pystyy auttamaan äitiään kännykän kanssa. Äiti ei suoraan pyydä apua, mutta ottaa mielellään avun vastaan, kun nuori sitä tarjoaa. Nuori puolestaan on iloinen, kun voi olla avuksi äidilleen. Äiti arvostaa nuoren apua ja kiittää ja kehuu nuorta tästä. Vaikka on selvää, että nuori on näissä asioissa taitavampi, hänen ei kuitenkaan olisi pakko auttaa äitiä, vaan hän auttaa hyvää hyvyttään.

Toisessa tarinassa positiot on nimetty *välittäväksi vanhemmaksi ja iloiseksi nuoreksi*. Tarinan äiti välittää nuoresta paljon viestin perusteella, hän kutsuu nuorta ”rakkaakseen” ja toivottaa hyvät yöt. Sen lisäksi äiti on laittanut viestin töistä, eli hän on kuitenkin töidenkin keskellä ajatellut, että on nuoren nukkumaanmenoaika ja lähettänyt hyvänyönviestin. Se, että nuori on aivan yksin kotona, ei kuitenkaan tarkoita, että hän joutuisi menemään nukkumaan ilman hyvänyön toivotuksia, sillä äiti vain lähettää ne kännykän välityksellä. Nuorta hymyilyttää äidin viesti, eli kaiketi hänellä tuli viestistä hyvä mieli. Viesti on osoitus siitä, että äiti on ajatellut häntä.

7. Yhteenveto ja pohdinta

Tässä tutkimuksen viimeisessä luvussa kootaan yhteen tutkimuksen tulokset. Ensimmäiseksi avataan kännykän merkitystä nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa, sekä tarkastellaan aineiston pohjalta laajemmin, miten digitaalinen media vaikuttaa nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa. Lopuksi arvioidaan tutkimuksen ja käytettyjen metodien luotettavuutta, sekä pohditaan mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

7.1. Kännykkä nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa

Kehyskertomusten variaation vaikutusta tarkasteltaessa huomataan, että etenkin vanhempien käyttäytyminen vaikuttaa nuorten tarinoissa siihen, päättyykö tilanne hyvin vai ei. Molempien kehyskertomusten pohjalta kirjoitettiin tarinoita, joissa vanhemmat haluavat puuttua nuoren kännykän käyttöön. Niissä tarinoissa, joissa tilanne päättyi onnellisesti ja yhteisymmärrykseen, vanhemmat keskustelivat nuoren kanssa ja olivat rauhallisia ja ymmärtäväisiä. Ennen kaikkea he lähtivät ratkomaan tilannetta nuoren näkökulmasta. Esimerkiksi eräässä tarinassa vanhempien tavoitteena oli kertoa huolensa niin, ettei nuorelle tule paha mieli ja toisessa ratkaisua lähdettiin hakemaan nuoren omista kiinnostuksen kohteista käsin. Sen sijaan konfliktitarinoissa yleistä oli, että vanhemmat huusivat, suuttuivat, eivätkä kuunnelleet nuorta. Nämä tarinat päättyivätkin siihen, että nuori lähti kotoaan ärtyneenä.

Onnellisesti päättyvissä tarinoissa vanhemmat kuuntelivat nuorta ja ymmärsivät, että kännykän ja sosiaalisen median käyttö on nuorelle tärkeää. Huonosti päättyvissä tarinoissa puolestaan vanhemmat eivät olleet kovin ymmärtäväisiä, tai kiinnostuneita esimerkiksi siitä, miksi nuori käyttää kännykkää niin paljon. Kännykän käyttö nähtiin lähinnä vain ongelmallisena. Sen sijaan onnellisesti päättyneessä tarinassa vanhemmat keskustelivat sekä kännykän hyvistä että huonoista puolista. Toisin sanoen vanhemmat ymmärsivät sen, että kännykän käytössä on paljon hyvääkin ja toivat siten esiin senkin, että ymmärtävät miksi kännykän käyttö voi olla nuorelle niin tärkeä. Kaikista pahin konfliktitilanne puolestaan syntyi tarinassa, jossa vanhemmat syyttivät kaikkia nykynuoria kännykän käytöstä johtuvasta ”tyhmentymisestä”.

Tarinoista löytyi kännykän käytön monipuolisia mahdollisuuksia, mutta kenties myös sellaisia yleisiä asioita, joista kännykän käytön yhteydessä ollaan etenkin vanhempien taholta huolissaan. Kännykän avulla vanhemmat voivat olla paremmin perillä siitä, missä nuori liikkuu ja se helpottaa yhteydenpitoa nuoren ja vanhemman välillä, mutta toisaalta se voi viedä (vanhempien näkökulmasta) liikaa nuoren aikaa. Aineistosta kävikin ilmi, että vanhemman ja nuoren näkökulmat kännykän käytön tarpeellisuudesta voivat vaihdella. Tämä näkökulmien ero on huomattu myös aiemmassa tutkimuksessa: vanhempien mielestä nuori käyttää kännykkäänsä liikaa, kun taas nuori kokee esimerkiksi viettävänsä aikaa ystäviensä kanssa (Noppari 2014, 51–52). Vanhemmat eivät kuitenkaan välttämättä näe kännykän välitteistä sosiaalista elämää tasaveroisena kasvokkaisen kanssakäymisen kanssa, mikä synnyttää ristiriitoja, kun vanhempien mielestä nuori roikkuu kännykällään liikaa.

Sekä tämän tutkimuksen aineistosta että aiemmasta tutkimuksesta käy ilmi, että vanhemmilla on taipumusta puuttua ennen kaikkea kännykän käytön ajalliseen rajoittamiseen, ei niinkään sen sisältöjen rajoittamiseen. Lisäksi nuorten digitaalisen median käytön suhteen kontrollointi ja suojeleminen kulkevat usein käsi kädessä ja on vaikeaa (kenties tarpeetontakin) erotella, kummasta milloinkin on kyse. (Bachen 2007, 242; Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 117–118; Salasuo & Suurpää 2014, 115.) Molemmipuolista ymmärrystä nuoren kännykän käyttöön liittyen voisi lisätä se, jos vanhemmat keskustelisivat enemmän nuoren kanssa siitä, mitä nuori kännykällään tekee. Siten esimerkiksi yhteydenpito kavereiden kanssa voitaisi nostaa tärkeäksi ja hyväksyttäväksi ajanviettotavaksi, mutta päämäärättömään netin sivustojen selailuun kuluvasta ajasta voitaisi keskustella kriittisemmin.

Tarinoista kävi ilmi, että kännykkä voi konkreettisesti yhdistää nuorta ja vanhempaa, kun vanhempi voi esimerkiksi töissä ollessaan viestitellä nuoren kanssa. Kännykän mahdollistama yhteydenpito perheenjäsenten ollessa erillään onkin nostettu aiemmassa tutkimuksessa yhdeksi keskeiseksi yhdistäväksi tekijäksi (Bachen 2007, 247). Kännykän avulla vanhempi ja nuori voivat olla yhteydessä, vaikka eivät olisi samassa paikassa. Vanhempi voi myös kännykän välityksellä huolehtia ja varmistaa, että nuorelle on kaikki hyvin. Jos vanhemmat ovat myöhään töissä, he pystyvät esimerkiksi kauniin hyvänyönviestin välityksellä osoittamaan kotona yksin olevalle nuorelle, että hänestä välitetään, kuten eräässä tarinassa.

Kännykän läsnäolon myötä vanhemmat voivat odottaa, että nuori on jatkuvasti tavoitettavissa. Etenkin vanhempien näkökulmasta nuoren tavoitettavuus on tärkeä syy kännykän hankkimiselle (Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 81). Tavoitettavuuteen liittyviä ongelmia käsiteltiin aineistona olevissa tarinoissa. Kun nuorta ei yhtäkkiä tavoitetakaan, vanhempi voi huolestua, että jotain pahaa on tapahtunut, tai sitten vanhempia voi turhauttaa, jos nuori kantaa kännykkää mukanaan, muttei vastaa vanhemmilleen. Noppari (2014, 50) onkin kirjoittanut, että kännykän mukana nuorelle tulee vastuu siitä, että hän on tavoitettavissa ja esimerkiksi vastaa vanhempien puheluihin ja viesteihin. Tarinoista kävi ilmi, että tavoitettavuuden lisäksi kännykän avulla vanhemmat pystyvät myös seuraamaan nuoren kännykällä olemisen aikoja (kun esimerkiksi jotkut sovellukset näyttävät viimeisen paikallaoloajan) ja nuoren sosiaalisten medioiden kautta he voivat saada selville muitakin asioita nuoren elämästä. Nuoren näkökulmasta nämä kännykän tarjoamat mahdollisuudet vanhemmille eivät kuitenkaan välttämättä ole aina hyvä asia.

Nuori voi perheen ”teknologiaguruna” auttaa vanhempia uusien laitteiden kanssa, mikä yhdessä aineistona olevassa tarinassa yhdistikin nuoren ja vanhemman kännykän äärellä. Nuorella voi olla digitaaliseen mediaan liittyviä tietoja ja taitoja, joita vanhemmalla ei välttämättä ole ja nuori saa olla tärkeässä asemassa esimerkiksi uuden teknologian opettamisessa vanhemmille. (Bachen 2007, 247; Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 117–118.) Mikäli vanhemmat osaavat arvostaa tätä ja näkevät nuoren osaamisen positiivisena asiana, se voi antaa nuorelle hyvän tilaisuuden saada arvostusta osakseen. Juuri tällä tavoin yhdessä onnellisesti päättyvässä tarinassa tapahtui, kun nuori auttoi vanhempaa uuden kännykän kanssa. Vanhempien suhtautuminen voi kuitenkin riippua siitä, ajattelevatko he, että nimenomaan vanhemman täytyy olla tiedonantajan ja opettajan asemassa, vai kykenevätkö he vastaanottamaan nuorelta opastusta (vrt. Raitanen 2007, 189).

Toisaalta, jos vanhemmat eivät osaa nähdä nuoren osaamista positiivisessa valossa, he voivat kokea sen uhaksi esimerkiksi tilanteissa, joissa vanhemmat haluaisivat rajoittaa nuoren kännykän tai netin käyttöä. Osaava nuori voi esimerkiksi kiertää vanhempien asettamat sivustorajoitukset. Noppari (2014, 24) onkin kirjoittanut, että vanhempia huolestaa etenkin älykännyköihin liittyen niiden käytön valvomisen vaikeus. Uhka voi vanhempien näkökulmasta muodostua myös siitä, että nuori todella on hyvin keskeisellä alueella vanhempaa osaavampi. Etenkin jos netin ja kännyköiden maailma on vanhemmille vieraampi, se että se on niin suuri osa nuoren maailmaa, voi tuntua uhkaavalta ja pelottavalta. Yhdessä tarinassa vanhempi olikin sitä mieltä, että erilaiset medialaitteet ovat syy nuorten tyhmenemiselle ja tarinan nuori puolestaan tulkitsi tämän vanhemman lausahduksen johtuvan siitä, että tämä on paniikissa. Kitkaa perheenjäsenten välille voi siis todella synnyttää se, että esimerkiksi kännykän suhteen perheenjäsenten suhteet ja vallanjaot voivat muuttua (Kytömäki 1999; Valkonen ym. 2004; sit. Lahikainen 2005, 353). Aineistosta voi siten löytää aiemmassa tutkimuksessa havaitun kah-tiajaon vanhempien suhtautumisessa nuoren digitaalisen median käyttöön. Nuorta voidaan pitää perheen digitaalisen median asiantuntijana, mutta toisaalta nuorta pyritään suojelemaan mahdollisilta digitaalisen median uhilta (Livingstone & Bober 2006, 93).

Tarinoista kävi ilmi, että kännykkä voi olla nuorelle tärkeä ikkuna muuhun maailmaan. Sen kautta nuori voi päästä melko helposti käsiksi monenlaiseen tietoon ja tutkimukseen. Lisäksi tarjolla on paljon tietoa muiden ihmisten ajatuksista ja maailmasta. Digitaalinen media voi myös tarjota nuorille tietoa vaihtoehtoisista elämäntavoista, joita nuori voi halutessaan omaksua vastoin vanhempien tahtoa, joka voi aiheuttaa ristiriitoja perheessä ja huolta vanhemmassa (Aittola & Jokinen & Laine & Sironen 1991, 251; Ziehe 1991; Helve 2005, 207, 211–213; Kupiainen 2005, 114, 116; Ojanen 2007,

164–165). Muutamassa tarinassa vanhempien huolena oli, että sosiaalisesta median ja kännykän välityksellä nuori voi saada ”huonoja vaikutteita”. Sikäli huoli ei ole tuulesta temmattu, sillä sosiaalinen media ja Internet ovat täynnä kaikenlaista sisältöä, kuten manipulointia ja väkivaltaa (Livingstone & Bober 2006, 94). Aineistosta nousikin esiin vanhempien tarve suojella nuorta digitaalisen median huonoilta vaikutuksilta (Kupiainen 2005, 24; Mazzarella 2007, 48; Tapscott 2010, 19). Siitä huolimatta aiheeseen liittyvä keskustelu liittyi tarinoissa enemmänkin ajankäyttöön, ei niinkään sopimattomiin tai vanhempaa huolestuttaviin sisältöihin.

Kuitenkin, linjassa aiempien tutkimusten kanssa, sosiaalinen media näyttäytyi tarinoissakin tärkeänä nuorille etenkin siksi, että sen kautta oltiin ystäviin ja kavereihin yhteydessä (Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 37–38; Uusitalo & Vehmas & Kupiainen 2011, 81). Esimerkiksi WhatsAppin ryhmäkeskusteluissa voitiin jutella isommankin porukan kesken ja perustaa erillisiä keskusteluja tiettyä tarkoitusta varten, esimerkiksi ystävän yllätys syntymäpäiväjuhlien järjestämisen suunnitteluun. Myös ulkomailla olevaan kaveriin pystyi olemaan kännykän avulla yhteydessä välimatkasta huolimatta. Netin ja somen kautta on myös mahdollista löytää ystäviä ja erityisen tärkeäksi tämä nousee silloin, jos ystäviä ei ole reaali maailmasta löytynyt, kuten yhdessä tarinassa. Netin ja somen kautta avautuu lähiympäristöä laajemmat mahdollisuudet tutustua ihmisiin ja etsiä samanhenkisiä kavereita. Voikin todella olla, että vanhemmat eivät aina ymmärrä, että se mikä heille näyttäytyy ”kännykässä roikkumisena”, onkin nuoren näkökulmasta vain kavereiden kanssa olemista. Vanhemmat eivät välttämättä aina ymmärrä, että nuorten maailmassa kavereiden kanssa hengailu voi tapahtua yhtä lailla kännykän välityksellä, kuin kasvokkain.

Useassa tarinassa kännykkä aiheutti nuorelle riippuvuutta. Kännykästä oli muodostunut nuorelle niin tärkeä asia, ettei siitä pystytty irrottautumaan välttämättä edes öisin. Jatkuva kännykän käyttö aiheutti tarinoissa myös häiriöitä koulunkäyntiin, kun läksyille ei maltettu antaa aikaa riittävästi. Sen lisäksi osassa tarinoista vanhempia huolestutti sekin, että nuoren sosiaalinen elämä näytti siirtyneen lähinnä kännykän kautta tapahtuvaksi. Toisin sanoen kännykän käyttö voi viedä aikaa reaali maailman sosiaaliselta eläältä ja kavereiden näkemiseltä. Sen lisäksi tarinoissa nousi esiin etenkin vanhempia haittaava asia, eli liian suuret puhelinlaskut. Luonnollisesti laskut voivatkin olla tuossa vaiheessa nimienomaan vanhempien murhe, sillä harvempi nuori kaikei vielä tuon ikäisenä maksaa puhelinlaskujaan itse, joten käsitys kännykän runsaan käytön kalleudesta voi tulla yllätyksenä. Kännykän käytön huonoista puolista huolimatta myös ratkaisu kännykän liikkakäyttöön voi löytyä samasta lähteestä. Kuten yhdessä tarinassa, kännykän käytön seuraamiseksi voi esimerkiksi asentaa uuden sovelluksen, jonka kautta nuori saa ehkä paremman käsityksen siitä, kuinka paljon viettää aikaa kännykällään.

Aineiston nuorten ja vanhempien välistä suhdetta voi tarkastella perhesukupolvien käsitteen kautta, jonka avulla esimerkiksi nuorten ja vanhempien välisiä ristiriitoja onkin tarkasteltu (Purhonen 2007, 15–16; Marin 2007, 41, 44). Koska etenkin digitaalisen median suhteen sukupolvien välisestä kuilusta on puhuttu paljon, tässä tutkimuksessa sukupolven käsitteen avulla on tarkoitus valottaa vanhempien ja nuorten asemia suhteessa digitaaliseen mediaan. Tarinoissa esiintyikin sekä moraalipainiikin että diginatiivipuheen aineksia. Toisaalta vanhempi saattoi olla huolissaan siitä, että nuoret tyhmenevät digitaalisen median käytön takia, mutta toisaalta nuori oli digitaalisen median parissa osaava ja pystyi esimerkiksi auttamaan vanhempaa sen kanssa. Tämän tutkimuksen pohjalta näyttäisi kuitenkin siltä, ettei nuorten ja vanhempien välillä voi automaattisesti olettaa olevan kuilua digitaalisen median suhteen. Selkein eroavaisuus vanhempien ja nuorten välillä on kenties siinä, että nuorille digitaalisen median maailma nykyisessä muodossaan on melko itsestäänselvä, kun taas vanhemmille moni digitaalisen median osa-alue on aikanaan ollut uutta. Aineistosta käy kuitenkin ilmi, että vanhemmat eivät ole yhtenäinen joukko digitaalisen median suhteen. Osassa tarinoista vanhemmat eivät vaikuttaneet lainkaan ymmärtävän kännykän, Internetin ja somen maailmaa, josta voisi päätellä, ettei se ole heille ainakaan kovin tuttua, eivätkä he kaiketi aktiivisesti itse käyttä sitä. Osassa tarinoista puolestaan vanhemmat ymmärsivät somen ja Internetin tuomia mahdollisuuksia ja olivat itsekin tietoisia uusista sovelluksista ja vaikuttivat käyttävän digitaalista mediaa monipuolisesti itsekin. Tämän takia jako diginatiiveihin nuoriin ja osaamattomiin vanhempiin on melkoinen yleistys.

Myöskään sosialisointinäkökulmasta digitaalista mediaa on vaikea nähdä huonona asiana ainakaan nuorten kannalta, sillä kuten yhdenkin tarinan nuori ajatteli, kännykän avulla hän saa tietoa maailmasta ja muiden ajatuksista. Digitaalisen median välittämä maailma voi tietysti vaikuttaa vanhemmasta uhkaavalta, etenkin jos nuori omaksuu sieltä asioita, jotka poikkeavat vanhemman näkemyksistä tai maailmankuvasta. (Puuronen 2006, 155–157; Ziehe 1991, 42–43.) Mutta kuten esimerkiksi Raitanen (2007, 189) on kirjoittanut, olisi vanhanaikaista pitää sosialisointia onnistuneena vain silloin, kun vanhempien maailma siirtyy suoraan nuorelle. Kaiken kaikkiaan digitaalinen media perheessä näyttää kuitenkin haasteena sosialisoinnille lähinnä vain silloin, jos sitä ajatellaan valmiiden mallien siirtämisenä eteenpäin. Se ei silti poista sitä, etteikö moni vanhempi toivoisi näin käyvän ja siksi etenkin tapauksissa, joissa digitaalinen media on vanhemmille vieraampi, se voi näyttää uhkaavalta.

Sukupolvien välistä kuilua, tai diginatiiveja osaamattomien vanhempien rinnalla on analyysin pohjalta turha rakennella. Vaikka tarinoiden vanhemmat eivät aina ymmärtäneetkään nuoren kännykän käyttöä, usein siihen haluttiin puuttua todellisen huolen pohjalta. Kyse ei siis ole siitä, että kännykän

käyttö olisi vanhempien mielestä kummallista tai huonoa, vaan tarinoissa esiintyi konkreettisia syitä siihen, miksi vanhempien voi odottaakin puuttuvan kännykän käyttöön. Näitä olivat esimerkiksi se, että kännykän liiallinen käyttö haittasi nuoren nukkumista, koulunkäyntiä ja aiheutti jopa riippuvuutta. Lisäksi vanhempien suhtautumistavoissa oli paljon eroja: jossakin tarinassa vanhempi ei ymmärtänyt kännykän käyttöä lainkaan, mutta toisessa vanhempi oli tietoinen uusista sovelluksista ja ehdottaa nuorelle sen käyttöä. Kännykkä myös esiintyi tarinoissa nimenomaan nuorta ja vanhempaa yhdistävänä tekijänä.

Tarinoista oli löydettävissä monenlaisia positioita nuorelle ja vanhemmalle. Myös saman tarinan sisältä oli konstruoitavissa useampia positioita, joten samat vanhemmat saattoivat tarinan sisällä saada esimerkiksi sekä autoritäärisen että huolestuneen vanhemman positiot. Positioiden näkökulma analyysissä herkisti huomaamaan, että esimerkiksi tarinassa huutava vanhempi saattoi olla samaan aikaan autoritäärinen ja nuoren näkökulman laiminlyövä, mutta myös huolestunut vanhempi, joka ei hädissään osaa kuin huutaa. Positioiden kirjon tarkastelu toikin tarinan vanhempiin ja nuoriin erilaista syvyyttä ja monipuolisuutta. Nuoren ja vanhemman positioinnit eivät olleet toisistaan irrallaan, vaan analyysissä ne konstruointiin toisiaan vasten, eli autoritäärisen vanhemman kanssa tarinassa vuorovai-
kutusta saattoi käydä vaikutusmahdollisuukseton nuori.

Kaikissa konfliktitarinoissa oli konstruoitavissa autoritäärisen vanhemman positio. Myös sellaisissa tarinoissa, joissa vanhemmat olivat syystä huolissaan, he lähestyivät asian ratkaisua nuoren näkökulmasta katsottuna hyvin autoritäärisillä tavoilla, kuten huutamalla tai käskemällä. Konfliktitarinoihin kuuluvissa vaikutusyritystarinoissa autoritäärisen vanhemman kanssa esiintyi vastustelevan nuoren positio, joka esimerkiksi huusi takaisin huutavalle vanhemmalle. Vaikutusmahdollisuuksettomien tarinoissa autoritäärisen vanhemman puolestaan oli vaikutusmahdollisuuksettoman nuoren positio. Nämä positioarit olivat analyysissä keskeisimpiä ja niiden pohjalta myös eri tarinatyypit on nimetty. Tämä johtuu siitä, että nämä positiot näyttäytyivät keskeisinä tarinan juonenkulun ja loppuratkaisun kannalta. Siitä huolimatta, että huutavan vanhemman voi useassa tarinassa tulkita olevan myös huolissaan – ja tämän tulkinnan pohjalta huolestuneen vanhemman positio on konstruoitu – huolestunut vanhempi on kuitenkin tarinassa enemmän taustalla. Useissa tarinoissa vanhemman huoli tulee ikään kuin rivien välissä esiin, mutta tarinan keskiössä on vanhempi, joka esimerkiksi huutaa ja keksii rangaistuksia.

Toinen konfliktitarinoissa usein esiintyvä positio on siis nimetty huolestuneen vanhemman positioiksi. Sen kanssa esiintyi useasti eri mieltä olevan nuoren positio, eli nuori ei siis vaikuttanut tarinoissa

ymmärtävän vanhemman huolta, tai epäreilulta tuntuva käyttäytymistä sen kautta, että vanhempi on huolissaan. Joissakin yksittäisissä tarinoissa nuori kuitenkin ymmärsi vanhemman huolen, mutta koska autoritäärisen vanhemman käyttäytyminen tilanteessa oli etusijalla, se ei edesauttanut yhteisymmärryksen syntymistä.

Yhteisymmärrystarinoissa oli puolestaan konstruoitavissa ymmärtäväisen vanhemman positio, jonka kanssa tarinoista konstruoitui iloinen nuori. Vanhempien ymmärtäväinen suhtautuminen kännykän käyttöön puuttumisessakin auttoi siihen, että tilanne päättyi onnellisesti. Muita positiopareja olivat esimerkiksi apua tarvitseva vanhempi ja avulias nuori, sekä välittävä vanhempi ja iloinen nuori. Yhteisymmärrykseen ja nuoren iloisuuteen päättyvissä tarinoissa ei ollut huutavia tai käskeviä vanhempia lainkaan, mikä onkin tärkeä huomio sen kannalta, miten suuri merkitys vanhemman lähestymistavalla on tilanteen kulkuun ja nuoren suhtautumiseen.

7.2. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi

Toisinaan tutkimuksen luotettavuuden mittarina pidetään “objektiivisesti kerättyä tietoa”, jonka totuudellisuus parhaimmassa tapauksessa kyetään verifioimaan eli todentamaan. Usein myös ajatellaan, että objektiivisuuden ja todentamisen lisäksi tieteellisen tutkimusten tulosten tulisi olla toistettavissa. (Metsämuuronen 2000, 7; Kananen 2014, 59). Nämä ihanteet kuitenkin paikantuvat lähemmässä tarkastelussa sellaiseen tutkimusperinteeseen ja metodologiaan, joita ei ole järkevää soveltaa tässä tutkimuksessa. Aiemmin tässä tutkimuksessa kuvatuista metodologisista ja menetelmällisistä valinnoista johtuen olennaista ei ole se, edustavatko aineistona olevat tekstit todellisuutta, tai ovatko ne jollakin tapaa tosielämää kuvaavia. Sen lisäksi analyysin tulosten ei ole edes tarkoitus olla yleistettävissä, joskin niitä on kiinnostava pohtia myös laajemmalla kulttuurisella tasolla, koska kuten edellä on käynyt ilmi, nämä tarinat eivät ole ympäröivästä todellisuudesta irrallaan. Tämän takia edellä mainitut seikat eivät voi olla oman tutkimuksen luotettavuuden kriteereinä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusten luotettavuuden kriteerinä on usein saturaatio, eli aineiston “kylläntyminen”. Se tarkoittaa, että aineistoa on riittävästi siinä vaiheessa, kun samanlaiset vastaukset alkavat toistua. Ihannetilanteessa aineistoa kerätäänkin niin kauan, että aineiston kylläntyminen havaitaan. (Kananen 2014, 153–154; Eskola 1997, 24–25.) Tämän tutkimuksen aineistossa kylläntymistä on havaittavissa, sillä joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta tietyt piirteet alkavat toistua tarinoissa. Tästä joukosta poikkeavat tarinat ovat kuitenkin yhtä tärkeitä analyysin kannalta ja

rikastuttavat sitä, joten niitä ei nähdä poikkeuksina negatiivisessa mielessä. Eskola (1998, 46) onkin toisaalta todennut, että saturaatiopistekin on lähinnä teoriasen ajatus siitä, minkä verran on riittävästi, mutta sitä ei ole juurikaan tutkittu eläytymismenetelmän osalta. Tutkimuksen kannalta aineiston määrä oli riittävä ja sen pohjalta saatiin muodostettua useita tarinatyyppisiä, jota osaltaan todistaa myös tarinan piirteiden kylläntyminen.

Luotettavuuden arviointia tässä tutkimuksessa on ennen kaikkea pyritty helpottamaan käyttämällä analyysin yhteydessä suoria lainauksia ja aineisto-otteita. Aineisto-otteiden lisäksi analyysin vaiheet on pyritty kuvaamaan selkeästi, jotta päätelmät olisi mahdollista jäljittää tutkimusta lukiessa. Näin lukija voi itse päätellä, mistä lähtökohdista analyysi on tehty ja millä perusteilla. Toisaalta, koska analyysi ja tutkimuksen tulokset ovat loppujen lopuksi tutkijan omia konstruointeja, lukija voi myös pohtia, olisiko itse tehnyt jotakin toisin.

Tutkimuksessa käytetyt teoreettiset ja metodologiset valinnat palvelivat tässä tutkimuksen tarkoituksessaan. Aikaisemmassa tutkimuksessa on huomattu, että digitaalisen median käytön ja käyttöön liittyvien kokemusten sekä merkitysten tutkiminen voi olla haastavaa, sillä se on jatkuvasta läsnä nykyisten ja -nuorten elämässä, jonka takia sen erottelu muusta arjesta voi olla vaikeaa (Mulari & Vilmilä 2016, 125; Merikivi & Myllyniemi & Salasuo 2016, 7, 25; Rahja 2013, 4; Noppari 2013, 22). Eläytymismenetelmän avulla aineiston tuottamiseen osallistuneiden nuorten saattoikin olla helpompi tuottaa tietoa tästä aiheesta, kuin jos asiasta olisi kysytty esimerkiksi haastattelua käyttämällä ja suorilla kysymyksillä. Eläytymismenetelmän avulla tuotetusta aineistosta voikin mahdollisesti saada tällaisesta ilmiöstä monipuolisemmin erilaisia kokemuksia ja merkityksiä esiin analyysin myötä. Eläytymismenetelmän ”haasteet” liittyivät siihen, miten kirjoittajat saa kirjoittamaan annetusta aiheesta ohjeiden mukaisesti, mutta toisaalta tämä haaste kääntyi vahvuudeksi, kun kertomusten kirjon tarkastelu alkoi vaikuttaa analyysin kannalta kiinnostavalta.

Vaikka aineksia on otettu erilaisista suuntauksista, niiden yhdistely nousi tarpeesta saada aineistosta esiin mahdollisimman monipuolisia analyysin aineksia ja toisaalta avata ja rajata sitä, millä tavoin tällaista fiktiivistä aineistoa analyysissä käsitellään. Tutkimustehtävänä oli ennen kaikkea tutkia sitä, millä eri tavoin digitaalinen media vaikuttaa nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa ja millaisia keskusteluja, merkityksiä tai kokemuksia siihen tässä suhteessa voi liittyä. Tämän lisäksi haluttiin tutkia sitä, millaisia kertomuksia nuoret kirjoittavat digitaaliseen mediaan/kännykkään liittyen, kun se on osa nuoren ja vanhemman välistä suhdetta tai keskustelua, sekä sitä, millaisia positioiteja ai-

neistosta on mahdollista konstruoida. Kaiken kaikkiaan näillä teoreettisilla ja metodologisilla valinnoilla oli mahdollista vastata tutkimuskysymyksiin, sekä saavuttaa tutkimukselle asetetut tavoitteet. Tutkimus tuotti vastauksia siihen, millaisia ristiriitoja digitaaliseen mediaan voi liittyä vanhemman ja nuoren välisessä suhteessa, sekä millä tavalla se voi yhdistää nuorta ja vanhempaa. Tämän lisäksi se tuotti laajemminkin tietoa siitä, miten erilaisia keskusteluita ja tilanteita voi liittyä digitaaliseen mediaan nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa. Tämä tutkimus myös vastasi osaltaan ajankohittaiseen tutkimustarpeeseen, jossa huomioitaisi nuorten arkisia kokemuksia digitaalisesta mediasta ja tarkasteltaisi aihetta ennen kaikkea nuorten omasta näkökulmasta käsin.

Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli huomioida postmodernin nuorisotutkimuksen linjauksia, eli tarkastella reflektoiden tutkimuksessa tuotettuja nuorisodiskursseja, sekä sitä, miten nuoret tutkimuksessa nähdään (Puuronen 2006, 264–266; Aapola-Kari 2016; Suurpää 2016; Rauste von Wright 1998, 200). Tutkimuksessa on pyritty korostamaan, että analyysi on tutkijan omia konstruktioita, eikä välttämättä sitä, mitä tarinan kirjoittanut nuori on halunnut tuoda esiin. Sen lisäksi on pyritty tuomaan esiin fiktiivisen aineiston erityisyys siinä suhteessa, ettei tarinoiden pohjalta ole tarkoitus analysoida niitä kirjoittaneita nuoria, vaan nimenomaan tarinan fiktiivisiä nuoria. Tämä voi helpottaa tutkijaakin tekemään analyysissä rohkeampia tulkintoja, mutta samalla myös vähentää sensitiivisyyttä. Toisaalta nuorten toimintaa tarinoissa on pyritty ymmärtämään hyvin pitkälti erityisesti vanhempien toiminnan kautta, jopa vanhempien kustannuksella. Toisin sanoen ovia paiskovan nuoren toiminta on nähty hyvin inhimillisenä vanhempien määräälevää käytöstä vasten. Alun alkaen analyysin painopiste olikin pitkälti ”nuoren puolella”, eikä vanhempien toimintaa juurikaan pyritty ymmärtämään tai selittämään. Saadusta palautteesta johtuen analyysiä laajennettiin ymmärtäväisempään suuntaan myös tarinoiden vanhempia kohtaan, jolloin esimerkiksi huolestuneen vanhemman positio tuli tarinoiden tulkinassa mahdolliseksi.

Sen lisäksi tarkoituksena oli irtautua sellaisista käsityksistä, että esimerkiksi tietty ikä tai elämänvaihe kertoisi yksilöistä tai yksilöllisistä elämäntapahtumista, eli toisin sanoen myös pitää mielessä kronologisen iän pohjalta luodun kategorian perimmäinen höttöisyys (Rantamaa 2007, 49–51; Marin 2007, 17–19; Hoikkala 1989, 22; Raitanen 2007, 187; Nurmi 2014).

Tutkimuksessa tarinan nuorista kirjoitetaan nuorina ja yhtenäinen nuorten kategoria on tutkimuksessa läsnä. Läpi analyysin on kuitenkin pyritty välttämään yleistysten tekemistä, tai ennako-oletuksia, vaikka toisinaan esimerkiksi tarinoiden nuorten toiminta olisi ollut houkuttelevaa nähdä ”nuoruuteen kuuluvana”. Näissä tapauksissa analyysissä otettiin takapakkia ja yritettiin lähteä katsomaan nuoren toimintaa tarinan kontekstissa.

7.3. Lopuksi

Tehtävänantona aineiston tuottamisessa oli eläytyä tarinan nuoren asemaan, mutta tarinan kirjoittaneet nuoret ovat pystyneet eläytymään useassa tarinassa myös vanhemman asemaan. Useassa tarinassa vanhempien huolelle oli kuvailtu aivan todellinen syy: nuori todella käyttää kännykkäänsä liikaa ja tämä haittaa esimerkiksi koulunkäyntiä. Toisin sanoen vanhemmat eivät tarinoissa aina olleet turhasta valittajia, vaikka tilanne saattoikin päätyä riitaan.

Loppujen lopuksi kännykän, tai laajemmin digitaalisen median, käytön näkeminen pelkästään hyvänä tai huonona on liian pelkistettyä. Tällainen kahtiajako ei tavoita sen käytön monia puolia. Niin kuin lähes mihin tahansa muuhunkin asiaan liittyen, myös digitaalisen median käyttöön voi liittyä liiallisuutta ja riippuvuutta, mutta sen käyttöön sisältää myös valtavasti hyviä asioita, kuten sosiaalisten kontaktien löytämistä ja ylläpitoa, sekä tiedon saamista. Saman tarinan sisällä se saattoi aiheuttaa riitaa nuoren ja vanhemman välille, mutta myös olla osa yhteydenpitoa kavereiden kanssa, eli myös saman tarinan sisällä oli loppuratkaisusta riippumatta usein esillä digitaalisen median käytön erilaisia puolia. Kuten tästä tutkimuksesta käy ilmi, digitaaliseen mediaan liitetään monenlaisia erilaisia merkityksiä.

Laajemmassa mittakaavassa tarkasteltuna tarinoista on mahdollista tunnistaa kulttuurisesti jaettu, ajallis-paikallisia diskursseja. Tarinoista käy ilmi, että vanhemman tulisi sekä asettaa nuorelle rajoja että kuunnella nuorta. Ei olekaan kovin yksinkertaista, kuinka näiden kahden ihanteen tai odotuksen välillä tulisi toimia. On selvää, että nuoret ovat kykeneviä arvioimaan heitä koskevia asioita ja keskustelemaan niistä, mutta toisaalta vanhempien lähestymistapa saattaa herätellä nuorta vastustukseen, eikä keskustelua pääse syntymään.

Tutkimuksen johtopäätöksiä tarkasteltaessa käy ilmi, että loppujen lopuksi vastuu vuorovaikutuksen onnistumisesta ja ristiriitojen ratkaisusta on nähty nimenomaan olevan vanhempien vastuulla. Toisin sanoen ei voida olettaa, että nuori pystyisi suhtautumaan raivoavaan vanhempaan rationaalisesti. Se ei kuitenkaan johdu siitä, etteikö tarinoissakin nuoret olisi ymmärtäneet, että vanhempien raivoamiselle on syynsä. Yhtä lailla aikuiselle ihmiselle voi olla haasteellista rationalisoida, jos itselle huudetaan. Vanhemman ja nuoren suhteessa, vaikka se hyvin tasaveroisen olisikin, vanhemmalla on kuitenkin viime kädessä vastuu. Aineistosta kävi selkeästi ilmi, että nimenomaan tarinoiden vanhemman

käyttäytyminen ja suhtautuminen asioihin vaikutti keskeisesti siihen, päättyikö tilanne iloiseen vai ärtyneeseen nuoreen.

Jatkotutkimusaiheiden pohdinnan valossa luontevalta askeleelta näyttäisi seuraavaksi olevan samojen aiheiden tutkiminen niin, että myös vanhempien näkökulmaa otettaisi enemmän mukaan, samoin kuin vanhempien kirjoittamia tarinoita aineistoksi. Olisi kiinnostava vertailla, millaisia tarinoita vanhemmat ja nuoret kirjoittavat: mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia sieltä löytyy? Olisi myös mielenkiintoista nähdä, eläytyvätkö vanhemmat pyytämättä myös tarinoissa nuoren asemaan, kuten nuoret eläytyivät vanhemman asemaan tämän tutkimuksen aineistossa. Toisaalta aivan erityyppinen, mutta yhtä kiinnostava olisi asetelma, jossa pariskunnan molemmat osapuolet kirjoittaisivat eläytymismenetelmän avulla tarinoita siitä, miten kännykän käyttö vaikuttaa parisuhteen vuorovaikutuksessa ja dynamiikassa.

Lähteet

- Aittola, Tapio & Jokinen, Kimmo & Laine, Kaarlo & Sironen, Esa (1991) Jälkisanat. Teoksessa Thomas Ziehe. Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus. Tampere: Vastapaino, 247–265.
- Alanen, Leena (2007) Polvesta polveen. Sukupolvi sosiologisena käsitteenä ja tutkimuskohteena. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino. 3. painos. 97–115.
- Alanen, Leena (2007) Lapsuus yhteiskunnallisena ilmiönä. Sosiologia ja sukupolvijärjestys. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino. 3. painos. 161–186.
- Arola, Pauliina (1998) Pieni puheenvuoro demokratiasta: kansalaisoppiminen voi pelastaa demokratian. Teoksessa Helena Helve (toim.) Nuoruudesta! Nuorisotutkimusseuran kymmenvuotisjuhlakirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 186–192.
- Bachen, Christine M. (2007) Just Part of the Family? Exploring the Connections between Family Life and Media Use. Teoksessa Sharon R. Mazzarella (edit.) 20 Questions about Youth & the Media. New York: Peter Lang Publishing, 239–252.
- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1994 & 1995) Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma. Suomentanut ja toimittanut Vesa Raiskila. Helsinki: Kirjapaino Like. Englanninkielinen alkuteos ”The Social Construction of Reality” 1966. 6. ja 7. painos.
- Buckingham, David (2006) Is There a Digital Generation? Teoksessa David Buckingham & Rebekah Willet (edit.) Digital Generations. Children, Young People, and New Media. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 1–17.
- Burr, Vivien (2003) Social Constructionism. London: Routledge. (Second Edition.)
- Gergen, Kenneth (2009) An Invitation to Social Construction. London: Sage Publications. (Second Edition.)
- Edwards, Derek & Potter, Jonathan (1995) Dismantling the Inner/Outer Distinction: the Psychology of Emotion, Memory and Exotic Cognitive States. Teoksessa Rom Harré & Peter Stearns (edit.) Discursive psychology in practise. London: Sage Publications, 9-55.
- Eskola, Jari (2001) Eläytymismenetelmän autuus ja kurjuus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 69–84.
- Eskola, Jari (1998) Eläytymismenetelmä sosiaalitutkimuksen tiedonhankintamenetelmänä. Tampere: TAJU.
- Eskola, Jari (1997) Eläytymismenetelmäopas. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Harré, Rom & van Langenhove, Luk (1999) Positioning Theory. Oxford: Blackwell Publishers.

Hautamäki, Airi & Hautamäki, Jarkko (2005) Suomalaisnuorten sosiomoraaliset minäkuvat “hyveen jälkeisenä” aikana: alkaako sosiaalisen kameleontin aika? Teoksessa Anna-Maija Pirttilä-Backman, Marja Ahokas, Liisa Myyry & Susanna Lähteenoja (toim.) Arvot, moraalit ja yhteiskunta. Tampere: Tammer-Paino, 167–196.

Heikkinen, Hannu L. T. (2015) Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. (4. painos.) 149–167.

Helkama, Klaus & Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela & Ruusuvuori, Johanna & Lönnqvist, Jan-Erik & Hankonen, Nelli & Mähönen, Tuuli Anna & Jasinskaja-Lahti, Inga & Lipponen, Jukka (2015) Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita. (10. painos.)

Hirvi, Vilho (1998) Nuorten into – kulttuurin ja yhteiskunnan kehityksen tausta. Teoksessa Helena Helve (toim.) Nuoruudesta! Nuorisotutkimusseuran kymmenvuotisjuhlakirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 142–156.

Hoikkala, Tommi & Laine, Sofia & Laine, Jyrki (toim.) (2005) Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Loki-Kirjat. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisu 52.

Hoikkala, Tommi (1989) Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen. Helsinki: Gaudeamus.

Hurme, Helena (1997) Perhe kehityksen kontekstina. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan - kehitys kontekstissaan. Porvoo: WSOY, 139–156.

Hyvärinen Matti (2015) Hajoavalla rannalla – Ian McEwanin Rannalla-romaani ja monitieteinen tutkimus. Teoksessa Matti Hyvärinen, Eriikka Oinonen & Tiina Saari (toim.) Hajoava perhe. Tampere: Vastapaino, 9–30.

Hyvärinen, Matti (2010) Haastattelukertomuksen analyysi. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, SIVUNUMEROT

Hyvärinen, Matti. (2007) Kertomus ja kertomuksen rajat. Puhe ja kieli 27 (3), 127–140.

Hänninen, Vilma (2015) Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. (4. painos.) 168–184.

Hänninen, Vilma (2000) Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Ilmonen, Kari (2015) Muuan diskurssianalyysi. Esimerkkinä Chydenius-instituutin vaikuttavuustutkimus. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. (4. painos.) 134-148.

Jokinen Arja, Juhila Kirsi ja Suoninen Eero (2016) Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino: Tampere.

- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino. (3. painos.)
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Kimmo (2014) Nykynuoret ja siirtymät aikuisuuteen. Teoksessa Kaisa Vehkalahti & Leena Suurpää (toim.) Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 152. 250–271
- Juhila, Kirsi (2016) Tutkijan positiot. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Kananen, Jorma & Makkonen Teemu (toim.) (2014) Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kiilakoski, Tomi & Oksanen, Atte (2011) Soundtrack of the School Shootings: Cultural Script, Music and Male Rage. *Young 19* (3) SAGE Publications. 247–269.
- Kupiainen, Reijo (2005) Mediakasvatuksen eetos. Fenomenologinen tutkimus mediakasvatuksen etiikasta. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Kuusela, Pekka (2002) Sosiaalipsykologian maailmanhypoteesit. Tieteenalan historia ja sosiaalisen konstruktionismin muodot. Kuopio: UNIpress.
- Lahikainen, Anja Riitta (2015) Media lapsiperheen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Teoksessa Anja Riitta Lahikainen, Tiina Mälkiä & Katja Repo (toim.) Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino, 15–39.
- Lahikainen, Anja Riitta (2005) Kontekstualisoitu perhe: miten perheessä tapahtuva sosialisatio muuttuu informaation aikakaudella? Teoksessa Anna-Maija Pirttilä-Backman, Marja Ahokas, Liisa Myyry & Susanna Lähteenoja (toim.) Arvot, moraalit ja yhteiskunta. Tampere: Tammer-Paino, 345–362.
- Livingstone, Sonia & Bober, Magdalena (2006) Regulating the Internet at Home: Contrasting the Perspectives of Children and Parents. Teoksessa David Buckingham & Rebekah Willet (edit.) Digital Generations. Children, Young People, and New Media. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. 93–114.
- Lock, Andy & Strong, Tom (2010) Social Constructionism. Sources and Stirrings in Theory and Practise. Cambridge: Cambridge University Press.
- Marin, Marjatta (2007) Tarkastelukulmia ikään ja ikääntymiseen. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino. 3. painos. 17–48.
- Marin, Marjatta (2007) Aikuisuus ja keski-ikäisyys. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino. 3. painos. 225–265.

- Mazzarella, Sharon R (2007) Why Is Everybody Always Pickin' on Youth? Moral Panics about Youth, Media and Culture. Teoksessa Sharon R. Mazzarella (edit.) 20 Questions about Youth & the Media. New York: Peter Lang Publishing. 45–60.
- Metsämuuronen, Jari (2000) Metodologian perusteet ihmistieteissä. Metodologia -sarja 1. Helsinki: International Methelp.
- Mönkkönen, Kaarina (2001) Kun kumpikaan ei tiedä. Yhteistoiminnallisuus ja dialogisuus auttamistarinoiden retoriikassa. Yhteiskuntapolitiikka 66:5, 432–447.
- Nieminen, Juha (1998) Neljä näytöstä nuorisotutkimuksen historiasta. Teoksessa Helena Helve (toim.) Nuoruudesta! Nuorisotutkimusseuran kymmenvuotisjuhlakirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 206–222.
- Nurmi, Jari-Erik (1997) Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan - kehitys kontekstissään. Porvoo: WSOY, 256–275.
- Nurmi, Jari-Erik & Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Pulkkinen, Lea & Ruopila, Isto (2014) Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ojanen, Markku (2007) Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita Prima.
- Peräkylä, Anssi (2009) Erving Goffman. Sosiaalisen vuorovaikutuksen rakenteet. Teoksessa Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.). Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjää. Tampere: Vastapaino, 347–364. (3. painos.)
- Pirskanen, Henna (2006) Ruumiillistuvat sukupuoli-identiteetit. Teoksessa Pertti Rautio & Mikko Saastamoinen (toim.) Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.
- Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1987 repr. 1994) Discourse and Social Psychology. Beyond Attitudes and Behaviour. London: Sage Publications.
- Purhonen, Semi (2007) Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvitietoisuudesta ja suurista ikäluokista. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 251.
- Puuronen, Vesa (2006) Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Puuronen, Vesa (1998) Kärpänen ikkunassa. Ja muita ajatuksia nuorista ja nuorisotutkimuksesta. Teoksessa Helena Helve (toim.) Nuoruudesta! Nuorisotutkimusseuran kymmenvuotisjuhlakirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 236–250.
- Raitanen, Marko (2007) Aikuistuminen – uusi vaihe elämässä vai uusi elämä vaiheessa? Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino. 3. painos. 187–224.
- Rantamaa, Paula (2007) Ikä ja sen merkitykset. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino. 3. painos. 49–95.

Rauste-von Wright, Maija-Liisa (1998) Mistä hyvän nuoruuden kriteerit. Teoksessa Helena Helve (toim.) Nuoruudesta! Nuorisotutkimusseuran kymmenvuotisjuhlakirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 196–204.

Rita, Hannu & Valtanen, Katja & Eskola, Jari (2003) Tilastollisia tarinoita ja diskursiivisia tulkintoja. Teoksessa Jari Eskola, Anja Koski-Jännes Anja, Eija Lamminluoto, Anita Saaranen, Mikko Saastamoinen & Katja Valtanen (toim.) Tutkimusmenetelmällisiä reflektioita. Kuopio: Kuopio Univeristy Press, 125–142.

Saaranen, Anita & Eskola, Jari (2003) Narratiiveja narratiiveista. Teoksessa Jari Eskola, Anja Koski-Jännes Anja, Eija Lamminluoto, Anita Saaranen, Mikko Saastamoinen & Katja Valtanen (toim.) Tutkimusmenetelmällisiä reflektioita. Kuopio: Kuopio Univeristy Press, 143–162.

Salasuo, Mikko & Suurpää, Leena (2014) Ystävyys ja ryhmä kahden sukupolven kerrotussa elämässä. Teoksessa Kaisa Vehkalahti & Leena Suurpää (toim.) Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 152. 112–149.

Sankari, Anne & Jyrkämä, Jyrki (2007) Esipuhe. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino. 3. painos. 7–13.

Sefton-Green, Julian (edit.) (1998) Digital Diversions. Youth Culture in the Age of Multimedia. London: UCL Press.

Suoninen, Eero (2015) Vuorovaikutuksen noidankehät. Teoksessa Matti Hyvärinen, Eriikka Oinonen & Tiina Saari (toim.) Hajoava perhe. Tampere: Vastapaino, 234–261.

Suoranta, Juha & Lehtimäki, Hanna & Hakulinen, Sampsa (2001) Lapset tietoyhteiskunnan toimijoina. Tietoyhteiskunnan tutkimuskeskuksen työraportteja 16/2001. Tampere: Tampereen yliopiston Tietoyhteiskunnan tutkimuslaitos.

Tapscott, Don (2010) Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvatit. Jyväskylä: WSOYpro. Suomentanut Timo Hautala. Englanninkielinen alkuteos ”Grown Up Digital” 2009.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Uusitalo, Niina & Vehmas, Susanna & Kupiainen, Reijo (2011) Naamatusten verkossa- Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampere: Tampereen yliopisto.

Vehkalahti, Kaisa & Suurpää, Leena (2014) Johdanto: Nuoruus, sukupolvet ja oman elämän kirjoittaminen. Teoksessa Kaisa Vehkalahti & Leena Suurpää (toim.) Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 152. 5–30.

Ylijoki, Oili-Helena (2009) Rom Harré. Toimijuus, kieli ja moraalit. Teoksessa Vilma Hänninen, Jukka Partanen, Oili-Helena Ylijoki (toim.) Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä. Tampere: Vastapaino, 225–251. (3. painos.)

Ziehe, Thomas (1991) Uusi nuoriso - epätavanomaisen oppimisen puolustus. Tampere: Vastapaino. Suomennos: Raija Sironen (luvut 1 ja 4) ja Jussi Tuormaa (luvut 2 ja 3). Alkuperäinen teksti teoksessa Thomas Ziehe (1982) Plädoyer für ungewöhnliches Lernen. Hamburg: Rowolt Taschenbuch Verlag GmbH.

Painamattomat lähteet

Aapola-Kari, Sinikka (2016) Nuorisotutkimuksen metodologiaa. YUNET-verkkokurssi, luentosarja.

Aapola-Kari, Sinikka (2016) Teksti- ja diskurssianalyysi nuorisotutkimuksessa. Nuorisotutkimuksen metodologiaa. YUNET-verkkokurssi, luentosarja.

Niska, Miira (2017) Diskursiivinen tutkimus. Sosiaalitieteiden tutkimusmenetelmät -kurssi. Luennot.

Suurpää, Leena (2016) Nuorisotutkimuksen metodologiaa. YUNET-verkkokurssi, luentosarja.

Digitaaliset lähteet

ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut (2016) SoMe ja nuoret. Kyselytutkimus nuorten sosiaalisen median käytöstä.

<http://www.ebrand.fi/somejanuoret2016/>

Viitattu 18.4.2017

Helsingin Sanomat 15.1.2014: Puhelin tulee mukaan suihkuunkin.

<http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002702487.html>

Viitattu: 11.4.2017

Helsingin Sanomat 6.9.2015: Älypuhelin on nuorelle liikenneterisi.

<http://www.hs.fi/autot/art-2000002850564.html>

Viitattu: 11.4.2017

Hyvärinen, Matti. Kertomuksen tutkimus. Pdf

<http://www.uta.fi/yky/yhteystiedot/henkilokunta/mattikhyvarinen/index/Kerronnallinen%20tutkimus.pdf>) Julkaisematon aineisto.

Viitattu 4.4.2017

Kaarakainen, Meri-Tuulia (2014) Erilaisten teknologian käyttötapojen yhteys käytöstä karttuvaan IT-osaamiseen. 13-19. Teoksessa: Viteli Jarmo & Östman Annali (toim.) Tuovi 12: Interaktiivinen tekniikka koulutuksessa 2014-konferenssin tutkijatapaamisen artikkelit. Tampereen yliopisto.

http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96051/tuovi_12_2014.pdf

Viitattu 11.4.2017

Kupiainen, Reijo (2013) Diginatiivit ja käyttäjälähtöinen kulttuuri. WiderScreen – Akateeminen verkkolehti. 1/2013

<http://widerscreen.fi/numerot/2013-1/diginatiivit/>

Viitattu: 11.4.2017

Löytönen, Teija. Narratiivinen tutkimusote.
<http://www.xip.fi/tutkija/0402.htm> Julkaisematon aineisto.
Viitattu 11.4.2017

Merikivi, Jani & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko (toim.) Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Valtion nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja ISSN 2341-5568 (verkkojulkaisu), nro 55
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf
Viitattu: 4.5.2017

Mulari, Heta & Vilmilä, Fanny & Merikivi, Jani (2017) Huolipuheen yli – näkökulmia lasten ja nuorten medioituneeseen vapaa-aikaan. Näkökulma 2017, nro 43. Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nakokulmat/nakokulma_43_merikivi_mulari_vilmila.pdf
Viitattu: 4.5.2017

Mulari, Heta & Vilmilä, Fanny (2016) Medioitunutta vapaa-aikaa - Näkökulmia vuorovaikutukseen ja mediaharrastuksiin. Teoksessa: Jani Merikivi, Sami Myllyniemi & Mikko Salasuo (toim.) Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Valtion nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja ISSN 2341-5568 (verkkojulkaisu), nro 55. 125-136.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf
Viitattu: 19.4.2017

Myllyniemi, Sami (toim.) (2015) Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja ISSN 2341-5568 (verkkojulkaisu), nro 54.
https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2016/01/Nuorisobarometri_2015_ISSUU.pdf
Viitattu 19.4.2017

Noppiari, Elina (2013) Mobiilimuksut. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 3. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET. Tampereen yliopisto.
https://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/95272/mobiilimuksut_2014.pdf?sequence=1
Viitattu 18.4.2017

Nuorisolaki 21.12.2016/72, 2§
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
Viitattu 11.4.2017

Prensky, Marc (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon vol. 9 No. 5, October 2001. MCB University Press.
<http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>
Viitattu 11.4.2017

Rahja, Rauna (toim.) Nuorten mediamaailma pähkinänkuoressa. Mediakasvatusseuran julkaisuja.
http://www.mediakasvatus.fi/files/nuorten_mediamaailma_pahkinankuoressa.pdf
Viitattu: 11.4.2017

Salokoski, Tarja & Mustonen, Anu (2007) Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -säätelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseuran julkaisuja 2/2007

<http://ww.mediakasvatus.fi/sites/default/files/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>

Viitattu: 11.4.2017

Strandell, Harriet (2005) Lapset, etiikka ja vaikea osallisuus. Laadullisen sosiaalitutkimuksen eettiset kysymykset. Stakes. Saatavilla verkossa:

<http://www.stakes.fi/verkkopublikaisut/tyopaperit/Tp4-2005.pdf>

Väestörekisterikeskus, Etunimitilasto

https://verkkopalvelu.vrk.fi/nimipalvelu/nimipalvelu_etunimihaku.asp?L=1

Viitattu 30.3.2017

Yle 2.3.2016: Älypuhelin koukuttaa monista syistä - Ongelmallinen käyttö voi aiheuttaa jopa rytmihäiriöitä.

<http://yle.fi/uutiset/3-8711544>

Viitattu: 11.4.2017

Yle 7.9.2016: Joka toinen nuori riitelee kännykän käytöstä kotona – älypuhelin jyrää nuorten mediankäytön.

<http://yle.fi/uutiset/3-9147405>

Viitattu: 11.4.2017

LIITE 1

Tarinoissa esiintyy 15-vuotias nuori nimeltä Kaneli.

1.Kaneli lähtee kotoaan iloisena. Hän on juuri keskustellut vanhempansa kanssa kännykän käyttöön liittyvästä asiasta. Kirjoita pieni tarina siitä, mitä on tapahtunut?

1.Kaneli lähtee kotoaan ärtyneenä. Hän on juuri keskustellut vanhempansa kanssa kännykän käyttöön liittyvästä asiasta. Kirjoita pieni tarina siitä, mitä on tapahtunut?

LIITE 2

TUTKIMUSPYYNTÖ

Hei!

Olen suorittamassa yhteiskuntatieteiden maisterin tutkintoa Tampereen yliopistossa ja teen pro gradu-tutkimusta siitä, miten digitaalinen media vaikuttaa eri tavoin nuorten ja vanhempien välisessä suhteessa. Tätä selvittääkseni haluaisin kerätä 9.-luokkalaisten nuorten kirjoittamia lyhyehköjä tarinoita tähän aiheeseen liittyen.

Käytän tutkimukseni aineiston keräämiseen eläytymismenetelmää, eli nuoret saavat lyhyen kehyskertomuksen kirjoittamisen orientaatioksi, jonka jälkeen heidän tehtävänä on jatkaa tuota fiktiivistä tarinaa ohjeistuksen mukaan. Ohjeistus ja kirjoittamiselle varattu aika voisivat olla yhteensä noin 30 minuuttia.

Vastaajilta ei kerätä muuta tietoa, kuin vastaajan sukupuoli. Vastaajien henkilöllisyys ei siis tule ilmi missään tutkimuksen vaiheessa. Tutkimuksessa ei myöskään kerrota, mistä koulusta vastaukset kerättiin. Ainoastaan vastaajien luokka-aste mainitaan.

Olisiko aineiston keruu mahdollista toteuttaa teidän koulunne kautta, esimerkiksi jonkin oppitunnin yhteydessä?

Lisätiedot ja yhteydenotot:

Saaga Härkönen

harkonen.saaga.k@student.uta.fi

040*****

LIITE 3

OHJEISTUS NUORILLE

Kerään näitä 9.-luokkalaisten kirjoittamia tarinoita tutkimustani varten. Tutkimukseni koskee nuoria ja digitaalisen median, esimerkiksi kännykän käyttöä, ja sen vaikutusta nuoren ja vanhemman väliseen suhteeseen. Osallistuminen on vapaaehtoista, mutta olisi todella suuri apu, jos osallistuisit tutkimukseen kirjoittamalla oman lyhyen tarinan!

Tutkimukseen ei kerätä sinusta mitään muita tietoja, kuin sukupuolesi. Nimesi tai muita tietoja sinusta ei tule tutkimuksessa ilmi missään vaiheessa. Kirjoitat tarinan siis ”anonymisti”.

Saat lyhyen tarinan (a tai b), jonka pohjalta sinun tulisi kirjoittaa, mitä ennen tuota tarinassa kuvattua tilannetta on tapahtunut. Tarkoituksena on pyrkiä eläytymään tässä sinulle annetussa tarinassa esiintyvän nuoren tilanteeseen. Oman tarinasi on tarkoitus olla kertomus siitä, mitä ”todella” on voinut tapahtua, ei fantasiatarina. Oman tarinasi ei tarvitse olla pitkä, noin sivu tai vähemmänkin riittää.

Merkitse paperille tarinasi alkuun, kumman tarinan pohjalta kirjoitat (a tai b). Merkitse myös paperiin sukupuolesi.